

ΛΙΕΥΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ ΤΗΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΣ

Ειδικός Κωδικός
Αριθμός Έντύπου 040008

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ
Γρηγορίου Ε' 13, 221 00 Τρίπολη
Τηλ. 2710 222445 και 222446

ΕΚΔΟΤΗΣ
ό Σεβασμ. **ΛΕΞΑΝΔΡΟΣ**

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ό Αρχιμ. Φιλόθεος Κολλιόπουλος

Χρόνος: Τεσσαρακοστός Έκτος
Τεύχος: 273
Μάρτιος-Απρίλιος-Μάιος 2014

ΑΚΑΘΟΡΙΣΤΗ
ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Μέ ταχυδρομική έπιταγή
στήν ταχυδρομική μας διεύθυνση

Κάθε ένυπόγραφο άρθρο
έκφράζει τήν προσωπική άποψη
του Συγγραφέα

- Φωτογραφίες Έξωφύλλων:
1. Ο Ποιμενάρχης και τό λογικόν
ποιμνιον τής Μαντινείας.
 2. Οί Ιεροφάλτες τής
Τριπόλεως του 1964.
 3. Ο λόφος και ό Ναός του
Μαθηθασάκου τό έτος 1930
 4. Ο Μητροπολίτης και Ιερείς τής
Μητροπόλεός μας.

Τά Μαντινειακά Μοναστήρια

του *Ήλία Γιαννικόπουλου*

Υπερβαίνουν τά 140 τά μοναστήρια και τά μονύδρια πού λειτουργησαν κατά καιρούς στήν Άρκαδία. Βέβαια, δέν έχουν παραμείνει όλα όρθια. Πολλά από αυτά έχουν έρειπωθει, ένω άλλα έχουν αφήσει έλάχιστα ίχνη ή έχουν όλότελα έξαφανισθει, θύματα τής ανθρώπινης άδιαφορίας, των διαχρονικών έθνικών περιπετειών και του πανδαμάτορα χρόνου.

Στά όρια τής σημερινής έπαρχίας Μαντινείας έχουν καταγραφεί κάπου 30 μεγάλα ή μικρά μοναστήρια. Από αυτά μόνο πέντε (5) βρίσκονται ακόμα σέ λειτουργία. Είμαι τά μοναστήρια τής Κοιμήσεως τής Θεοτόκου Κανδήλας, τής Παναγίας Γοργοεπηκούου Νεστάνης (των βυζαντινών Τσηπιανών), του Άγίου Νικολάου Βαρσών, τής Κοιμήσεως τής Θεοτόκου Έπάνω Χρέπας και τό μοναστήρι του Άγίου Νικολάου Καλτεζών, πού δέν ήταν πάντα άρκαδικό, γιατί προεπαναστατικά βρισκόταν στό βιλαέτι του Μυστρα, δηλ. στό σημερινό νομό Λακωνίας.

Όπως γίνεται φανερό, από τά πέντε έν λειτουργία μοναστήρια τής Μαντινείας, τρία είναι άφιερωμένα στήν Παναγία και δύο στον προστάτη των ναυτικών Άγιο Νικόλαο, γεγονός κάπως παράδοξο για μία έντελώς μεσόγεια

Ἱερά Μονή Βαρσῶν

περιοχή, πού δέν ἔχει οὔτε καν ὀπτική ἐπαφή μέ τήν θάλασσα.

Ἄλλα τά μαντινειακά μοναστήρια εἶναι χτισμένα στά ἀκρότατα ὄρια τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, καί μάλιστα στίς ὑπώρειες ἤ στίς πλαγιές τῶν βουνῶν πού τήν περικλείουν ἀπό ὅλες τίς πλευρές (Μαινάλου, Ὀλιγύρτου, Ἄρτεμισίου, καί Παρθενίου). Ἄν θέσουμε ὡς σημεῖο ἀναφορᾶς τήν πρωτεύουσα τῆς Ἀρκαδίας Τρίπολη, τά μαντινειακά μοναστήρια βρίσκονται περιμετρικά τῆς πόλεως: ἡ Μονή Ἐπάνω Χρέπας σέ ἀπόσταση 10 χιλιομέτρων ΒΔ, ἡ μονή Βαρσῶν σέ ἀπόσταση 13 χιλιομέτρων Α, ἡ μονή Γοργοπηκόου Νεστάνης σέ ἀπόσταση

14 χιλιομέτρων ΒΑ, ἡ μονή Καλτεζῶν σέ ἀπόσταση 38 χιλιομέτρων Ν, καί ἡ μονή Κανδήλας σέ ἀπόσταση 42 χιλιομέτρων Β.

Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ἀπό τά πέντε ἐν λειτουργίᾳ μαντινειακά μοναστήρια, τά τέσσερα εἶναι γυναικεῖα, καί μόνο ἓνα εἶναι ἀνδρικό, τό μοναστήρι τῶν Βαρσῶν. Σέ παλαιότερες ἐποχές ὅμως ὅλα τά μαντινειακά, καί ἀρκαδικά ἐν γένει, μοναστήρια ἦσαν ἀνδρῶα.

Ἀπό τό ἔτος 1923 καί μέχρι σήμερα τά μαντινειακά μοναστήρια ὑπάγονται στή δικαιοδοσία τοῦ μητροπολίτη Μαντινείας καί Κυνουρίας, ἐνῶ μέχρι τό ἔτος 1833 εὕρισκοντο ἐντός τῶν ὁρί-

ων τῆς ἐπισκοπῆς Ἀμυκλῶν καὶ Τριπολιτσᾶς. Ἐπειδὴ ὁμως εἶχαν προικισθεῖ μέ τό σταυροπηγιακό προνόμιο, ὑπήγοντο στήν δικαιοδοσία τοῦ Πατριαρχείου Κων/πόλεως καί ὄχι τοῦ ἐπιχώριου ἐπισκόπου, καταβάλλοντας σέ αὐτό (Πατριαρχεῖο) κάποιο ἐτήσιο συμβολικό ποσό. Ἄς ἐπαναληφθεῖ ὅτι μέχρι τῆ δημιουργία τοῦ νεοελληνικοῦ κρατιδίου, τό μοναστήρι τῶν Καλτεζῶν βρισκόταν μέσα στά ὄρια τοῦ βιλαετίου Μυστρᾶ, αὐτό ὁμως ἦταν ἐνοριακό καί συνεπῶς βρισκόταν ὑπό τήν δικαιοδοσία τοῦ Μητροπολίτη Λακεδαιμονίας.

Τά μαντινειακά μοναστήρια, ὅπως καί τά ὑπόλοιπα ἀρχαδικά καί ὅλα τά ἑλληνικά βέβαια, εἶναι πανέμορφα καί θαυμαστά δημιουργήματα, τόποι ἰδιαιτέρου φυσικοῦ κάλλους καί σπάνιας γραφικότητας. Ὅλα εἶναι τρανές ἀποδείξεις τῶν ἀνεξάντλητων δυνατοτήτων τῆς ἀνθρώπινης θέλησης ὅταν συνοδεύεται ἀπό βαθεῖά πίστη. Τά μοναστήρια αὐτά βρίσκονται φωλιασμένα σέ ἀπρόσιτες σπηλιές, μετέπειτα ἐξελίξεις καί ἀναπτύξεις ἀρχικῶν ἀσκηταριῶν, ὅπως ἡ Μονή Κανδήλας (καί ἡ μή λειτουργοῦσα σήμερα μονή τῆς Ἁγ. Ἐλεούσας στή Βλαχέρνα), ἡ κοντά σέ ἀπόρρητους βράχους, ὅπως ἡ μονή Γοργο-

πηκούου κάτω ἀπό τόν ἀγέρωχο Γουλά, ἡ χτισμένα κατά τό κοινοβιακό σύστημα σέ κάπως ὁμαλότερες ἐδαφικές περιοχές, ὅπως ἡ μονή Καλτεζῶν.

Ὅπως καί τά ἄλλα ἀρχαδικά μοναστήρια, ἔτσι καί τά μαντινειακά, εἶναι τοποθετημένα σέ αὐστηρά ἐπιλεγμένες φυσικές θέσεις, ὥστε νά ἐξασφαλίζουν τήν ἀναγκαῖα ἀπομόνωση καί ἀσφάλεια τῶν μοναχῶν, ἀλλά συνάμα νά τέρπουν τό μάτι καί τήν ψυχή τους μέ τή γύρω ὁμορφιά καί γαλήνη, ἔτσι πού νά γίνεται ἐντονότερη καί εὐκολότερη ἡ ἀναζήτηση, ἡ παρουσία καί ἡ δοξολογία τοῦ Θεοῦ.

Θά μπορούσε νά ἰσχυρισθεῖ κανεῖς ὅτι τά μαντινειακά μοναστήρια, μέ τήν ἐπιλεγμένη θέση τους μέσα στόν ἀρχαδικό χῶρο, εἶναι καί αὐτά ἐκφράσεις ἐνός ιδιότυπου «ἀρχαδισμού», δηλαδή μίας ἐπιθυμίας ἀναχώρησης ἀπό τήν τύρβη τῶν πόλεων καί τῶν κατοικημένων χώρων, πρὸς ἀναζήτηση ψυχικῆς γαλήνης καί ἡρεμίας, σέ ἄμεση ἀναστροφή μέ τή Μητέρα-Φύση. Μάλιστα στά μοναστήρια αὐτό γίνεται ἀπό μία σκοπιά ἀνώτερης πνευματικότητας καί ἐσωτερικότητας, ἀφοῦ ἡ διάθεση καί ἐπιθυμία φυγῆς συνδέεται μέ τήν ἀναζήτηση καί ὑπηρετηση τοῦ Θεοῦ καί μέ τήν κατάκτη-

Τερά Μονή Γοργοπηκίου Νεστάνης

ση τῆς ἡθικῆς τελείωσης.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὅλα τὰ μαντινειακά μοναστήρια ἔχουν κτισθεῖ σέ στρατηγικές θέσεις καί περάσματα, ὅπως ἐπίσης καί σέ μεγάλα ὑψόμετρα, ὥστε νά ἐλέγχουν τίς διόδους, νά ἔχουν ἀνοικτούς ὀρίζοντες καί νά κατοπτρεύουν τούς γύρω χώρους σέ μεγάλη ἀπόσταση. Ἔτσι, τό μοναστήρι τῆς Ἐπάνω Χρέπας βρίσκεται σέ ὑψόμετρο 1.280 μέτρων, τό ὑψηλότερο μοναστήρι σέ ὅλη τήν Πελοπόννησο, γιά νά ἐλέγχει τίς διόδους πρὸς Γορτυνία μέσω τῶν χωριῶν τοῦ Φαλάνθου, τῆς μονῆς Βαρσῶν καί τῆς μονῆς Κανδήλας σέ ὑψόμετρο 1.020 μέτρων,

καί τῆς μονῆς Γοργοπηκίου τῆς Νεστάνης σέ ὑψόμετρο 940 μέτρων, γιά νά ἐλέγχουν τίς διόδους πρὸς Ἄργολίδα καί Κορινθία, καί τῆς μονῆς Καλτεζῶν σέ 660 μέτρα, γιά νά ἐλέγχει τή διόδο ἀπό τήν νότια Ἄρκαδία πρὸς τή Λακωνία.

Ἄλλά τὰ μαντινειακά μοναστήρια δέν εἶναι μόνο σημεῖα ἐξαιρετικοῦ φυσικοῦ κάλλους, δηλαδή ἀξιοθέατα πού ἀξίζει νά ἐπισκεφθεῖ κανεῖς. Δέν εἶναι μόνο τόποι θρησκευτικῆς λατρείας, πνευματικῆς ἀθλήσης καί ψυχικοῦ ἠσυχασμοῦ. Πέραν τῆς ἐκκλησιολογικῆς σημασίας τους εἶναι καί ἀναπόσπαστα κομμάτια τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς. Συνι-

ΛΛΙΕΥΣ

στούν, μέ άλλα λόγια, πολύτιμα μνημεία, ὄχι μόνο τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλά καί τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τά μοναστήρια διαιωνίζουν ὑπό τή νέα μορφή τῆς τήν παμπάλαιη εὐσέβεια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, πού καί προχριστιανικά εἶχε γεμίσει τά βουνά καί τά δάση τῆς Ἀρκαδίας μέ κάθε εἶδους ἱερά καί ναούς.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι σέ πολλές περιπτώσεις ἡ ἐπιβολή τῆς νέας θρησκείας ἐπί τῆς παλαιᾶς ἔγινε βίαια καί δέν ἄφησε πολλά περιθώρια ἀρμονικῆς συμβίωσης τῶν δύο θρησκείων, τῶν δύο κόσμων. Χριστιανικοί ναοί καί ἱερά χτίστηκαν στή θέση τῶν ἀρχαίων, ὅπως ἡ μονή Γοργοπηκόου Νεστάνης πού ἔχει ἀποδεδειγμένα χτιστεῖ πάνω ἢ κοντά στά ἐρείπια ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ναοῦ ἀφιερωμένου στήν θεά Δήμητρα. Ἐξάλλου, κομμάτια ἀπό ἀρχαίους κίονες, κιονόκρανα, ἐνεπίγραφες πλάκες καί ἄλλα γλυπτά κατάλοιπα ἀρχαίων, παλαιοχριστιανικῶν ἢ βυζαντινῶν κτισμάτων ἔχουν ἐνσωματωθεῖ στούς τοίχους μαντινειακῶν μοναστηριῶν, ὅπως στή Μονή Γοργοπηκόου Νεστάνης, στή Μονή Ἐπάνω Χρέπας καί στή Μονή Βαρσῶν.

Στίς κατά καιρούς ἱστορικές περιπέτειες τοῦ ἑλληνισμοῦ καί στίς μακραινες δουλεῖες του σέ

ἀλλόθρησκους καί ἀλλογενεῖς, τόσο ἡ χριστιανική Ἐκκλησία γενικότερα, ὅσο καί τά μοναστήρια εἰδικότερα, ἀπετέλεσαν τίς κιβωτούς καί τῆς Ὁρθοδοξίας καί τοῦ ἑλληνισμοῦ!

Ἰδίως κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας, τά μοναστήρια διέσωσαν τήν ἑλληνική γλώσσα καί τή χριστιανική θρησκεία καί ἔγιναν καταφύγια, φυλακτήρια καί ἄσυλα τοῦ ἄμαχου πληθυσμοῦ. Λίγο πρὶν ξεσπάσει ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 τά μοναστήρια ἔγιναν κέντρα προετοιμασίας τοῦ ἐθνικοῦ ξεσηκωμοῦ. Οἱ ἡγούμενοι τῶν περισσοτέρων καί ἀρκετοί ἱερομόναχοι μῆθηθηκαν στήν Φιλική Ἐταιρεία καί βοήθησαν καί στή μύηση ἄλλων. Στό μοναστήρι τῶν Καλτεζῶν τό 1819 συγκεντρώθηκαν προεστοί καί ἄλλοι φιλικοί γιά νά συζητήσουν γιά τόν μελλούμενο ξεσηκωμό.

Ὅταν ξέσπασε ἡ Ἐπανάσταση, τά μοναστήρια ἔλαβαν ἐνεργό μέρος, πολλά ἀπό τά μέλη τους διακρίθηκαν στά ὄπλα, πολέμησαν ἡρωικά καί ἀρκετοί ἔπесαν ὑπέρ πίστεως καί πατρίδος. Οἱ ἡγούμενοι τῆς Μονῆς Νεστάνης Γρηγόριος καί Κανδήλας Καλλίνικος ἀναδείχτηκαν γενναῖοι πρόμαχοι τῆς ἐλευθερίας, ἐνῶ στό πεδίο τῆς μάχης ἔπесαν οἱ μοναχοί Παγκράτιος στά

Τερά Μονή Καλτεζών

Τρίκορφα καί Δαμιανός. Ἀγωνιστικό παρών ἔδωσε στήν ἔθνική προσπάθεια καί ὁ Ἡγούμενος τῆς μονῆς Βαρσών Συμεών, ἐνῶστά πεδία τῆς μάχης ἔλαβαν μέρος καί τρεῖς ὀπλοφόροι μοναχοί τῆς ἴδιας μονῆς.

Οἱ ἐκδουλεύσεις τῶν μαντινειακῶν μοναστηριῶν, ἀλλά καί οἱ ἀνδραγαθίες ἡγουμένων καί μοναχῶν, προκύπτουν ἀπό ἐπίσημα ἔγγραφα, ἀπό πιστοποιητικά ἀγωνιστῶν καί ἀπό ἀπονειμηθέντα ἀριστεῖα ἀνδρείας. Γνωρίζουμε ὅτι ἀργυρά νομισματόσημα ἔχει ἀπονείμει ἡ ἑλληνική Πολιτεία στούς παραπάνω ἀναφερθέντες Ἡγουμένους, Καλλίνικο τῆς Μονῆς Κανδήλας καί Γρη-

γόριο τῆς Μονῆς Νεστάνης.

Τά μαντινειακά μοναστήρια τροφοδότησαν τόν Ἀγώνα μέ διάφορα ἐφόδια καί ἐνίσχυσαν τά οἰκονομικά τοῦ μαχόμενου Γένους μέ χρηματικές δωρεές καί ἀνεπίστρεπτα δάνεια. Ἀναφέρουμε γιά παράδειγμα ὅτι κατά τή διάρκεια τοῦ ἐννεαετοῦς Ἀγώνα τοῦ 1821 ἡ Μονή Ἐπάνω Χρέπας προσέφερε γιά ζωοτροφίες, δηλ. γιά τροφοδοσία, τῶν ἀγωνιστῶν 10.000 γρόσια, γιά πολεμοφόδια 1.000 γρόσια, ἔδωσε στήν Πελοποννησιακή Γερουσία ὡς δάνειο «δι' ἀνάγκην τοῦ ἔθνους» 1.000 γρόσια, ἔδωσε μετρητά κατά διαφορές ἐποχῆς 1.500 γρόσια, καί γιά

ΛΙΕΥΣ

τό νομισματοκοπεῖο σκευή ἀξίας 1.250 γροσίων.

Μερικά μαντινειακά μοναστήρια ἔγιναν χῶροι περιθάλψης τῶν τραυματιῶν καί ἔδρασαν ὡς νοσοκομειακές μονάδες, ὅπως συνέβη στή Μονή Κανδήλας, ὅπου ὁ Ἡγούμενος Καλλίνικος ὄχι μόνο ἀγωνίστηκε γενναία ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀλλά ἀσκοῦσε καί χρέη ἐμπειρικοῦ γιατροῦ καί χειρουργοῦ.

Πάνω ἀπ' ὅλα, λόγω τῆς ἀπρόσιτης θέσης τους καί τοῦ φρουριακοῦ χαρακτήρα τους, μέ τά ψηλά τείχη, τίς πολεμίστρες καί τίς κρύπτες τους, ὅπως αὐτές πού ἔχουν βρεθεῖ στό μοναστήρι τῆς Νεστάνης, τῆς Κανδήλας καί τῶν Καλτεζῶν, τά μαντινειακά μοναστήρια ἔγιναν ἀσφαλῆ καταφύγια γιά τούς ἀμάχους καί χῶροι ἐξασφάλισης πραγμάτων καί περιουσιῶν, σέ ὅλες τίς δύσκολες στιγμές τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἰδίως στήν ἐποχή τῶν Ὁρλωφικῶν καί κατά τή διάρκεια τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

Δέν ἦταν λοιπόν χωρίς λόγο τό ἀπύθμενο μίσος τῶν Τουρκαλβανῶν κατά τά Ὁρλωφικά τοῦ 1770, τῶν Τούρκων κατά τήν ἔναρξη τῆς Ἐπαναστάσεως, καί τοῦ Ἱμπραήμ κατά τό 1826, πού βάλθηκαν νά καταστρέψουν ὅλα τά μαντινειακά μοναστήρια, λεηλατώντας τά

ὑπάρχοντά τους, πυρπολώνοντας τά κτίρια τους καί σκοτώνοντας τούς μοναχοῦς τους. Σχετική μέ τήν περίοδο τῶν Ὁρλωφικῶν εἶναι κάποια «ἐνθύμηση» ἀπό τό μοναστήρι τῆς Ἐπάνω Χρέπας, ἡ ὁποία μᾶς πληροφορεῖ ὅτι κατά τόν Μάρτιο τοῦ 1770 οἱ Ἄλβανοί ἀνοιξαν τή μονή, ἐπῆραν ὅλα τά φυλαγμένα σκευή της, ἄρπαξαν τό ποίμνιο ἀπό 878 πρόβατα καί «έκοψαν», δηλ. ἐσκότωσαν, τόν τότε Ἡγούμενο Καλλίνικο, ἡλικίας 85 ἐτῶν. Νέα λεηλασία ὑπέστη τό μοναστήρι ἀκριβῶς πενήντα χρόνια μετά, τόν Μάρτιο τοῦ 1821, ὅποτε καί κἀκε ἀπό τούς ἐξορμήσαντες Τούρκους τῆς γειτονικῆς Τριπολιτσᾶς, ὅταν ξέσπασε ἡ Ἐπανάσταση. Καί ἀργότερα, τόν καιρό τοῦ Ἱμπραήμ, δεινοπάθησαν τά μαντινειακά μοναστήρια καί σχεδόν ὅλα καταστράφηκαν καί λεηλατήθηκαν.

Δυστυχῶς, καί μετά τήν ἀπελευθέρωση καί τή δημιουργία τοῦ νεοελληνικοῦ κρατιδίου τά μοναστήρια γενικά δέν εἶχαν καλύτερη τύχη! Ἡ ξενόφερτη Ἀντιβασιλεία μέ Β.Δ. τοῦ 1833 διέλυσε ἑκατοντάδες ἑλληνικά μοναστήρια, πάνω ἀπό 400, ἐπειδή διέθεταν λιγότερους ἀπό 6 μοναχοῦς! Οἱ περιουσίες τῶν μοναστηριῶν αὐτῶν δημεύτηκαν, τά ἱερά σκευή καί τά ἄλλα

Τερά Μονή Κανδήλας

κινητά τους κατασχέθηκαν και έκποιήθηκαν, ενώ οι μοναχοί τους διασκορπίστηκαν σε άλλα διατηρητέα μοναστήρια!

Εύτυχως, όλα τα μοντινειακά μοναστήρια κρίθηκαν διατηρητέα, πλην του μοναστηρίου των Καλτεζών. Όμως μέ επίμονες προσπάθειες μοναχών και πολιτών τό μοναστήρι αυτό άνασυστάθηκε τό 1839 και λειτούργησε επί 6 άκόμη χρόνια, μέχρι τό 1845, όποτε και πάλι διαλύθηκε και συγχωνεύτηκε μέ τό κάπως μακρινό μοναστήρι των Τσηπιανών (Νεστάνης). Τέλος, τό 1921 άνασυστάθηκε επίσημως και πάλι, άλλά αύτή τή φορά ως γυναικειό, και ως τέ-

τιο λειτουργεί εύδοκίμως και θεοφιλώς μέχρι σήμερα, όπως είναι φανερό άπό τή λαμπρή εικόνα που παρουσιάζει στον έπισκέπτη.

Τά μοναστήρια ήσαν επίσης σπουδαία για τήν έποχή τους και ένίστε μοναδικά στήν περιοχή τους παιδευτικά κέντρα. Έκει πρωτοξεκίνησε, κατά τους πρώτους και σκληρότερους αιώνες τής σκλαβιάς, τό τόσο παρεξηγημένο και άμφισβητούμενο σήμερα άπό μερικούς «κρυφό σχολειό». Ειδικές κρύπτες σε διάφορα μοναστήρια, όπως τής Νεστάνης, των Καλτεζών, και άλλου, φέρονται ως «κρυφά σχολεία».

ΛΙΕΥΣ

Οἱ μονές βοήθησαν καί μέ ἄλλο τρόπο στήν παιδεία τοῦ ἔθνους, ἀφοῦ ἐπί πολλές δεκαετίες συντηροῦσαν τά γειτονικά σχολεῖα. Γνωρίζουμε, γιά παράδειγμα, ὅτι ἡ Μονή Κανδήλας πλήρωνε ἐτησίως γιά τή λειτουργία τοῦ σχολείου τῆς Κανδήλας τό ποσό τῶν 200 γροσίων.

Ἄλλά καί ἀπό ἄλλης πλευρᾶς τά μοναστήρια ἦσαν παράγοντες οἰκονομικῆς ζωῆς, ἰδίως κατά τούς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Μέ ἀγορές ἀκινήτων καί μέ δωρεές ἀκινήτων καί κινητῶν ἀπό πιστούς χριστιανούς, γιά «ψυχική τους σωτηρία» ἢ γιά τή μνημόνευση τῶν ὀνομάτων αὐτῶν τῶν ἰδίων καί τῶν οἰκείων τους στήν Ἁγία Πρόδεση, τίς λεγόμενες «ἐκφωνήσεις» ἢ «παρησιές», τά μοναστήρια ἀπέκτησαν μεγάλη κινητή καί ἀκίνητη περιουσία, οἰκόσιτα ζῶα, ποιμνία, κ.λ.π.

Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι τά μαντινειακά μοναστήρια εἶχαν πολλά καί ἀξιόλογα ἀκίνητα, ὄχι μόνο σέ γειτονικούς μέ αὐτά χώρους, ἀλλά καί σέ ἄλλες μακρινές περιοχές, τά ὀνομαζόμενα μετόχια. Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ μονή Ἐπάνω Χρέπας διέδετε στήν Τρίπολη τό μετόχι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, καί ἄλλα μετόχια στό Περιθῶρι, στό Ἄργος, στό Σοφικό, στό Λιγουριό, ἀκόμα

καί στή Μάνη. Ἡ μονή Βαρσῶν εἶχε μετόχια στό Νεοχώρι, στό Ἄργος, στήν Τρίπολη, στό Λιγουριό, στή Λακωνία καί στόν Ἀχλαδόκαμπο. Ἡ μονή Νεστάνης εἶχε μετόχι τό μονύδριον Ἁγ. Νικολάου Μπούμπας στό Ἄργος, ἐπίσης κτήματα καί ὑδρόμυλο στό Κεφαλᾶρι τοῦ Ἄργους, στό Λιγουριό, στό Ρεϊτό Κορινθίας, στό Ναύπλιο, στήν Τρίπολη, καί ἐλαιόδενδρα στό Σταυροπήγι τῆς Μάνης καί στό Τζεφερεμί τῆς Μεσσηνίας. Ἐξάλλου, ἡ μονή Κανδήλας διέδετε μεγάλη περιουσία στήν περιοχή γύρω ἀπό τή μονή, ὅπου καί τό μετόχι τοῦ Ἁγ. Χαραλάμπους, τόπος παραχειμάσεως τῶν μοναχῶν, ὅπως ἐπίσης καί στό Σοφικό Κορινθίας, ἐνῶ τό 1845 τῆς παραχωρήθηκαν καί τά κτήματα τῆς διαλελυμένης μονῆς Ἁγίας Ἐλεούσας Μπεζενίκου (Βλαχέρνας).

Οἱ περιουσίες αὐτές ὀφείλονταν φυσικά σέ ἀγορές καί ἀνταλλαγές, ἀλλά κυρίως προέρχονταν ἀπό ἀφιερώσεις πιστῶν χριστιανῶν. Ἐννοεῖται ὅτι ὅλες σχεδόν οἱ παραπάνω μεγάλες ιδιοκτησίες τῶν μοναστηριῶν δέν ὑπάρχουν πλέον. Καταπατήθηκαν ἢ ἐδόθησαν κατά καιρούς σέ ἀκτήμονες ἀπό τό ἑλληνικό κράτος. Ἄς σημειωθεῖ μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ὅτι ἐπί Τουρκοκρατίας ὁ ἀλλόθρησκος καί ἀλλόφυλος

Ιερά Μονή Ἐπάνω Χρέπας

κατακτητής δέν φορολογοῦσε τήν μοναστηριακή περιουσία, ἐνῶ σήμερα μερικοί Ἕλληνες καί χριστιανοί κατά τά ἄλλα, «προοδευτικοί» πολιτικοί βλέπουν μέ καλό μάτι ὄχι μόνο τή φορολόγηση ἀλλά καί τήν οἰκιοποίηση τῆς μοναστηριακῆς, καί γενικότερα τῆς ἐκκλησιαστικῆς, περιουσίας!

Οἱ Κώδικες τῶν μοναστηριῶν (τά κτηματολογικά καί περιουσιακά τους βιβλία), ὅσοι καί ὅπου ἔχουν διασωθεῖ, γιατί πολλοί ἀπό αὐτούς καταστράφηκαν, μέ τίς λεπτομερεῖς ἐγγραφές τους δίνουν σαφῆ εἰκόνα τῆς μεγάλης, ἀφανοῦς καί ἄγνωστης συμβολῆς τῶν μοναστηριῶν μας

στήν οἰκονομική καί κοινωνική ἐξέλιξη τῆς τουρκοκρατούμενης Ἀρκαδίας. Ἀναφέρουμε ὅτι κτητορικοί κώδικες σώζονται στή Μονή Ἐπάνω Χρέπας (καθιερωμένος τό 1769 ἀπό τόν ἐθνομάρτυρα τῶν Ὁρλωφικῶν Ἄνδιμο, ἐπίσκοπο Ἀμυκλῶν καί Τριπολιτσᾶς), στή μονή Βαρσῶν (καθιερωμένος τό 1803, ἀλλά μέ ἐγγραφές ἀπό τό 1757 καί μετά), καί κυρίως στή μονή Νεστάνης, ὅπου διασώθηκε πολύτιμος «Νομοκάνων» τοῦ 1678, φυλασσομένος σήμερα στήν Ἐθνική Βιβλιοθήκη, μέ ποικίλες ἐγγραφές ἀπό τό ἔτος 1536.

Ἄλλά πέραν αὐτῶν, οἱ διασωθέντες Κώδικες καί τά ἄλλα

λυτά έγγραφα τῶν μοναστηριῶν μας, ἀνορθόγραφα καί κακογραμμένα τὰ περισσότερα, ἀποτελοῦν πολύτιμη, καί πολλές φορές μοναδική, πηγὴ κάθε εἴδους πληροφοριῶν, πολύτιμο θησαυρὸ κάθε εἴδους στοιχείων. Ἱστορικά γεγονότα, ὀνόματα, τοπωνύμια, ἔθιμα καί συνήθειες, πλούσια ἀντλοῦνται ἀπὸ τὰ έγγραφα αὐτά. Δεκάδες δικαιопραξίες, μέ ἀπλότητα τύπων καί νομική λιτότητα, δίνουν ἀνάγλυψη τὴν εἰκόνα τοῦ καθημέραν βίου τοῦ λαοῦ μας, ἐνός λαοῦ, πού ὅταν ἐξασφάλισε κάπως τὴν προσωπική του ἐπιβίωση, ρίχτηκε στὸν ἀγώνα γιὰ τὴ βελτίωση τῶν συνθηκῶν τῆς ἀτομικῆς καί κοινωνικῆς του ζωῆς. Τὰ διασωθέντα Ἀρχεῖα τῶν μοναστηριῶν μας εἶναι ἀναντικατάστατες πηγές πληροφοριῶν γιὰ τὴν τοπική ἱστορία, τὴ λαογραφία (τοπωνύμια, ὀνόματα), τὸ δίκαιο, τὴν οἰκονομία, τὴ γλωσσολογία, κ.λ.π., ἰδίως κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας καί μετὰ, ὅποτε ἔχουν διασωθεῖ καί τὰ περισσότερα.

Ἐντονο ἐπιστημονικό ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν τὰ μοναστήρια αὐτά καθ' ἑαυτά, ὡς ἱστορικά, ἀρχιτεκτονικά, καί καλλιτεχνικά δημιουργήματα. Προηγεῖται φυσικά τὸ ἱστορικό ἐνδιαφέρον: Πότε καί ἀπὸ ποι-

οὺς πρῶτο-ιδρύθηκαν; Ὑπὸ ποιές συνθῆκες; Ποιὰ ἦταν ἡ ἱστορική τους ἐξέλιξη; Καταστράφηκαν; Πότε καί ἀπὸ τί; Ἀνακαινίσθηκαν; Πότε καί ἀπὸ ποιούς; Ἦσαν σταυροπηγιακά ἢ ἐνοριακά, ὑπήγοντο δηλ. στὸ Πατριαρχεῖο ἢ στὸν ἐπιχώριο ἱεράρχη; Αὐτά καί ἄλλα ἐρωτήματα ἀπασχολοῦν τοὺς εἰδικούς ἱστορικούς, οἱ ὁποῖοι ἀξιοποιοῦν κάθε εἴδους ἱστορικές, φιλολογικές, ἐπιγραφικές καί ἀρχιτεκτονικές πληροφορίες γιὰ νὰ βροῦν τίς δέουσες ἀπαντήσεις.

Εἴμαστε τυχεροὶ σήμερα πού διαθέτουμε καί γενικές καί εἰδικότερες μελέτες γιὰ ὅλα σχεδόν τὰ μαντινειακά μοναστήρια, γραμμένες ἀπὸ πλειάδα ἐγκριτῶν ἱστορικῶν συγγραφέων μέ κορυφαῖο τὸν ἀείμνηστο ἱστορικό Τάσο Ἀθ. Γριτσόπουλο. Ἀναφέρω ἐνδεικτικά τὰ ὀνόματα τοῦ Ἀν. Ὁρλάνδου, τοῦ Ν. Μουτσόπουλου, τῆς Ἰωάννας Γιανναροπούλου, τοῦ Θανάση Παπαγιάννη, τοῦ Θάνου Βαγενά, τοῦ Πέτρου Σαραντάκη, τῆς Ντιάνας Ἀντωνακάτου & Τάκη Μαύρου, ἐνῶ ἀξίζουν ἰδιαίτερης μνείας οἱ ἐμπεριστατωμένες καί ἐξαντλητικές μελέτες τοῦ Μητροπολίτη Μαντινείας καί Κυνουρίας κ.κ. Ἀλεξάνδρου.

Δυστυχῶς, παρὰ τὴν ὑπαρξὴ τόσων μελετῶν, πολλές πτυχές

ΛΙΘΕΥΣ

τῆς ἱστορίας τῶν περισσοτέρων μαντινειακῶν μοναστηριῶν καλύπτονται ἀπὸ πυκνὸ σκοτάδι. Μὲ ἄλλα λόγια, δὲν γνωρίζουμε μὲ ἀκρίβεια καὶ ἀσφάλεια τὴν ἀρχὴ τους καὶ τὴν μετέπειτα πορεία τους. Εἶναι προφανές ὅτι παρὰ τίς πολλές ἱστορικές, φιλολογικὲς καὶ ἐπιγραφικὲς πληροφορίες πού διαθέτουμε, ἡ ὁμίχλη τοῦ χρόνου ἔχει σκεπάσει γιὰ πάντα τὴν ἀρχὴ καὶ τὴν ἱστορικὴ πορεία τῶν περισσότερων μαντινειακῶν μοναστηριῶν.

Μποροῦμε νὰ εἰποῦμε μὲ ἀρκετὲς ἐπιφυλάξεις ὅτι τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ ιδρύθηκαν κατὰ τὸν 11ο αἰ., ἀλλὰ ἀσφαλῶς ἀνακαινίστηκαν μετὰ τὴν Ἄλωση καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Α΄ Τουρκοκρατίας. Φαίνεται ὅτι παλαιότερο ἀπὸ ὅλα εἶναι τὸ μοναστήρι τῆς Ἐπάνω Χρέπας, πού μᾶλλον ιδρύθηκε κατὰ τὸν 10ο ἢ 11ο αἰ., ἢ ἴσως κατὰ τὸν 9ο, ἐνῶ τὸ σημερινὸ καθολικὸ του εἶναι ἀσφαλῶς κτίσμα τῆς Τουρκοκρατίας. Ἐπίσης φαίνεται ὅτι πιὸ πρόσφατο ἀπὸ ὅλα εἶναι ἡ μονὴ Καλτεζῶν, πού μᾶλλον ιδρύθηκε κατὰ τὰ μέσα ἢ τὰ τέλη τοῦ 18οῦ αἰ., δηλ. τὰ ἔτη 1740 ἢ 1790. Τὸ μοναστήρι τῶν Βαρσῶν ἀνάγεται καὶ αὐτὸ στὸν 11ο αἰ., ἐνῶ νέο σταθμὸ σημειώνει ἀπὸ τὸν 16ο αἰ. καὶ ἐφεξῆς. Τὸ μοναστήρι τῆς Νεστάνης, κάποιοι τὸ

ἀνάγουν ἐπίσης στὸν 11ο αἰ, ἐνῶ ἄλλοι τὸ θεωροῦν τοῦ 14οῦ αἰ. Τέλος, κτίσμα μᾶλλον τῆς περιόδου τῆς Α΄ Τουρκοκρατίας θεωρεῖται ἡ μονὴ Κανδήλας.

Ἐκτός ὅμως ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον τους (πότε χτίστηκαν, μετατοπίσθηκαν, ἀνακαινίσθηκαν, ἀγιογραφήθηκαν, κλπ.), τὰ μαντινειακὰ μοναστήρια παρουσιάζουν μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ ἀπὸ ἀρχιτεκτονικῆς πλευρᾶς. Εἰδικότερα τὰ «καθολικά» τους, δηλαδή οἱ κεντρικοὶ ναοὶ τους, οἱ ἀφιερωμένοι στὸν τιμῶμενο σὲ κάθε μοναστήρι ἅγιο.

Τὰ σωζόμενα καθολικὰ τῶν μαντινειακῶν μοναστηριῶν παρουσιάζουν ποικιλία μορφῆς. Ἄλλα εἶναι μονόκλιτες βασιλικές, ὅπως ἡ μονὴ Κανδήλας, ἢ δρομικοὶ μονοχωροὶ μὲ ἡμικυλινδρικό θόλο, δηλ. καμαροσκέπαστες βασιλικές, ὅπως ἡ μονὴ Ἐπάνω Χρέπας, πού φέρει μάλιστα μονόρριχτη σκεπή, ἄλλα εἶναι τρίκλιτες θολοσκεπεῖς βασιλικές, ὅπως ἡ μονὴ Νεστάνης, ἄλλα εἶναι σύνθετοι τετρακλιονοὶ ναοὶ σταυροειδεῖς μὲ τροῦλο καὶ μὲ Νάρθηκα, ὅπως ἡ μονὴ Βαρσῶν, ἢ ἐγγεγραμμένου σταυροῦ μὲ 8πλευρο τροῦλο, ὅπως ἡ μονὴ Καλτεζῶν.

Φυσικά, μέγιστο ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν τὰ μοναστήρια

ΛΙΕΥΣ

λόγω τῆς ζωγραφικῆς διακόσμησης τῶν καθολικῶν τους, πού ὄχι λίγες φορές ὀφείλεται σέ ἐξαιρετικά καλλιτεχνικά ἐργαστήρια γνωστῶν ζωγράφων, ὅπως οἱ Μόσχοι καί οἱ Κακκαβάδες ἀπό τό Ναύπλιο, καί ἄλλοι. Δυστυχῶς, στά μαντινειακά μοναστήρια δέν ἔχουμε πολλά ἀγιογραφημένα καθολικά, οὔτε γνωρίζουμε ἂν ἔχει ἀπασχοληθεῖ ἐδῶ κάποιος ἀπό τά παραπάνω καλλιτεχνικά συνεργεῖα. Πάντως, ἐκτός ἀπό τή μονή Καλτεζῶν πού ἔχει πρόσφατα ἀγιογραφηθεῖ κατά «λαϊκό» τρόπο, ἐξαιρετική ζωγραφική διακόσμηση φέρουν μόνο οἱ μονές Βαρσῶν καί Ἐπάνω Χρέπας, ἀπό ἀγνώστους ὁμως καλλιτέχνες.

Ἐξάλλου, τό ἱστορικό, ἀρχιτεκτονικό καί καλλιτεχνικό ἐνδιαφέρον πού παρουσιάζουν τά μαντινειακά μοναστήρια, τά καδιστᾶ πλούσια καί ἀξιόλογα ἱστορικά, λαογραφικά καί ἐκκλησιαστικά μνημεῖα, ἔργα πίστεως καί ὑπομονῆς τοῦ σκλαβωμένου ραγιά, προσπάθειες ἀντίστασης στή βαρβαρότητα καί στό σκοτάδι τῆς Φραγκικῆς, τῆς Ὄθωμανικῆς καί τῆς Ἐνετικῆς κατοχῆς καί τῆς μακραίωνης δουλείας.

Ἀλλά τά μαντινειακά μοναστήρια εἶναι καί Μουσεῖα, μέσα στά ὁποῖα διασώζονται παμπάλαια καί πολύτιμα ἱστορικά χει-

μήλια, πατριαρχικά σιγίλλια, βιβλία καί ἔγγραφα, ἱερά ἄμφια, ἱερά σκευή, λείψανα ἁγίων, μεγάλης ποικιλίας καί ὑψηλῆς τέχνης φορητές εἰκόνες, μερικές θεωρούμενες ἀπό τό λαό ὡς θαυματουργές, καί πολλά ἄλλα. Ἐπίσης ὑπάρχουν πλούσιες βιβλιοθήκες μέ πολλά καί παλαιά βιβλία καί χειρόγραφα, τουρκικά ἔγγραφα καί ἄλλα. Στή μονή Νεστάνης διασώζονται δύο εἰκόνες τῆς Παναγίας, μία θεωρούμενη τοῦ Λουκᾶ, ἀργυρός σταυρός μέ πετράδια τοῦ 1817, τρία χρυσοκέντητα ἔργα, ἰδίως ἕνας χρυσοκέντητος ἐπιτάφιος τοῦ 1678. Στή μονή Κανδήλας παλαιές φορητές εἰκόνες, μία μάλιστα θεωρούμενη θαυματουργή, καί μία βενετική καμπάνα τοῦ 1713. Στή μονή Βαρσῶν φιλοξενεῖται τό σκήνωμα τοῦ νεομάρτυρα Δημητρίου καί μέρος τοῦ λειψάνου τοῦ νεομάρτυρα Παύλου, τῶν δύο πολιούχων τῆς Τριπολιτσᾶς, πού ἐμαρτύρησαν ἐκεῖ κατά τή διάρκεια τῆς Τουρκοκρατίας τά ἔτη 1803 καί 1818 ἀντίστοιχα. Στήν ἴδια μονή βρέθηκαν καί δύο περγαμηνοί Κώδικες τοῦ 11ου αἰ.!. Εἶναι ἐπίσης ἀξιοσημεῖοτο ὅτι σῶζονται πατριαρχικά σιγίλλια τοῦ 1581 στή μονή Ἐπάνω Χρέπας, καί τοῦ 1594 στίς μονές Νεστάνης καί Βαρσῶν!

ΛΙΘΕΥΣ

Από τὰ παραπάνω προκύπτει ὅτι τὰ μοναστήρια τῆς Μαντινείας, ὅπως καί ὅλα τὰ ἀρχαδικά καί τὰ ὑπόλοιπα ἑλληνικά μοναστήρια εἶναι πολύτιμα στοιχεία τῆς ἐθνικῆς κληρονομιάς μας, πού πηγαίνουν πολύ πίσω στούς αἰῶνες. Ἐπομένως ἀξίζουν τό θαυμασμό μας καί τήν ἀγάπη μας. Ἐξάλλου, ἀκόμα καί ἀπό μία στενά «οἰκονομίστικη» πλευρά -πού συνάδει μέ τό πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας-, τὰ μοναστήρια ἀποτελοῦν ἀνεκμετάλλευτον ἐθνικό πλοῦτο. Μποροῦν νά προσφέρουν πολλά στήν ἐθνική μας οἰκονομία μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ θρησκευτικοῦ καί δῆ τοῦ μοναστηριακοῦ τουρισμοῦ, ὡς τομέα τοῦ γενικότερου πολιτιστικοῦ τουρισμοῦ.

Ἀπαραίτητη ὁμως εἶναι ἡ προβολή καί διαφήμιση τῶν μοναστηριῶν μέ τήν πρέπουσα σοβαρότητα ἀπό τήν τηλεόραση, τόν Τύπο καί τό διαδίκτυο. Ἡ προβολή θά γίνεται σέ ἐτήσια βάση, ὄχι μόνο τούς θερινούς μῆνες ἢ -τό χειρότερο- τήν ἡμέρα τοῦ ἑορτασμοῦ καί τῆς πανήγυρης κάθε μοναστηριοῦ. Ἡ τουριστική προβολή μπορεῖ νά γίνεται ἀπό τήν Ἐκκλησία ἢ τίς οἰκεῖες Μητροπόλεις, ἀλλά καί ἀπό τίς κρατικές ἀρχές, γιατί, ὅπως ἤδη τονίσαμε, τὰ μοναστήρια δέν εἶναι ἀπλά ἐκκλησι-

αστικά καθιδρύματα, ἀλλά καί ἱστορικά ἐθνικά μνημεῖα, ὅπως τό παρόν μοναστήρι τῶν Καλτεζῶν, ὅπου συνῆλθαν στίς 26 Μαΐου τοῦ 1821 γύρω στούς 40 πρόκριτοι καί ἀρχιερεῖς καί ἐξέλεξαν τήν Πελοποννησιακή Γερουσία, τό πρῶτο πολιτικό μῶρφωμα τοῦ ἐπαναστατημένου Γένους τῶν Ἑλλήνων, τήν πρώτη «Κυβέρνηση» -θά λέγαμε τοῦ Μοριά.

Ἰδιαίτερη ἔμφαση πρέπει νά δοθεῖ στό σχολικό τουρισμό, καθῶς καί σέ ἄλλους ὀργανωμένους φορεῖς, συλλόγους, κέντρα περίθαλψης ἠλικιωμένων, ἐργατικά καί ὑπαλληλικά σωματεῖα, κλπ. Ὁ χαρακτήρας τῆς ἐπίσκεψης μπορεῖ νά εἶναι κατά βάση πολιτιστικός, χωρίς καθόλου νά υποβαθμισθεῖ ὁ προσκυνηματικός ἢ θρησκευτικός. Ἰδιαίτερα γιά τούς μαθητές τῶν σχολείων πρέπει νά ἔχει προηγηθεῖ στήν αἴδουσα διδασκαλία ἀπό τόν δάσκαλο ἢ τόν καθηγητή ἀρκετή ἐνημέρωση γιά τήν ἱστορία καί τήν ποικίλη προσφορά στό ἔθνος μας τοῦ συγκεκριμένου μοναστηριοῦ ἀνά τούς αἰῶνες. Ἐπιτακτική ἐπομένως καθίσταται ἡ ἀνάγκη ὥστε κάθε μοναστήρι νά διαθέτει ἐπιστημονικά τεκμηριωμένη, ἀλλά γλαφυρή, ἐκλαϊκευμένη καί πλούσια εἰκονογραφημένη τήν ἱστορία του.

ΛΛΙΕΥΣ

Γιά νά συνεχίσουν ὁμως νά παίζουν τό ρόλο τους τά μοναστήρια πρέπει νά συντηρηθοῦν καί νά ἀναστυλωθοῦν ὅταν χρειάζεται, γιά νά μὴν γίνουν σωρός ἐρειπίων. Πρέπει πάντως νά τονισθεῖ, ὅτι κανένα σχετικό ἔργο ἀναστύλωσης δέν πρέπει νά ἀναλαμβάνεται καί νά προχωρεῖ χωρίς εἰδική μελέτη καί χωρίς ἔγκριση καί ἐποπτεία τῆς οἰκείας Ἐφορείας Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων. Ἀπαραίτητο εἶναι νά χρησιμοποιηθοῦν ἴσως τά σύγχρονα μέσα, ἀλλά νά διατηρηθεῖ ὀπωδῆποτε ἢ νά ἀποκατασταθεῖ ἡ ἀρχική, ἢ παλαιά μορφή τοῦ κτίσματος, γιά νά μὴ συμβαίνει αὐτό πού βλέπουμε σέ μερικά μαντινειακά μοναστήρια, ὅπου τίποτε ἀπό τά παλαιά κτίρια δέν ἔχει μείνει ἀναλλοίωτο καί καταντᾶ ἀγνώριστη ἢ παλαιά μορφή τῶν κτισμάτων.

Ἡ σημασία τῶν μοναστηριῶν γίνεται σπουδαιότερη κατά τή σημερινή ἐποχή, ὅποτε διερχόμεθα ὡς ἔθνος μία δύσκολη περίοδο. Ὅχι τόσο λόγω τῆς οικονομικῆς κρίσης, ὅσο ἀπό τόν κίνδυνο τῆς ἀπώλειας τῆς ἐθνικῆς μας ἰδιοσυστασίας. Ἡ θρησκεία βάλλεται, ἡ Ὁρθοδοξία συκοφαντεῖται, ἡ πλούσια καί ἔνδοξη ἱστορία μᾶς «ἀποδομεῖται».

Ἡ Ὁρθοδοξία ὁμως εἶναι μέ-

ρος τῆς ἐθνικῆς μας ζωῆς ἐδῶ καί χιλιάδες χρόνια, εἶναι μέρος τῆς ἐθνικῆς μας ἰδιοσυστασίας. Ἔχει ἀφήσει ἀνεξίτηλα τά ἴχνη της στόν ψυχισμό τοῦ λαοῦ μας. Εἰδικά τά μοναστήρια, ἦσαν καί εἶναι ἀποδείξεις καί τῆς ὀρθόδοξης πίστεως καί τῆς ψυχικῆς καρτερίας τοῦ λαοῦ μας.

Ἐξάλλου, τά μοναστήρια εἶναι ἡ πιό τρανή ἀπόδειξη τοῦ λαϊκοῦ ὑπόβαθρου τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐδῶ δέν ἀποκτήσαμε πολεμικά μοναχικά Τάγματα. Οἱ Ὁρθόδοξοι μοναχοί δέν εἶχαν ποτέ ἀριστοκρατικές ἢ ἐλιτίστικες κοινωνικές καταβολές καί φιλοδοξίες, ὅπως ἔγινε πολλές φορές στή Δύση. Ἦσαν πάντα σάρξ ἐκ τῆς σαρκός τοῦ ἀπλοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ταπεινοί, ἔνδεοι, μά πάνω ἀπ' ὅλα πατριῶτες, ὅπως ἔδειξε ἡ γιγάντια προσπάθεια γιά τήν ἐθνική μας παλιγγενεσία τό 1821.

Πρέπει νά εἴμαστε ὑπερήφανοι γιά τήν πατρίδα μας καί γιά τή θρησκεία μας, καί φυσικά καί γιά τά ἱερά μοναστήρια μας. Ἀλλά, φυσικά, πρέπει νά γνωρίζουμε καί τήν ἱστορία τους καί τήν προσφορά τους. Γιατί ὅπως λέει καί ὁ ἐθνικός μας ποιητής Κωστής Παλαμᾶς «ὅσο γνωρίζεις πιό καλά, τόσο ἀγαπᾶς πιό πλέρια».

Εἰς Μνημόσυνον αἰώνιον τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη

Ἡ 4η Φεβρουαρίου εἶναι ἱστορική ἐπέτειος διὰ τὴν πατρίδα μας, γιατί στίς 4 Φεβρουαρίου 1843 παρέδωσε τὴν ψυχὴ του στα χέρια τοῦ Θεοῦ ὁ θρυλικὸς Γέρος τοῦ Μωριά, ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐπέτειο δέν ἦτο δυνατό νά ἀπουσιάσει ἡ Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας πού μέ ἀπόφασι τοῦ Μητροπολίτου μας κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ὀργανώθηκαν πνευματικές ἐκδηλώσεις εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἡρωικοῦ Πολέμαρχου.

Ὁμιλία ἀπό τόν Ἡλία Χαλκιά, Φιλολόγο, π. Διευθυντὴ Λυκείου καὶ Ἀντιδήμαρχο Τρίπολης, στό Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἁγίου Βασιλείου Τρίπολης (2 Φεβρ. 2014) στό μνημόσυνο γιὰ τὰ 171 χρόνια ἀπό τό θάνατο τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη (4 Φεβρ 1843).

Σεβασμιώτατε, σεβαστοὶ πατέρες, εὐσεβές ἐκκλησίασμα.

Συμπληρώνονται σέ δύο μέρες 171 χρόνια ἀπό τὴν ἐκδημία τοῦ ἀρχιστράτηγου τῆς Ἐπανάστασης Θεοδώρου Κολοκοτρώνη στίς 4 Φεβρουαρίου 1843, ὅταν ἀπό τό ναὸ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης κατευοδόθηκε, συνοδευόμενος ἀπό σύσσωμη τὴν πολιτειακὴ, πολιτικὴ, πνευματικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἡγεσία τῆς Ἑλλάδας, ἀλλὰ καὶ μοναδικὸ πλῆθος κό-

σμου, πρὸς τό Α' Νεκροταφεῖο Ἀθηνῶν, ὅπου πλέον τό κενοτάφιό του.

Γιὰ μᾶς τούς Ἀρχάδες καὶ ὄλους τούς φιλογενεῖς Ἕλληνες ἡ μορφή τοῦ θρυλικοῦ Γέρου τοῦ Μωριά εἶναι πανταχοῦ παροῦσα γύρω μας. Τὴν ἀνακαλοῦν καθημερινά στή μνήμη μας τὰ ἀδρά σημάδια ἀπό τὴν ἱστορικὴ του δράση στήν πόλη καὶ στόν τόπο γενικά πού ζοῦμε. Στή διπλανή μας πλατεία, παζά-

ρι τότε, ὑψωνόταν ὁ πλάτανος, πού ὁ Γέρος διέταξε νά κοπεῖ θέλοντας νά ἀφανίσει τό ὄργανο-σύμβολο τῆς τυραννίας: «Ἄιντε, πόσοι ἀπό τό σόγι μου καί ἀπό τό ἔθνος μου ἐκρεμάσθηκαν ἐκεῖ. Καί ἐδιέταξα καί τόν ἔκοψαν! ἐπαρηγορήθηκα καί διά τόν σκοτωμόν τῶν Τοῦρκων». Ἐκδίκηση μαχητή καί χριστιανική εὐαίσθησία συνυφαίνονται στή λακωνική αὐτή φράση του. Τά Τρίκορφα καί οἱ πρόβουνοι τοῦ Μαινάλου, Ἅγιος Θόδωρος, Ἀνάληψη, Ἅγιος Δημητράκος, πού στεφανώνουν δυτικά τήν πόλη μας, μέ τά Ταμπούρια καί τά ἐρείπια τῆς σκηνῆς του, καί πιό ψηλά τό μοναστήρι τῆς Ἐπάνω Χρέπας, συχνό καταφύγιο τοῦ Γέρου τοῦ Μοριά, ἀλλά καί ὅλα τά βουνά πού κλείνουν τό ὄροπέδιο τῆς Τρίπολης, ἀπό τή Σουλῆμα καί τό Βαλτέτσι ΝΔ, μέχρι τά Βέρβена, τά Δολιανά-Δραγούνη καί τήν Καπνίστρα Α, ἀλλά καί τό Ἀρτεμίσιο καί τόν Μύτικα Β, εἶναι καθημερινή ὑπόμνηση τῆς στρατηγικῆς του παρουσίας. Ὁ ἀνδριάντας του στήν πλατεία τοῦ Ἄρεως, μέ τά ἀναπαυόμενα στή βάση τοῦ ἠρωϊκῶ ὀστᾶ του, ἡ ὁμώνυμη Πλατεία Κολοκοτρώνη, ἀλλά πάνω ἀπ' ὅλα ὁ ἀέρας Ἐλευθερίας πού ἀναπνέουμε, αὐτά καί πολλά ἄλλα, ὀδηγοῦν τή μνήμη

μας στή μορφή τοῦ μεγάλου μας στρατηλάτη καί ἐλευθερωτή...

Γιά τήν προσωπικότητα καί τό τεράστιο ἱστορικό μέγεθος τοῦ ἀνδρός ἔχουν γραφεῖ πάρα πολλά καί περισπούδαστα, ἐνῶ ἤδη ζοῦσε, ἀλλά καί περισσότερα ἀφ' ὅτου πέρασε στήν ἐπικράτεια τῆς Ἱστορίας, ἀπό Ἑλληνες καί Ξένους συγχρόνους του καί μεταγενέστερους, κάποτε καί ἀντιφατικά, ὅπως συμβαίνει μέ τίς μεγάλες φυσιογνωμίες τῆς ἱστορίας. Ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης εἶναι μία τιτανικῶν διαστάσεων φυσιογνωμία τοῦ Ἀγώνα τῆς παλιγενεσίας, πού σφράγισε μέ τήν πολυσχιδῆ δράση τοῦ ὄχι μόνο τήν κρίσιμη περίοδο τῆς Ἐπανάστασης, ἀλλά καί τά προεπαναστατικά καί μετεπαναστατικά χρόνια. Γεννήθηκε καί ἀνδρώθηκε πρόωρα σέ μία φλεγόμενη ἀπό τίς σκληρές συνθῆκες τῆς ὀθωμανικῆς δουλείας ἐποχή καί παράλληλα ἀπό μία οἰκογένεια, τούς Κολοκοτρωναίους, πού εἶχε μακρούς καί ἀνοικτούς λογαριασμούς μέ τόν Τοῦρκο δυνάστη. Ἡ ζωή τοῦ εἶναι μία ἀτελεύτητη πάλη μέ τόν κατακτητή καί μέ ἄλλους πολέμιους, ἀλλά τελικά εὐτύχησε νά δεῖ τήν πατρίδα τοῦ ἐλεύθερη, νά τιμηθεῖ σημαντικά καί νά πεθάνει σέ κλίμα καθολικῆς ἀναγνώρισης καί σεβασμοῦ.

ΛΙΘΥΣ

Τό θρησκευτικό στοιχείο καθορίζει τούς υπόδουλους Έλληνες καί συνιστᾶ μία ἀπό τίς βασικές συνιστώσες, πού τούς διαφοροποιοῦν καί τούς ἀντιπαραθέτουν μέ τόν Τοῦρκο κατακτητή, γιά τόν ὁποῖο οἱ ἑλληνικοί πληθυσμοί εἶναι γκαιούρηδες δηλ. ἀλλόθρησκοι καί ἄπιστοι, πού ἄν δέν ἐξισλαμισθοῦν, τούς ἀξίζει ἡ ἀτιμωτική τυραννία ἢ ἡ ἐξόντωση. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι κρίσιμης σημασίας πρωτοβουλίες-ἐκφράσεις τῶν Ἑλλήνων στήν πορεία πρὸς τήν Ἐπανάσταση, τήν ἐδραίωσή της καί τή συγκρότηση ἐλευθεροῦ κράτους ἔχουν ἔντονο τό θρησκευτικό χαρακτήρα. Θά περιοριστοῦμε σέ πολύ λίγες καί ἐνδεικτικές. Τό βασικό κίνητρο γιά τήν ἀνταπόκριση τῶν ὑπόδουλων Ἑλλήνων σέ κατά καιρούς χρησμούς καί προφητείες (π.χ. Ἀγαθάγγελος) ἢ ἡ συμμετοχή στίς ἐξεγέρσεις στό πλαίσιο τῶν Ρωσοτουρκικῶν Πολέμων δηλ. στά Ὁρλωφικά (1770) καί στό κίνημα τοῦ Λ. Κατσώνη (1788-1792) ἦταν θρησκευτικό, δηλαδή ἡ (τελικά μάταιη) προσδοκία ὅτι ἡ ὀρθόδοξη Ρωσία (ὁ Μόσκοβος) θά ἐλευθερώσει τούς ὁμόθρησκους Έλληνες ραγιάδες. Ἡ Φιλική Ἐταιρεία τόσο στήν ὀργάνωση (βαθμοί, σύμβολα) ὅσο καί στήν τελετουργική της

πλευρά εἶχε ἔντονο θρησκευτικό χαρακτήρα, (Ὁρκος νέου μέλους στό Εὐαγγέλιο, παρουσία ἱερέα: «Ἐνώπιόν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τοῦ δικαίου καί πανταχοῦ παρόντος, ὀρκίζομαι αὐτοθελήτως, ὅτι θέλω μείνει πιστός εἰς τήν Ἐταιρείαν κατά πάντα καί διά πάντα...»), ἐνῶ ἡ ἐπέκτασή της ἐνισχύθηκε δραστικά ἀπό τή διάχυτη πεποίθηση ὅτι ἡ «Ἀνώτατη Ἀρχή» πού τήν κατηύδυνε ἦταν σημαντικό πρόσωπο (Καποδίστριας;) ἢ ἡ ὀρθόδοξη Ρωσία. Ἡ γνωστή «Προκήρυξις» τοῦ Ἀλέξανδρου Ὑψηλάντη, στίς 24 Φεβρουαρίου 1821, στό ξεκίνημα τῆς ἐξέγερσης στίς Ἡγεμονίες, εἶχε ἤδη ὡς τίτλο «Μάχου ὑπέρ Πίστεως καί Πατρίδος» καί μεταξύ ἄλλων διεκήρυσσε: «Εἶναι καιρός νά ἀποτινάξωμεν τόν ἀφόρητον τοῦτον Ζυγόν, νά ἐλευθερώσωμεν τήν Πατρίδα, νά κρημνίσωμεν ἀπό τά νέφη τήν ἡμισέληνον νά ὑψώσωμεν τό σημεῖον, δι' οὗ πάντοτε νικῶμεν! λέγω τόν Σταυρόν, καί οὕτω νά ἐκδικήσωμεν τήν Πατρίδα, καί τήν Ὁρθόδοξον ἡμῶν Πίστιν ἀπό τήν ἀσεβῆ τῶν ἀσεβῶν Καταφρόνησι». Τέλος ἡ Α' Ἐθνική Συνέλευσις τῆς Ἐπιδαύρου διακηρύσσει ὡς ἐξῆς τήν ἀνεξαρτησία τῶν Ἑλλήνων:

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΔΙΑΙΠΕΤΟΥ ΤΡΙΑΔΟΣ

«Τό Ἑλληνικό Ἔθνος τό ὑπό φρικώδη Ὀθωμανικήν δυναστεία, μή δυνάμενον νά φέρη τόν βαρύτατον καί ἀπαραδειγμάτιστον ζυγόν τῆς τυραννίας καί ἀποσεῖσαν αὐτόν μέ μεγάλας θυσίας, κυρῦττει σήμερον διά τῶν Νομίμων Παραστατῶν του εἰς Ἐθνικήν συνηγμένων Συνέλευσιν ἐνώπιον Θεοῦ καί ἀνθρώπων τήν πολιτικήν αὐτοῦ Ὑπαρξιν καί Ἀνεξαρτησίαν».

Ἐν Ἐπιδαύρῳ, τήν α' Ἰανουαρίου, ἔτει αὐκβ' καί Α' τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Εὐθύς ἀμέσως ὀρίζει ἄρθρο «Περί Θρησκείας»:

«Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἰς τήν Ἑλληνικήν ἐπικράτειαν εἶναι ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀνέχεται ὁμως ἡ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος πᾶσαν ἄλλην θρησκείαν, καί αἱ τελεταί καί ἱεροπραγίαι ἐκάστης αὐτῶν ἐκτελοῦνται ἀκωλύτως».

Στή σημερινή βέβαια περίσταση, μέ τήν εὐκαιρία τοῦ θρησκευτικοῦ μνημόσυνου, οἱ χρονικές συνθήκες δέν ἐπιτρέπουν τό φωτισμό, παρά μόνο μιᾶς ἀπό τίς πολλές πτυχές τῆς προσωπικότητάς του. Γνήσιο τέκνο τοῦ ὑπόδουλου Γένους ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ὅπως καί οἱ ἄλλοι ἥρωες καί ἀγωνιστές τοῦ 21, γαλουχήθηκε στίς

ἀξίες τῆς Ὀρθόδοξης χριστιανικῆς πίστεως, πού διατρέχει διά βίου τίς πράξεις καί τούς λόγους του. Ἐπιλέξαμε λοιπόν νά ἀναφερθοῦμε συνοπτικά στή θρησκευτικότητα τοῦ Γέρου τοῦ Μοριά, πού ἀποκαλύπτεται ὡς βασική σταθερά στή μακροχρόνια πολεμική καί πολιτική του δράση, ἀλλά καί τήν ἀνθρώπινη συμπεριφορά του.

Ἡ περιπετειώδης διαδρομή τῆς ζωῆς τοῦ Γέρου ξεκίνησε τό 1780, ὅταν ἡ μητέρα του, Ζαμπία Κωτσάκη, ντυμένη ἀντρικά καί ἀνοίγοντας δρόμο μέ τό γιαταγάνι, διέσωσε δεκάχρονο ἀγόρι τό Θεωδώρακη, μαζί μέ τή μικρή ἀδελφή του ἀπό βέβαιο θάνατο, πού βρῆκε ὁμως ἐκεῖ τόν πατέρα του Κωνσταντῆ Κολοκοτρώνη, δύο ἀδελφούς του καί πολλούς ἄλλους, πού ἔκαναν ἡρωική ἔξοδο ἀπό τόν πύργο τοῦ Παναγιώταρου Βενετσανάκη στήν Καστάνιτσα τῆς Μάνης... Δεκαπέντε χρονῶν ὁ Θεωδώρακης ἐκλέγεται καπετάνιος καί ἀρχίζει τήν πολεμική του δράση, πού κράτησε πάνω ἀπό πενήντα χρόνια καί τόν ὀδήγησε ἄλλοτε στήν κορυφή τῆς δόξας καί ἄλλοτε στό βάραδρο τῆς θλίψης, ἀλλά ποτέ τῆς παραίτησης καί τῆς ἀπελπισίας. Σέ ὅλα αὐτά τά στάδια κράτησε σταθερά τήν πίστη του στό Θεό καί ἀντεξε

ΛΙΘΥΣ

τίς μεγάλες διακυμάνσεις τῆς ζωῆς του, γιά νά φανεῖ χρήσιμος στήν πατρίδα. Ἀπό τά ἀναρίθμητα περιστατικά θά σταχυολογήσουμε μερικά, ἐνδεικτικά τῆς μεγάλης εὐσέβειάς του, ἀντλημένα ἀπό τά πολύτιμα Ἀπομνημονεύματα («Διήγησις Συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς», ὁ πλήρης τίτλος), ἀλλά καί ἀπό ἀναφορές καί κρίσεις μελετητῶν τῆς δράσης του, χωρίς κατ' ἀνάγκη χρονολογική σειρά.

Ὅταν γλίτωσε σέ σύγκρουση μέ πατρικούς του φίλους στή Μάνη, τοῦ ζήτησαν νά τοὺς τιμωρήσει γιά τήν παρασπονδία, ὁ Γέρος ἀπάντησε μέ μεγαλοψυχία: «Ἄφοῦ ὁ Θεός μ' ἐφύλαξε τοὺς χαρίζω τή ζωή».

Τό 1805 πηγαίνει γιά πρώτη φορά στή Ζάκυνθο. Ὁ Ρῶσος αὐτοκράτορας ζητᾶ στρατιῶτες, γιά νά χτυπήσει τόν Ναπολέοντα. Ὁ Κολοκοτρώνης ἀρνεῖται μέ τοῦτα τά λόγια: «Ὅσον διά τό μέρος μου δέν ἐμβαίνω εἰς τήν δούλευσιν. Τί ἔχω νά κάμω μέ τόν Ναπολέοντα; Ἄν θέλετε ὁμως στρατιώτας, γιά νά ἐλευθερώσωμεν τήν πατρίδα μας σέ ὑπόσχομαι καί πέντε καί δέκα χιλιάδας στρατιώτας! Μία φορά ἐβαπτισθήκαμεν μέ τό λάδι, βα-

πτίζόμεθα καί μίαν μέ τό αἷμα καί ἄλλην μία διά τήν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος μας».

Τό τάμα τοῦ Κολοκοτρώνη τό 1803 στήν Ἁγία Μονή* Μεγαλόπολης, ἀποκαλύπτει τή βαθιά εὐσέβειά του, πού ἀπηχεῖ τή βιωματική σχέση τοῦ πιστοῦ ἀγωνιστῆ μέ τόν ἐρειπωμένο λατρευτικό οἶκο τῆς Θεοτόκου. Γράφει: «Μία φορά ἐπήγα εἰς τό πανηγύρι τῆς Ἁγίας Μονῆς. Αὐτό τό μοναστήρι ἦτον μεγάλο καί ἐχαλάσθη εἰς τήν πρώτην Τουρκιά! ὅταν ἐπέρασα ἦτον μία μάνδρα χαλασμένη καί σκεπασμένη ἤ ἐκκλησιά μέ κλάδους δένδρων! τότε ἔταξα, ὅτι: «Παναγιά μου, βοήθησέ μας νά ἐλευθερώσωμεν τήν Πατρίδα μας ἀπό τόν τύραννο, καί νά σέ φκιάσω καθῶς καί ἦσουν πρῶτα»(1803). Μέ ἐβοήθησε καί εἰς τόν δεύτερον χρόνον τῆς Ἐπανάστασέως μας ἐπλήρωσα τό τάμα μου, καί τήν ἔφκιασα».

Στίς 23 Μαρτίου 1821 στήν Καλαμάτα ὁ Κολοκοτρώνης μέ Μανιάτες καί Σπαρτιάτες συλλαμβάνουν τόν Ἀρναούτογλην, σημαντικό Τοῦρκο τῆς Τριπολιτσᾶς, ἀλλά διαφωνοῦν γιά τή συνέχεια τῶν ἐπιχειρήσεων. Ὁ ἴδιος, ἐπειδή τόν καλοῦσε ἀπό

** Ἡ Μονή τῆς Παναγίας ἢ Ἁγία Μονή εἶναι ἓνα παλιό Μοναστήρι, πού ἀπέχει 3 χιλιόμετρα ἀπό τό χωριό (1960) Νέα Ἐκκλησιόουλα τῆς Μεγαλόπολης.*

ΛΙΕΥΣ

τήν Ἀρκαδία ὁ Καν. Δεληγιάννης φεύγει μέ 300: «Κι ἔκοψα εὐθύς δύο σημαίες μέ Σταυρό καί ἐκίνησα».

Δέν ἦταν εὐκόλη ἡ συνεννόηση τῶν ἀγωνιστῶν μεταξύ τους. Ἐλλειψη κεντρικῆς διοίκησης, διαφορά ἐκτιμήσεων, τοπικισμοί, ἰδιοτέλειες καί ἀδυναμίες δυσκόλευαν τόν συντονισμό τους. Στό δρόμο πρὸς τήν ἀπελευθέρωση τῆς Τριπολιτσᾶς, στό Χρυσοβίτσι σκόρπισαν τ' ἀσκήρια στίς ἐπαρχίες τους κι ὁ Γέρος ἔμεινε μόνος. «Ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, Μπεηζαντές, Μπούρας πᾶνε στό Λεοντάρι!» Ἐμεινα μόνος μου μέ τό ἄλογό μου εἰς τό Χρυσοβίτσι! Γυρίζει ὁ Φλέσσας καί λέγει ἑνός παιδιοῦ: «Μεῖνε μαζί του μὴν τόν φάνε τίποτες λύκοι». Ἐκατσα ἔως πού ἐσκαπέτισαν μέ τά μπαϊράκια τους, ἀπέ ἐκατέβηκα κάτω! ἦτον μία ἐκκλησιά εἰς τόν δρόμον, (ἡ Παναγιά στό Χρυσοβίτσι), καί τό καθισιό μου ἦτον ὅπου ἔκλαιγα τήν Ἑλλάς: «Παναγία μου, βοήθησε καί τούτην τήν φορά τούς Ἑλληνας, διά νά ἐμψυχωθοῦν!». Καί ἐπῆρα ἕναν δρόμο κατά τήν Πιάνα. Εἰς τόν δρόμον ἀπάντησα τόν ξάδελφόν μου Ἀντώνιον, τοῦ Ἀναστάση Κολοκοτρώνη, μέ ἑφτά ἀνηψιδιά μου, ἐγινήκαμε ἐννιαί, καί τό ἄλογό μου δέκα! Ἐγώ ἦμουν καί χωρίς τουφέκι. «Εἰς

τήν Πιάνα δέν ἦτον κανεῖς», μέ λέγει ὁ Ἀντώνης Κολοκοτρώνης, «οὔτε εἰς τήν Ἀλωνίσταινα, - φευγάτοι».

Ἡ Μάχη στό Βαλτέτσι (12/13 Μαΐου 21) ἦταν ἡ πρώτη νίκη σέ τακτική σύγκρουση μέ τούς Τούρκους. «Ἐκεῖνος ὁ πόλεμος ἐστάθη ἡ εὐτυχία τῆς πατρίδος, ἂν ἐχαλιώμεθα ἐκινδυνεύαμε νά κάμωμε ὀρδί πλέον», γράφει ἀξιολογώντας την. Καί συνεχίζει: «Εἶκοσι τρεῖς ὧρες ἐβάσταξε ὁ πόλεμος. Ἐκεῖνην τήν ἡμέρα ἦτον Παρασκευή καί ἔβαλα λόγον, ὅτι: «Πρέπει νά νηστεύσωμεν ὅλοι διά δοξολογίαν ἐκείνης τῆς ἡμέρας, καί νά δοξάζεται αἰώνας αἰώνων ἐωσοῦ στέκει τό ἔθνος, διατί ἦτον ἡ ἐλευθερία τῆς Πατρίδος». Ἡ πράξη αὐτή δέν φανερώνει μόνον τή λαϊκή ψυχὴ τοῦ μεγάλου ὀπλαρχηγοῦ, ἀλλά ἀποκαλύπτει καί τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο προσπαθοῦσε νά ἐμπνεύσει τούς ἄτακτους μαχητές, ἀξιοποιώντας τή θρησκευτική τους πίστη...

Τό 1817 ἦταν στή Ζάκυνθο, ἡ ὑπηρεσία του στούς Ἄγγλους εἶχε λήξει καί εἶχε κοπεῖ ὁ μισθός. Ὁ Ἄγγλος φίλος του Church ὑπηρετοῦσε στό Βασίλειο τῆς Νεαπόλεως καί καλοῦσε τόν Κολοκοτρώνη νά τόν ἀκολουθήσει. Πῆρε τό μικρό Κολλίνο, ὀκτώ περίπου χρονῶν, καί

ΛΙΘΕΥΣ

ἀνέβαιναν στό Κάστρο. Ὁ Γέρος κάδισε σέ μία πέτρα καί ἔκλαιγε. Παραξενεύτηκε τό παιδί πού εἶδε τόν συνήθως ἄγριο πατέρα του νά κλαίει. Ἐκείνος τό ἀγκαλίασε καί τοῦ ἐξήγησε τό λόγο, περιμένοντας ἀπό τήν παιδική ἀδωότητα κάποιο μήνυμα. Ξαφνικά πετάχτηκε ὀρθιος καί ἀποφάσισε: «Ὅχι δέν προδίδω τήν πατρίδα μου...Εἰς τόν Πλάτανον τῆς Τριπολιτζᾶς, ὅπου ἐκρέμασαν τούς ἱερεῖς τῆς πίστεώς μας, ἐκεῖ θά πάγω νά πάρω, νά ξαγοράσω τό αἷμα τους μέ αἷμα...». Ἀπό διήγηση τοῦ Κολλίνου στόν Τερτσέτη.

Κι ὅταν δοκίμαζε τήν κορυφαία κατηγορία γιά προδοσία, ἀπολογούμενος δέν δίστασε νά δηλώσει τήν ἱκανοποίησή του ἀπό τήν ἐκλογή βασιλιά καί μεταξύ ἄλλων εἶπε: «Τώρα ὅπου ὁ Θεός μᾶς ἔδωσε βασιλέα, ἐγώ εἶπα, εἶμαι εὐτυχής, θά κρεμάσω τήν κάππαν μου εἰς τόν κρεμανταλάν καί θά πλαγιάσω εἰς τήν καλύβα μου ν' ἀποθάνω ἡσυχος καί εὐτυχισμένος».

Γράφει ὁ Γ. Τερτσέτης σχετικά μέ τήν εὐλάβεια τοῦ Κολοκοτρώνη, ἀλλά παράλληλα καί ὄλων τῶν ἀγωνιστῶν. «Ἡ ὑπεροχή τοῦ Κολοκοτρώνη ἔχει τήν αἰτία της ἀπό μεγαλεῖο, τοῦ ὁποίου αὐτός δέν εἶναι οὔτε αὐτουργός, οὔτε αἰτίας, πηγάζει ἀπό τή Θρησκεία

εἰς τήν ὁποία ἐγεννήθη. Δέν τήν ἔπλασε αὐτός, τήν ἠῦρε, καί τέκνον της, ἀπό τά πρῶτα παιδιακά του, ἐκινδύνευσε τή ζωή του εἰς πόλεμο ἱερό. Στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Πατρίδος, κανένας τίτλος περιφανέστερος τῆς γῆς δέν ἰσοδυναμεῖ μέ τόσον ἅγιον ὄνομα. Μάχεσαι γραμμένος εἰς αὐτή τή σημαία; Καταγίνεσαι νά φέρεις εἰς τήν γῆν, τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ τέσ ἐυλογίες, τή δικαιοσύνη, τήν ἐλευθερία, τό νόμο... Εἰς κανένα μέρος τῆς γῆς δέν ἐτέθη τόσο καθαρά τό ζήτημα, ὅσο εἰς τήν Ἑλλάδα, κατὰ τό 1821, τό ζήτημα ἢ μάχη μεταξύ εὐσεβείας καί ἀσεβείας, ἀληθείας καί ψεύδους, νόμου καί τυραννίας».

Στόν Γ. Τερτσέτη, τόν ἔντιμο δικαστή τοῦ Κολοκοτρώνη μαζί μέ τόν ἐπίσης ἀδέκαστο Πρόεδρο Ἄν. Πολυζωίδη, ὀφείλουμε καί τήν περιώνυμη φράση τοῦ Γέρου γιά τή θεία ἐγγύηση τῆς ἐλευθερίας τοῦ Γένους. Γράφει ὁ Τερτσέτης: «Ἀξιομνημόνευτο εἶναι ἓνα ρητό τοῦ Κολοκοτρώνη, καί μᾶλλον θά σύρει τήν προσοχήν σας, ἐπειδή συμφωνεῖ μέ τι ὅμοιον σχεδόν πού εἶχε εἰπεῖ ὁ Βάσιγκτων. Ὅταν ὁ Κολοκοτρώνης καί ὁ ἄλλοι ἀπελπίζοντο εἰς τούς κινδύνους τῆς πατρίδος ἀπό τή δύναμη τοῦ ἐχθροῦ, ἔλεγε πρὸς ἐμφύχωσή

ΛΛΙΕΥΣ

του καὶ τῶν ἄλλων: «Μὴν μικροψυχοῦμε, ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴν ὑπογραφή του διὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος, δὲν τὴν παίρνει πίσω»».

Βαθύτατη εὐσέβεια διέπει τὴν ὄλη πολιτεία τοῦ ἀνδρός καὶ διαποτίζει τοὺς λόγους του εἴτε δημηγορεῖ στοὺς στρατιῶτες του, εἴτε ὑπογράφει διαταγὰς πρὸς στρατιωτικούς ἢ πολιτικούς ἀξιωματοῦχους, εἴτε ἀπευθύνεται στὸν ἀγωνιζόμενο καὶ ἀγωνιῶντα γιὰ τὴν τύχη του λαοῦ. Ἐπιλέγουμε ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν ἱστορική Προκήρυξή του μετὰ τὴν ὑπογραφή ἀπὸ τὶς τρεῖς «Προστάτριες Δυνάμεις» (Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Ρωσία) τῆς Ἰουλιανῆς Σύμβασης τοῦ Λονδίνου (6 Ἰουλίου 1827), πού ὀδήγησε λίγο ἀργότερα στὴ κρίσιμη γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία τῶν Ἑλλήνων Ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου (8 Ὀκτ 1827):

«ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

Πρὸς ἅπαντας

τοὺς Πελοποννησίους.

Συμπολιταί

«Εὐδοκήσας ὁ Θεὸς τῶν δικαίων εἰς τὰς φωνὰς μας, αἵτινες ἐπὶ τοῦ θρόνου του, ἔνευσεν εἰς τὰς καρδίας τῶν κραταιῶν δυνάμεων, καὶ ἀπεφάσισαν τὴν τύχην μας. Ἡ συνθήκη τῶν πληρεξουσίων τῶν συνελθόντων εἰς

Λονδίνον ὑπογεγραμμένη κατὰ τὴν 6 τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου 1827 μᾶς πληροφορεῖ τὴν ἀπόφασιν των. Χαρητέ Ἑλληνες, καὶ δοξάσατε τὸν Θεόν, ὅστις ἀνταμείβει τὸν δίκαιον ἀγώνα μας... Ἐπτὰ χρόνων θυσίαι καὶ κόποι στεφανώνονται μὲ τῆς δόξης τοὺς στεφάνους, καὶ ἀπολαμβάνομεν μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν, ἀπὸ τῶν Σεβαστῶν Βασιλέων τὴν φιλανθρωπίαν ἐκείνου ὅπου ἐζητήσαμεν, τὴν θεόδοτον ἐλευθερίαν, «ζητεῖτε μᾶς λέγει ὁ Θεὸς καὶ εὐρήσετε», ἀλλὰ πατριῶται δὲν ἀρκεῖ τοῦτο μόνον... Ἀκολουθοῦν κρίσιμες ὁδηγίαι καὶ ἐνημέρωση γιὰ τοὺς σχεδιασμούς καὶ καταλήγει: «Εἰς τὰ ὄπλα στρατιῶται, τρέξατε νὰ διερίσωμεν τοὺς καρπούς ὅπου μὲ τόσους ἰδρώτας ἐσπείραμεν».

Τῆ 10 Αὐγούστου 1827

Ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Ἅγιον Βλάσιον

Τριπολιτσᾶς

Γενικοῦ Στρατοπέδου

Ὁ Γενικός Ἀρχηγός

Θ. Κολοκοτρώνης.

Ὁ ἱστορικός τῆς Τριπολιτσᾶς Τάσος Γριτσόπουλος γράφει σχετικά μὲ τὸ συζητούμενο ζήτημα. «Ὁ Κολοκοτρώνης εἶναι βαθύτατα εὐσεβὴς καὶ μεταδίδει τὴν εὐσέβειάν του εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς καὶ συναγωνιστὰς του. Καθὼς

ΛΙΘΥΣ

παρατηρεῖ Γερμανός σοφός, «ὁ ἄκοιμπος καὶ τραχύς υἱὸς τῶν ὀρέων τοῦ Μορέως, ὁ ἀπαίδευτος καπιτάνος τῶν Κλεφτῶν, μέσα εἰς τὴν ἀφελῆ ἀπλότητά του κατασχύνει τὴν ψευδῆ ἐπιφανειακὴν σοφίαν τῆς πεπαιδευμένης Εὐρώπης».

Ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ἀποτελεῖ κορυφαῖο βλαστό μιᾶς ἱστορικῆς γενιᾶς, πού σφράγισε μέ τὴν παρουσία της τὴν ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Κι ὅπως συμβαίνει μέ ὅλες τίς μεγάλες γενιές, ὁ ἀπλὸς λαὸς μεγεθύνει τίς διαστάσεις τους καὶ τοὺς ἀποδίδει ὑπερβολικὲς δυνάμεις καὶ συμπεριφορές, πού ὑπερβαίνουν τὰ κοινὰ μέτρα. Ἔχει ἀνάγκη ὁ λαὸς ἀπὸ αὐτὴ τὴ μυθοπλασία, ἀντλεῖ ὁ ἴδιος δύναμη καὶ ἀπαντοχὴ ἀπὸ τὰ ἡρωικά ἰνδάλματά του. Τό ἴδιο συνέβη μέ τοὺς Κολοκοτρωναίους. Τό δημοτικὸ τραγούδι, ἡ λαϊκὴ μούσα, τοὺς ἔπλασε λαμπρούς, ἐπιβλητικούς καὶ περήφανους, νά κινοῦνται πάντοτε ἔφιπποι, χρυσοκέντητοι κι ἀρματωμένοι, νά μὴν ἀφιππεύουν ἀκόμα καὶ στίς ἐκκλησιές! Ποιητικὴ ἀσφαλῶς ὑπερβολή! Ἐκεῖνοι βαδία εὐσεβεῖς καὶ γενναῖοι εὐρωπιοὶ στήν εὐλογία τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὸ ἀπελευθερωτικὸ ἔργο τους:

«Λάμπουν τὰ χιόνια στὰ βουνά

*κι ὁ ἥλιος στὰ λαγκάδια,
λάμπουν καὶ τ' ἀλαφρά σπαδιά
τῶν Κολοκοτρωναίων,
πόχουν τ' ἀσήμια τὰ πολλά,
τίς ἀσημένιες πάλες,
τίς πέντε ἀράδες τὰ κουμπιά,
τίς ἔξι τὰ τσαπράζια·
ὅπου δέν καταδέχονται τὴ γῆς.
νά τὴν πατήσουν...*

*Φλωριά ρίχνουν στήν Παναγιά,
φλωριά ρίχνουν στοὺς ἄγιους,
καὶ στὸν ἀφέντη τὸ Χριστὸ τίς
ἀσημένιες πάλες.*

*Χριστέ μας, βλόγα τὰ σπαδιά,
βλόγα μας καὶ τὰ χέρια».*

Συμφασμένη μέ τὴ κλέφτικη ζωὴ εἶναι ἡ προστασία τῶν ἀδύνατων ἀπὸ τίς αὐθαιρεσίες τοῦ δυνάστη. Σ' αὐτὸ ἀναφέρεται σχετικὸ δημοτικὸ τραγούδι, τὸ ὁποῖο κάποια γριά ἀπὸ τὸ γένος τῶν Κολοκοτρωναίων ἀφηγήθηκε στὸν Γ. Τερτσέτη ὅτι τὸ συνέθεσε καὶ τραγούδησε ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ὅταν κάποτε, ἀνήμερα τὴ Λαμπρῆ, ἔμαθε ὅτι θά περάσουν 150 σκλάβους, γιὰ νά ἐμψυχώσῃ τοὺς στρατιῶτες του καὶ νά τοὺς παρακινήσῃ νά τοὺς ἐλευθερώσουν. Φαίνεται, γράφει ὁ Ν. Πολίτης, ὅτι προσάρμοσε στήν περίσταση εὐρύτερα γνωστὸ σχετικὸ τραγούδι, ἀλλὰ αὐτὸ δέν μειώνει τὴν ἀξία τοῦ περιστατικοῦ. Ἰσα-ἴσα φωτίζει ἐντονότερα τὴν προσωπικότητα τοῦ Γέρου τοῦ Μοριά.

ΛΙΕΥΣ

Βαθύτατο χριστιανικό αίσθημα και κοινωνικό ανθρωπισμό αποπνέουν οι στίχοι του. Ἄς θυμηθοῦμε μερικούς:

*«Καλά τρώμε καί πίνουμε καί
λιανοτραγουδάμε,
δέν κάνουμε κι ἓνα καλό, καλό
γιά τήν ψυχή μας;
-ὁ κόσμος φκιάνουν ἐκκλησιές,
φκιάνουν καί μοναστήρια-
νά πᾶμε νά φυλάξουμε στής
Τρίχας τό γεφύρι,
πού δά περάσει ὁ βόιβοντας μέ
τούς ἄλυσωμένους·
νά κόψουμε τούς ἄλυσους, νά
βγοῦν οἱ σκλαβωμένοι».*

* * *

Σεβασμιώτατε, ἅγιοι πατέρες
καί εὐλαβεῖς πιστοί,

Τόσα μόνο ἀπό τή μεστή σέ ἀγῶνες καί ἀγωνίες ζωή τοῦ πρωτοκαπετάνιου τοῦ Μοριά καί ἐλευθερωτή μᾶς ἐπέτρεψε ὁ διαθέσιμος χρόνος νά παρουσιάσω στήν ἐντιμότητά σας. Ἐπιτρέψτε μου νά συμπληρώσω τήν εἰκόνα του διαβάζοντας ἓνα ἀπόσπασμα τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη ἀπό τόν σύγχρονό του ἔγκριτο ἱστορικό Ἰ. Φιλήμονα, πού σκιαγράφησε ὡς ἐξῆς τόν μεγάλο ἄνδρα:

«Λεπτότης δέ φρενῶν, εὐσέβεια πρὸς τόν θεόν, θάρρος πατριωτικόν, πνεῦμα στρατιωτικόν, γνῶσις προσώπων καί τόπου ἀκριβής, λόγου εὐροια, χεῖρες

ἀγναί καί ἀναίμακτοι, δραστηριότης καί εὐκίνησια, συναίσθησις καί χαρακτήρ πιστός, ἀρχαϊκή ἀγωγή καί λιτότης ἐν πᾶσι, καρδιά ἀγαθή, δημοτικότης μετά σοβαρότητος, ἐπιμονή καί ὑπομονή, μυθοποιία ἀπαράμιλλος καί ἀστειολογία ἐπιτυχής, σωφροσύνη, παρελθόν ἐντιμον καί ἐγκάρδιος πρὸς τήν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος προσήλωσις, ἰδοῦ ὁ ἠδικός Θεόδωρος Κολοκοτρώνης... Ὁ μόνος δέ ὑπέρ πάντας φυσικός ρήτωρ, πολλήν κατὰ τάς ἀγορεύσεις αὐτοῦ ἐδείκνυε τήν ἀγχίνοιαν καί μετά πολλοῦ σεβασμοῦ καί πίστεως παρά τῶν στρατιωτῶν ἠκούετο, ἐντελῶς ἐννοούμενος διὰ τῆς δημῶδους αὐτοῦ γλώσσης καί τῆς προσφυστάτης προσαρμογῆς τῶν παραβολῶν, ὧν ἐπλούτει... Ἐάν ἦτο νοῦς γενικώτερος, μετεῖχε δέ παιδείας, οὐδ' ἐκυριεύετο ὑπό ὀξυθυμίας, ἤθελεν εἶσθαι ὁ τελειώτερος τῆς ἐποχῆς ἄνθρωπος, ὃν ἡ Ἑλλάς ἐζήτει».

Ἀσφαλῶς, ὅπως ὅλοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες, εἶχε καί ὁ Γέρος τοῦ Μοριά ἐν ὄσῳ ζοῦσε, ἀλλά καί ἀφ' ὅτου ἐμακαρίσθη καί ἀρνητές καί ἐπικριτές. Σήμερα ὅμως ἐπιτελοῦμε μνημόσυνο καί ὁ σεβασμός στή μνήμη του ἐπιβάλλει νά ἀναδειξομε, τό κυρίαρχο ἄλλωστε, φωτεινό καί περιβαλλόμενο μέ τόν φωτοστέφανο

ΛΙΘΕΥΣ

του ἥρωα πρόσωπό του. Ὡς κατακλειῖδα λοιπόν θά παραδέσω λίγα λόγια ἀπό τόν ιστορικό λόγο, πού ἐκφώνησε ὁ Κολοκοτρώνης στίς 8 Νοεμβρίου 1838 στήν Πνύκα, λόγω στενότητας τοῦ χώρου στό Ἑλληνικό Γυμνάσιο τῶν Ἀθηνῶν, πού εἶχε ἐπισκεφθεῖ ὡς Σύμβουλος ἐν ἐνεργείᾳ τήν προηγούμενη ἡμέρα (7 Ὀκτ 1838) καί παρακολούθησαν οἱ μαθητές, ἀλλά καί πλῆθος κόσμου, πού πληροφορήθηκε τό γεγονός! Τό λόγο διέσωσε ὁ Γυμνασιάρχης Γ. Γεννάδιος, τόν ὁποῖο παρακολούθησε τήν προηγούμενη νά διδάσκει ἐπί μιᾶμιση ὥρα καί ἀπό ὅπου πῆρε τό ἔναυσμα νά μιλήσει στούς μαθητές. Ἄς ἀκούσουμε τόν ἴδιο νά μιλά:

«Παιδιά μου! Εἰς τόν τόπο τοῦτο, ὅπου ἐγώ πατῶ σήμερα, ἐπατοῦσαν καί ἐδημιουργοῦσαν τόν παλαιό καιρό ἄνδρες σοφοί καί ἄνδρες, μέ τούς ὁποίους δέν εἶμαι ἄξιος νά συγκριθῶ, καί οὔτε νά φθάσω τά ἴχνη των.... Εἰς τόν τόπον, τόν ὁποῖον κατοικοῦμε, ἐκατοικοῦσαν οἱ παλαιοί Ἕλληνες, ἀπό τούς ὁποίους καί ἡμεῖς καταγόμεθα καί ἐλάβαμε τό ὄνομα τοῦτο.... Ἄφοῦ ὕστερα ἦλθεν εἰς τόν κόσμον ὁ Χριστός, οἱ λαοί ὅλοι ἐπίστευσαν εἰς τό Εὐαγγέλιό του, καί ἔπαυσαν νά λατρεύουν τά εἰδωλα...

Οἱ παλαιοί Ἕλληνες, οἱ πρόγονοί μας, ἔπεςαν εἰς τήν διχόνοια καί ἐτρώγονταν μεταξύ τους, καί ἔτσι ἔλαβαν καιρό οἱ Ρωμαῖοι, ἔπειτα ἄλλοι βάρβαροι, καί τούς ὑπόταξαν. Ὑστερα ἦλθαν καί οἱ Μουσουλμάνοι, καί ἔκαμαν ὅ,τι ἤμποροῦσαν, διά νά ἀλλάξει ὁ λαός τήν πίστιν του. Ἐκοψαν γλῶσσες εἰς πολλούς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατο νά τό κατορθώσουν. Τόν ἕνα ἔκοπταν, ὁ ἄλλος τό Σταυρό του ἔκαμε...

Ἄναφέρεται ὕστερα στίς κοινωνικές συνθῆκες τῆς δουλείας καί στόν πνευματικό ρόλο τῶν φωτισμένων Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ καί συνεχίζει μέ τή μεγάλη ἀπόφαση τοῦ ξεσηκωμοῦ-

... Ὅταν ἀποφασίσαμε νά κάμομε τήν Ἐπανάσταση, δέν ἐσυλλογιστήκαμε, οὔτε πόσοι εἴμεθα, οὔτε πώς δέν ἔχομε ἄρματα, οὔτε ὅτι οἱ τοῦρκοι ἐβαστοῦσαν τά κάστρα καί τάς πόλεις, οὔτε κανέναν φρόνιμος μᾶς εἶπε «ποῦ πᾶτε ἐδῶ νά πολεμήσετε μέ σιταροκάραβα βατσέλα», ἀλλά, ὡς μία βροχή, ἔπεςε εἰς ὅλους μας ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐλευθερίας μας, καί ὅλοι, καί οἱ κληρικοί καί οἱ προεστοί καί οἱ καπεταναῖοι καί οἱ πεπαιδευμένοι καί οἱ ἔμποροι, μικροί καί μεγάλοι, ὅλοι ἐσυμφωνήσαμε εἰς αὐτό τό σκοπό, καί ἐκάμαμε τήν Ἐπανάσταση...

ΛΙΕΥΣ

Στή συνέχεια διεκτραγωδεῖ τή διχόνοια καί φιλαρχία τῶν Ἑλλήνων καί τίς ὀλέθριες συνέπειες τοῦ ἐμφυλίου, τή σωτήρια ἔλευση τοῦ βασιλιᾶ Ὀθωνα καί συμβουλεύει τούς μαθητές·

Πρέπει νά φυλάξετε τήν πίστη σας, καί νά τήν στερεώσετε, διότι, ὅταν ἐπιάσαμε τά ἄρματα, εἶπαμε πρῶτα ὑπέρ Πίστεως καί ὕστερα ὑπέρ Πατρίδος. Ὅλα τά ἔθνη τοῦ κόσμου ἔχουν καί φυλάττουν μία θρησκεία... Νά δοθεῖτε εἰς τάς σπουδάς σας... Νά σκλαβωθεῖτε εἰς τά γράμματα σας... Ἡ προκοπή σας καί ἡ μάθησή σας νά μήν γίνει σκεπάρνι μόνο διά τό ἄτομό σας,

ἀλλά νά κοιτάζει καί τό καλό τῆς Κοινότητος, καί μέσα εἰς τό καλό αὐτό εὐρίσκεται καί τό δικό σας... Εἰς ἐσᾶς μένει νά ἰσάσετε καί νά στολίσετε τόν τόπο, ὅπου ἡμεῖς ἐλευθερώσαμε· καί, διά νά γίνει τοῦτο, πρέπει νά ἔχετε ὡς θεμέλια τῆς πολιτείας τήν ὁμόνοια, τήν θρησκεία, τήν καλλιέργεια τοῦ θρόνου καί τήν φρόνιμον ἐλευθερία. Τελειῶνω τόν λόγο μου. Ζήτω ὁ Βασιλεύς μας Ὀθων! Ζήτω οἱ σοφοί διδάσκαλοι! Ζήτω ἡ Ἑλληνική Νεολαία!».

Αἰωνία καί ἀθάνατη ἡ μνήμη σου, γενναῖε καί ἔνδοξε στρατηγέ.

Ὁμιλία ἀπὸ τὸν ἱστοριοδίφῃ
Γεώργιο Ζαχαρόπουλο.

1770 χρόνια δύσκολα. Οἱ
Τοῦρκοι ἤδη βρίσκονται στὸ
Μοριά γιὰ πάνω ἀπὸ 300 χρό-
νια. Λίγες μέρες πρὶν, ἔξω ἀπὸ
τὴν Τριπολιτσά εἶχαν ἐξοντώσει
μία χούφτα Ἑλληνας καὶ Ρώσους
πού εἶχαν προσπαθήσει νὰ ξεση-
κώσουν τὸ Μοριά καὶ νὰ διώ-
ξουν τὸν βάρβαρο δυνάστη.

Γυρνώντας στὴν Τριπολι-
τσά καὶ διψασμένοι γιὰ αἷμα οἱ
Τοῦρκοι ἐξοντώνουν 3000 Τρι-
πολίτες. Πρῶτος σέ αὐτὸ τὸν
κατάλογο ὁ ἐπίσκοπος τῆς Τρι-
πολιτσᾶς Ἄνδιμος.

Αὐτὸ ὅμως δὲν ἀρκεῖ στοὺς
κατακτητές. Ἐξαπολύουν στὴν
ὑπαιθρο ἀποσπάσματα θανάτου
τά ὅποια ἐκτελοῦν δίχως ἔλεος
ἀθώους ἀνδρώπους.

Καὶ νὰ μία γυναίκα. Ἡ Ζα-
μπέτα Κωτσάκη, γυναίκα τοῦ
πρωτοκλέφτη Κωνσταντῆ Κολο-
κοτρῶνῃ τρέχει γιὰ νὰ σωθεῖ. Μέ
δυσκολία σέρνει τὰ πόδια της
καθὼς στὴν κοιλιά της κουβαλᾷ
τὸ πρῶτο της παιδί. Φτάνει σέ
ἓνα λόφο τὸ Ραμοβούνι. Κα-
θὼς κάθεται κάτω ἀπὸ ἓνα δέν-
δρο νὰ ξαποστάσει τὴν πιάνουν
οἱ πόνοι τῆς γέννας. Ὑστερα ἀπὸ
λίγο θὰ φέρει στὸν κόσμο ἓνα
ἀγοράκι.

Ἔτσι γεννήθηκε ὁ Θεόδωρος
Κολοκοτρῶνῃς. Τὴν Δευτέρα τῆς

Λαμπρῆς σ' ἓνα βουνό, κάτω
ἀπὸ ἓνα δένδρο. Δὲν μπορούμε
νὰ μὴν σκεφθοῦμε καὶ τὸν συμ-
βολισμό τῆς ἡμέρας τῆς γέννη-
σῆς του. Μία μέρα μετὰ τὴν
Ἀνάσταση τοῦ Θεανθρώπου γεν-
νιέται ὁ ἄνθρωπος πού ἔμελλε
νὰ ἀναστήσει τὴν Ἑλλάδα.

Εὐλογημένος λοιπὸν ἀπὸ τὴν
γέννησή του.

Τὰ πρῶτα του χρόνια ὁ Κολο-
κοτρῶνῃς τὰ πέρασε στὸ Λιμπο-
βίσι ὅπου οἱ Κολοκοτρωναῖοι
εἶχαν τὰ σπίτια τους. Ἡ Πελο-
πόννησος ὅμως δὲν ἔχει ἡσυχά-
σει ἀκόμα ἀπὸ τὰ Ὀρλωφικά.
Συμμορίες Ἀλβανῶν περιτρέ-
χουν τὸ Μοριά καὶ καταδυνα-
στεύουν Ἑλληνας καὶ Τούρκους.
Αὐτὸ κρατᾷ κοντὰ δέκα χρόνια.
Ὅσπου οἱ Τοῦρκοι ἀποφασίζουν
νὰ ἐξοντώσουν τοὺς πρῶην συμ-
μάχους τους.

Ἐπειδὴ ὅμως μόνοι τους δὲν
μποροῦν ζητᾶνε τὴν βοήθεια
τοῦ Κωνσταντῆ Κολοκοτρῶνῃ.
Ὁ Κωνσταντῆς συμμαχεῖ μαζί
τους καὶ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1779
τσακίζει τοὺς Ἀλβανούς στὰ
Τρίκορφα. Ταυτόχρονα δίνει ἓνα
μάθημα στρατηγικῆς στὸν γιό
του τὸν Θεοδωρῆ πού λίγες δεκα-
ετίες ἀργότερα θὰ ὀδηγήσει στὴν
Ἄλωση τῆς Τριπολιτσᾶς.

Τὸν Ἰούλιο ὅμως τοῦ 1780 οἱ
Τοῦρκοι φοβούμενοι τὴν ἀύξα-
νόμενη δύναμη τοῦ Κωνσταντῆ

ΛΙΕΥΣ

τόν ἔξοντώνουν στόν πύργο τῆς Καστάνιτσας μαζί μέ τόν ἄλλο Μανιάτη κλέφτη τόν Παναγιώταρο Βενετσανάκη.

Ἡ οἰκογένεια τῶν Κολοκοτρωναίων διασκορπίζεται. Μόνη της ἡ Ζαμπέτα παίρνει τά παιδιά της καί καταφεύγει στή Μάνη ὅπου κρύβονται γιά τρία χρόνια, ὥσπου τά ἀδέρφια της οἱ Κωτσακαῖοι ἤρθαν καί μέ πολλές προφυλάξεις τούς μετέφεραν πρῶτα στήν Ἀλωνίσταινα καί ὕστερα στόν Ἄκοβο.

Ἐκεῖ στόν Ἄκοβο ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης κάνει ἕνα νέο ξεκίνημα. Σέ ἡλικία 15 ἐτῶν ἀναλαμβάνει ὑπηρεσία ὡς ἀρματολός καί τοῦ ἀνατίθεται ἡ φύλαξη τοῦ βιλαετίου τοῦ Λεονταρίου. Τό 1790, σέ ἡλικία 20 ἐτῶν παντρεύεται τήν Αἰκατερίνη, κόρη τοῦ προεστοῦ Δημητρίου Καρούσου ἀπό τό Ἄκοβο, ὁ ὁποῖος δολοφονήθηκε ἀπό κάποιον πασά στό Ναύπλιο.

Πρόκειται γιά μία εὐτυχισμένη περίοδο τῆς ζωῆς τοῦ Κολοκοτρώνη καθώς ὅπως λέει ὁ ἴδιος «Ἐκτίσα σπίτια, πῆρα προικιό ἐλές, ἀμπέλι, ἔγινε νοικοκύρης, ἐφύλαγα καί τό βιλαέτι». Σύμφωνα μέ τήν τοπική παράδοση ἐκεῖ πού βρισκόταν τό ἀλώνι τοῦ Κολοκοτρώνη βρίσκεται σήμερα στόν Ἄκοβο τό σχολεῖο.

Πρόκειται ἐπίσης γιά ἕναν

εὐτυχισμένο γάμο καθώς τό ζευγάρι θά ἀποκτήσει ἕξι παιδιά. Τρία ἀγόρια καί τρεῖς θυγατέρες: Τόν Πάνο, τόν Ἰωάννη ἢ Γενναῖο, τόν Κωνσταντῖνο ἢ Κολλίνο τή Γεωργίτζα, τήν Ἑλένη καί μία ἄλλη κόρη πού δέν μᾶς διασώζεται τό ὄνομά της.

Ἡ ἰσχυροποίηση τοῦ Κολοκοτρώνη γεννᾷ τόν φθόνο τῶν Τούρκων οἱ ὁποῖοι ψάχνουν τρόπους νά τόν ἐξοντώσουν. Ὁ Θεόδωρος γίνεται κλέφτης καί συνεργάζεται μέ τήν ἄλλη μεγάλη προσωπικότητα τῆς Μοραϊτικῆς κλεφτουριάς τόν Ζαχαριά τόν Μπαρμπιτσιώτη.

Τό 1792 ὁ Κολοκοτρώνης καί ὁ Ζαχαριάς μαζί μέ ἄλλους κλέφτες καί ὕστερα ἀπό τήν καταστροφή τοῦ στόλου τοῦ Λάμπρου Κατσώνη στά στενά τῆς Ἄνδρου, κάλυψαν τήν ὑποχώρηση τοῦ κλέφτη Ἀνδρίτσου, πατέρα τοῦ Ὀδυσσεά Ἀνδρούτσου, ἀπό τή Μάνη μέχρι τό Αἴγιο. Ἡ κλέφτικη αὐτή σύγκρουση χαρακτηριστήθηκε ἀπό τήν νεοελληνική ἱστορία «Ξενοφόντειος», γιατί περιεῖχε ὅλα τά στοιχεία τῆς «Καθόδου τῶν Μυρίων» ἀπό τήν καρδιά τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τή θάλασσα.

Ἦταν ἡ πρώτη μεγάλη ἐπιχείρηση πού ἔπαιρνε μέρος ὁ Κολοκοτρώνης ἀπό τήν ὁποία διδάχθηκε πολλά καί ἔγινε εὐρύτε-

ΛΙΕΥΣ

ρα γνωστός. Τελικά, ύστερα από μία ανελέητη καταδίωξη των Τούρκων αυτός, ο Ζαχαριάς και οι άντρες τούς κατάφεραν, μετά από 40 ημέρες, να φθάσουν στο Αϊγιο και να εξασφαλίσουν τή φυγή του Ανδρούτσου. Έπακολούθησε ένας φοβερός διωγμός και τό μεγαλύτερο βάρος τό σήκωσαν και τό πλήρωσαν μέ αίμα οι Κολοκοτρωναίοι, πού είχαν γίνει ό στόχος των Τούρκων.

Οί Τουῦρκοι είχαν έπισημά-νει τώρα τά ήγετικά προσόντα του Κολοκοτρώνη και επιδίωκαν μέ κάθε τρόπο να τον έξοντώσουν. Καθώς όμως δέν μπορούν να τον συλλάβουν ή να τον δολοφονήσουν μέ άλλους τρόπους αναγκάζονται να τον όρίσουν πάλι άρματωλό στο Λεοντάρι και τήν Καρύταινα.

Στό άρματολίχι ό Κολοκοτρώνης θά καθίσει άλλα πέντε χρόνια πιθανόν μέχρι τό 1797-1798, αλλά καθώς οι Τουῦρκοι προσπαθοῦν να τον έξοντώσουν ό Κολοκοτρώνης θά ξαναγυρίσει στην κλέφτικη ζωή.

Από τίς άρχές του 1802 οι Κολοκοτρωναίοι αλλά και άλλοι έπιφανείς κλέφτες βρίσκονται σε συνεχή διωγμό. Οί δολοφονίες του Πετμεζά και του Ζαχαριά τό 1804 κάνουν τον Κολοκοτρώνη πολύ προσεκτικό στις κινήσεις του και στις έπαφές του

και γι' αυτό κατορθώνει να γλυτώσει από επανειλημμένες απόπειρες δολοφονίας του.

Τά πράγματα όμως χειροτερεύουν. Τό άτυχές έπεισόδιο μέ τον πρωτοσύγκελο στον κάμπο της Μαρμαριάς τον Όκτώβριο του 1804 πού όδήγησε στον άφορισμό των κλεφτών και τήν άπηνή καταδίωξη τους από τους πάντες φτάνει τον Κολοκοτρώνη στα όριά του.

Συγκρούεται μέ τους Τούρκους σε διάφορες μάχες μικρές και μεγάλες. Καταστρέφει τήν Βλαχοκερασιά ως αντίποινα για τό κάψιμο των σπιτιών των Κολοκοτρωναίων από τον Χασεκή άγά, και τά Βέρβαινα έπειδή άρνήθηκαν να τον βοηθήσουν και δέν βρίσκει τόπο να σταθεί. Όσοπου τό Φλεβάρη του 1806 έρχεται τό μεγάλο χτύπημα: τά αδέρφια του Δημητράκης και Γιάννης καίγονται από τους Τούρκους στο ληνό του μοναστηριού της Αίμουαλούς ύστερα από προδοσία.

Κουρασμένος, απογοητευμένος, απελπισμένος ακολουθούμενος από λίγους συντρόφους ό Κολοκοτρώνης καταφεύγει στη Ζάκυνθο. Έκεί, κάνει μνημόσυνο για τους είκοσι πέντε Κολοκοτρωναίους και τους άλλους έβδομήντα μακρινούς συγγενείς του, πού είχαν σκοτωθεί

ΛΙΕΥΣ

γιά τήν ἐλευθερία τῆς πατρίδας. Μάλιστα, ὁ Κολοκοτρώνης εἰσῆλθε στήν ἐκκλησία κρατώντας στό κεφάλι τοῦ τό δίσκο μέ τά κόλλυβα.

Ὁ Κολοκοτρώνης ὁμως δέν κάθεται ἤσυχος. Ἐκμεταλλεύεται τό γεγονός ὅτι οἱ Ρῶσοι θέλουν νά χτυπήσουν τήν Ὀθωμανική αὐτοκρατορία καί τό 1807 μπαίνει καπετάνιος σέ ἕνα μικρό πλοῖο, ἕνα σαμπέκο μέ δέκα κανόνια, ἐπικεφαλῆς τάγματος Μοραϊτῶν. Μέ αὐτό τό πλοῖο πραγματοποιεῖ κουρσάρικες ἐπιδρομές στά παράλια τῆς Πελοποννήσου. Περνάει στό Αἰγαῖο πέλαγος καί φτάνει μέχρι τό Ἅγιο Ὄρος πολεμώντας καί ναυμαχώντας τούς Τούρκους.

Τό 1808 ξαναγυρνᾷ στή Ζάκυνθο τήν ὁποία κατέχουν τώρα οἱ Γάλλοι. Παρά τήν πρόσκλησή τους νά ὑπηρετήσει στόν γαλλικό στρατό ὁ Κολοκοτρώνης ἀρνεῖται καθώς ἔχει στό μυαλό του τήν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδας.

Στίς ἀρχές τοῦ 1809 ἐπιστρέφει στήν Πελοπόννησο γιά νά βοηθήσει τόν φίλο του Ἀλῆ Φαρμάκη ἐναντίον τοῦ Βελῆ πασᾶ καί συμμετέχει στό σχέδιο τοῦ Γάλλου ναυάρχου Δονζελότ γιά τήν ἐκδίωξη τῶν Τούρκων ἀπό τήν Πελοπόννησο. Τό σχέδιο ὁμως δέν ὑλοποιεῖται.

Τόν Ἰούνιο τοῦ 1809 ἡ Ζάκυνθος καταλαμβάνεται ἀπό τούς Ἄγγλους. Τό 1810, ὁ Κολοκοτρώνης κατατάσσεται μέ τό βαθμό τοῦ Λοχαγοῦ στό «Σύνταγμα Ἑλληνικοῦ Πεζικοῦ» πού ἰδρύθηκε στή Ζάκυνθο ἀπό τούς Ἄγγλους, καί τόν ἴδιο χρόνο προάγεται σέ Ταγματάρχη.

Ὅμως, μετά τήν ἥττα τοῦ Ναπολέοντα στό Βατερλό τό 1815, οἱ Ἄγγλοι διέλυσαν τό Σύνταγμα καί ὁ Κολοκοτρώνης ἀπολύθηκε, παίρνοντας ὡς ἀποζημίωση 1.200 τάλιρα καί ἀποκομιζοντας στρατιωτικές γνώσεις καί ἐμπειρίες ἀνυπολόγιστης ἀξίας γιά τούς μετέπειτα ἀγῶνες. Γιά ἕνα διάστημα ἔκανε τό ζωέμπορο καί τόν χασάπη γιά νά μπορέσει νά ἐπιβιώσει.

Ὅλα αὐτά ὁμως δέν τόν ἀποσποῦν ἀπό τόν κύριο στόχο του. Τήν ἀπελευθέρωση τοῦ Γένους. Γυρνάει σάν τρελός στή Ζάκυνθο προσπαθώντας νά βρεῖ τρόπον νά ὑλοποιήσει τό ὄραμά του.

Εἶναι γνωστό τό ἐπεισόδιο μέ τόν δάσκαλο Νικόλαο Μαρτελάο πού βλέποντας τόν νά διδάσκει στά παιδιά τοῦ ζητάει ἀντί γιά γράμματα νά τούς μάθει πῶς νά φτιάχνουν φυσέκια ἀπό τίς σελίδες τῶν βιβλίων.

Ἄγναντεύοντας τόν ἀγαπημένο του Μοριά δακρῶζει καί τόν

ΛΙΘΕΥΣ

παίρνει τό παράπονο.

Ώσπου έρχεται ή μεγάλη στιγμή. Τήν 1η Δεκεμβρίου τοῦ 1818 στόν Ίερό Ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ζακύνθου μυείται στή Φιλική Ἐταιρεία ἀπό τόν Νικόλαο Πάγκαλο.

Συνεπαρμένος ἀπό τήν προοπτική τῆς ὑλοποίησης τοῦ ὁράματός του ὁ Κολοκοτρώνης ἀρχίζει νά κατηχεῖ καί αὐτός ἄλλους. Πρῶτος ὁ γιός του Πάνος.

Εἶναι Αὐγούστος τοῦ 1820 ὅταν ὁ Κολοκοτρώνης δέχεται ἓνα προσωπικό πλήγμα. Ὑστερα ἀπό τριάντα χρόνια γάμου πεθαίνει ή ἀγαπημένη του σύζυγος

Αἰκατερίνη. Ὁ Κολοκοτρώνης θά τήν θρηνήσει καί στά μνημόσυνα τῶν ἐννιάμερων καί τῶν σαράντα θά κουβαλήσει τά κόλλυβα πάνω στό κεφάλι του σέ ἔνδειξη μεγάλης ἀγάπης.

Ἔχει φτάσει πλέον ὁ Ὀκτώβρης τοῦ 1820. Τά μηνύματα ἀπό παντοῦ λένε ὅτι οἱ συνθήκες γιά τήν Ἐπανάσταση ἔχουν ὀριμάσει. Ὁ Κολοκοτρώνης εἶναι ἔτοιμος. Στίς 6 Ἰανουαρίου 1821 ἀποβιβαζόταν στήν Καρδαμύλη τῆς Μάνης.

Ὁ ἥλιος τῆς Ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος εἶχε ἀρχίσει νά ἀνατέλλει.

ΥΦΟΣ ΚΑΙ ΗΘΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Συνέντευξη με τόν Χοράρχη και δάσκαλο τής ψαλτικής τέχνης Κωνσταντίνο Άγγελίδη

Ο Κωνσταντίνος Άγγελίδης είναι διευθυντής του βυζαντινού χορού «Τρόπος», δάσκαλος τής ψαλτικής στή Σχολή βυζαντινής μουσικής τής Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών και Πρωτοψάλτης στον Ι.Ν. Παντοβασιλίσσας Ραφήνας. Από τό 2005 ιδρύει με τούς συνεργάτες του τό βυζαντινό χορό «Τρόπος» και τό «Κέντρο Μελετών Ψαλτικής

Τέχνης» με τά όποια συμβάλει έρευνητικά και καλλιτεχνικά σέ θέματα βυζαντινού μουσικού πολιτισμού. Έχει πραγματοποιήσει πλήθος συναυλιών έντός και έκτός Ελλάδος και εξέδωσε μεγάλο άριθμό ψηφιακών δίσκων με μέλη κλασσικών βυζαντινών και μεταβυζαντινών μελουργών.

Πεμπτοσύία: Θά δέλαμε νά μās πείτε για τό σκεπτικό πού είχατε για τήν ίδρυση του βυζαντινού χορού «Τρόπος». Ποιοί οί στόχοι σας, επιδιώχετε νά έπηρε-

άσετε μόνο τά ψαλτικά πράγμα-
τα ἢ στοχεύετε σέ μία εὐρύτερη
πολιτισμική διαδράση;

**Κωνσταντῖνος Ἀγγελί-
δης:** Πιστεύω ὅτι ὅταν κάποιος
δίνει τή σπίδα, τό ἔναυσμα, νά
δημιουργηθεῖ κάτι καινούργιο,
ἀνεξάρτητα ἂν μοιάζει μέ κά-
ποιο ἄλλο πού προϋπήρχε ἢ ἂν
θά εἶναι πετυχημένη ἢ πορεία
του, θεωρεῖ ὅτι μπορεῖ νά κο-
μίσει ἕνα λιθαράκι ἀκόμα μία
ψηφίδα στό ψηφιδωτό της τέ-
χνης, τῆς ἐπιστήμης του, ὅταν
αὐτός πού προεξάρχει μοιρά-
ζεται μέ μαθητές καί συνεργά-
τες του σκέψεις καί ἀγωνίες του
μπορεῖ νά συνδέσει ἕνα μουσικό
σύνολο προσώπων πού μέ κόπο
καί θυσίες θά ὑπηρετήσουν μία
λειτουργική τέχνη τότε μπορεῖ
νά φθάσει στήν ἴδρυσή τοῦ Τρό-
που μέ μία συγκεκριμένη ἀποψη
ἐκκλησιαστική καί μουσική.

Ἡ μουσική τῆς ἐκκλησίας ὄχι
μόνο ὡς τέχνη καί ἐπιστήμη μέ
ἱστορία αἰώνων εἶναι μία δύνα-
μη πολιτισμοῦ μέ πνευματικό
ὑπόβαθρο -χάρι καί Χάρι- τή
μοναδικότητα τῆς ἀναγωγῆς
πρός τά ἄνω πέρα ἀπό φθόγγους
καί ἤχους. Καί δέν μποροῦμε
νά λειτουργοῦμε στή συνολική
μουσική μας προσπάθεια χωρίς
τό φίλτρο πού ἐμπεριέχουν οἱ
λέξεις «ἦθος τοῦ ψάλλειν».

Π.: Πιστεῦτε ὅτι ἡ ἔκφραση

τοῦ βυζαντινοῦ μέλους βρίσκε-
ται στή χορική ψαλτική; Ἐχετε
νά μᾶς παρουσιάσετε ἱστορικές
μαρτυρίες γιά τό θέμα; ἢ ἐπαφή
σας μέ τό ρεπερτόριο μαρτυρεῖ
κάτι τέτοιο;

Κ.Α.: Οἱ ἐνδείξεις τῶν χει-
ρογράφων «ἀπό χοροῦ» «ἄρχε-
ται ὁ δομέστικος» δίνουν μία
πρώτη ἀπάντηση στήν ἐρώ-
τησή σας. Κυριαρχεῖ ἡ χορική
ψαλτική ἀλλά καί ἡ μονόφωνη
ἐρμηνεῖα ἔχει τή θέση της στό
ψαλτικό γίνεσθαι «ὄπου δεῖ». Ἡ
χορική ψαλτική προϋποθέτει
μία συστηματική ἐργασία ἀπό
ὅλα τά μέλη τοῦ χοροῦ ὥστε νά
ἀποδίδεται τό μέλος στό σωστό
χρόνο καί ρυθμό, μέ μία ποικι-
λία στήν ἔκφραση, τήν ἀνάδει-
ξη τῶν μουσικῶν φράσεων, τῶν
μικροδιαστημάτων καί τῶν με-
λωδικῶν ἔλξεων τῶν ἤχων. Ἡ
καλοφωνή-μονοφωνική ἐρμη-
νεῖα ἐκ φύσεως ἐνέχει τόν κίνδυ-
νο νά ἐκπέσει σέ ἀκροβατισμούς,
ἐπίδειξη φωνητικῶν δεξιοτήτων,
προβολῆς τοῦ ἐγῶ. Αὐτό δέν δι-
καιολογεῖ ὁμως τραγικές ἀποδό-
σεις π.χ. καλοφωνικῶν εἰρμῶν
ἀπό χοροῦ.

Ὁ θεολογικός ὅρος διάκριση
μπορεῖ νά λειτουργήσει ἐξισορ-
ροπιστικά καί στίς δύο ἐρμηνευ-
τικές προσεγγίσεις τῶν μελῶν.
Ὅπου μπορεῖ νά δημιουργηθοῦν
χοροί ψαλτῶν κατά τά πρότυ-

πά τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας μέ δομεστίκους, ἰσοκράτες καί τούς μικρούς κανονάρχες τότε ἐκπληρώνεται ὁ στόχος, ἔχουμε τό ἰδανικό ἀποτέλεσμα. Ὅπου γιά διαφόρους λόγους ὅμως δέν εἶναι δυνατή αὐτή ἡ ὀργάνωση τῶν χορῶν δέν σημαίνει ὅτι πρέπει νά ὑπάρχει ἡ εἰκόνα τοῦ ψάλτη μέ τό μικρόφωνο στό στόμα, τό ἤχειο στήν πλάτη καί τό μηχάνημα τοῦ ἰσοκράτη. Αὐτό εἶναι ἔκπτωση, εἶναι ἐκτροπή.

Π.: Πόσο εὐκολο εἶναι νά διευθύνεις ἕναν βυζαντινό χορό; ἔχει σχέση μέ τή διεύθυνση πού βλέπουμε στίς εὐρωπαϊκές ὀρχήστρες καί χορωδίες;

Κ.Α.: Στη συγκεκριμένη ἐρώτηση μπορῶ νά ἀναφέρω ἕνα ὄνομα, Λυκοῦργος Ἀγγελόπουλος. Εἶναι γνωστό -ὄχι μόνο στόν Ἑλλαδικό χῶρο καί ὄχι μόνο στούς ἀσχολομένους μέ τή βυζαντινή μουσική- ὅτι προώθησε τή διεύθυνση βυζαντινῶν χορῶν σέ ὑψιστο βαθμό.

Πολλοί διηύθυναν ἢ διευθύνουν ἐκκλησιαστικές χορωδίες ἢ συνολική παρουσία τοῦ Λυκούργου Ἀγγελόπουλου ὅμως ὅπως αὐτή ἔχει καταγραφεῖ μέ τήν Ἑλληνική Βυζαντινή Χορωδία σέ χιλιάδες συναυλίες, ἀκολουθίες ἔχει δώσει καρπούς στήν ἔκφραση, τή σαφήνεια, τῶν μουσικῶν γραμμῶν, τόν τονισμό

τῶν θέσεων, μέ τήν ταυτόχρονη ἐννοιολογική παρουσίαση τοῦ ποιητικοῦ κειμένου, τίς ἐναλλαγές τῶν ἤχων μέ μία μοναδική περιγραφική κίνηση τῶν χειρῶν καί τῶν δακτύλων πού μᾶς ὀδηγοῦν στούς χειρονόμους τῶν βυζαντινῶν χρόνων.

Δέν μπορεῖ νά λησμονήσει κανείς τήν αἴσθηση τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς τῶν μελῶν στή διεύθυνσή του πού περνᾷ ὡς αἴσθηση ὄχι μόνο στούς χορωδοῦς ἀλλά καί στό ἀκροατήριο, ἀπαύγασμα τῆς ἐμπειρίας του ἀπό εὐρωπαϊκές χορωδίες, τῆς ἐπικοινωνίας καί συνεργασίας του μέ συνθέτες Ἕλληνες καί ξένους. Ἡ ἀποδοχή τῆς πρότυπης χοραρχίας του δέν ὁμολογεῖται μόνο ἀπό μουσικολόγους Ἀνατολῆς καί Δύσης, Πρωτοψάλτες Χοράρχες ἀλλά καί ἀπό ὅλους ὅσοι ὡς ἀκροατές γεύθηκαν τό τελικό μουσικό ἀποτέλεσμα, τήν ὁμοιογένεια τοῦ χοροῦ (τῆς Ε.Β.Χ), ἀποτύπωση τῆς ἀρμονικῆς σύζευξης διδασκαλίας-διεύθυνσης χοροῦ.

Εἶναι εὐκαιρία ἐδῶ νά ἐπισυνάψουμε τίς εὐχαριστίες μας στόν Λυκοῦργο Ἀγγελόπουλο γιά τή στάση τοῦ χοροῦ στό ψαλτήρι, ἀλλά καί στούς συναυλιακούς χώρους μέ τόν χοράρχη στή μέση τοῦ χοροῦ καί ὄχι ἀπέναντί του, μέ ράσα ὄχι μέ

ΛΙΘΟΣ

κουστούμια, και τήν εἴσοδο τοῦ χοροῦ ψάλλοντας μία ἐπιβλητική κίνηση μέ ρίζες στό ἀρχαῖο ἑλληνικό μας θέατρο, τόν χωρισμό σέ ημιχόρια ὅπου ὑπῆρχε ἡ ἀνάγκη τῆς ἀντιφωνικῆς ψαλμωδίας, ὅπως οἱ στιχολογίες, τά τυπικά, οἱ ἐκλογές. Τόν σεβασμό τελικά σέ ὅτι ἀντιπροσωπεύει, ἐκπροσωπεῖ καί ἡ ὑποδοχή καί ἀποδοχή εἶναι μνημειώδης, ιστορική πραγματικότητα ὁδοδείκτης γιά τούς νεότερους.

Π.: Θα ἤθελα νά σᾶς μεταφέρω σέ μία ἄλλη ὀπτική, στό θέμα τῆς σχέσης μέλους-ποίησης. Στίς ἀκολουθίες ἀκοῦμε μέλη μακρόσυρτα μελισματικά, στά ὁποῖο ὁ λόγος χάνεται. Μπορεῖτε νά μᾶς πεῖτε γιά τή θέση τους στή λατρεία; Πῶς ὁ χορός ἐρμηνεύει αὐτά τά μέλη; Εἶναι ζητούμενο μία ὀρθολογική προσέγγιση τοῦ λόγου; καί κατά πόσο ἐξυπηρετεῖ τό σκοπό αὐτό ἡ μουσική;

Κ.Α.: Για νά ἀπαντήσει κάποιος τό ἐρώτημα σας νομίζω

ὅτι πρέπει πρῶτα νά ἐγκύψει στή λειτουργική πράξη. Τά μελισματικά μέλη, τά ἀργά μαθήματα ψάλλονταν καί ψάλλονται στίς πανηγυρικές ἀγρυπνίες ἐκεῖ ἀκριβῶς πού πρέπει νά διευρύνουμε τόν χρόνο, νά καλύψουμε τίς ὀλονύκτιες ἀκολουθίες. Ἐκεῖ εἶναι ἡ θέση τῶν ἀργῶν ἀνοιξανταρίων, τῶν δοξαστικῶν Ἰακώβου, Χουρμουζίου κ.ἄ. τῶν μαθημάτων τῆς λιτῆς, τοῦ ὀκτάηχου «Θεοτόκε Παρθένε...». Ἄριστα δεμένη ἡ θέση τους στή λατρεία εὐκαιρία γιά προσευχή, γιά κομποσκοῖνι. Ὁ μελοποιός δημιουργεῖ ἔξοχες σελίδες μουσικῆς, δέν τόν περιορίζει ὁ χρόνος, ὁ ποιητής «ἀναπαύεται» γιατί συνεργεῖ στήν κατανύξη, στήν καρδιακή συμμετοχή τοῦ πληρώματος. Ὁ λόγος δέν χάνεται στά μελισματικά μέλη, λειτουργεῖ «μυστικῶς». Ἄς θυμηθοῦμε τί ἔχει εἰπωθεῖ γιά τά κρατήματα, ὅτι εἶναι τά ἄρρητα ῥήματα πού ἄκουγε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Πολύ σοφά ἄλλωστε ἡ ἐκκλησία ἀνάμεσα στά ἀργά μέλη ἔχει τοποθετήσῃ σύντομα, εἰρμολογικά ὅπως στιχολογίες, προκείμενα, κανόνες, τυπικά, μακαρισμούς κ.α.

Δυστυχῶς ὁμως σέ ἐμᾶς τούς κοσμικούς, τίς ἐκκλησίες στόν κόσμο, ἐκτός τῶν μοναστηριῶν, δέν δίνονται πολλές εὐκαιρίες

νά χαροῦμε ἓνα τεράστιο ρεπερτόριο βυζαντινῶν καί μεταβυζαντινῶν μελουργῶν, ἓνα πλοῦτο ψαλτικῆς τέχνης. Κάποιες ἀκολουθίες, συναυλίες, ἐκδόσεις, εὐτυχῶς διασώζουν τὰ μουσικά ἔργα ἐμπνευσμένων μαϊστόρων, πρωτοψαλτῶν καί λαμπαδαρίων καί δέν μένουν ἄψυχα μνημεῖα στούς μουσικούς κώδικες βιβλιοθηκῶν.

Ὅταν νέοι ἄνθρωποι ψάλλουν ἀργά κεκραγάρια, πασαπνοάρια, ἀργές δοχές, τό ἀρχαῖο «Φῶς ἰλαρόν» ἐπαναφέρουν τήν ψαλμῶδηση τῶν προκειμένων καί ἀλληλουαριῶν, τοῦ «πληρωθῆτω» ἀντλοῦν ἀπό τή γραπτή καί προφορική παράδοση μέ σοφία ὄχι τὰ πάντα ἀλλά ὅτι πρέπει ὅταν δέχονται τούς Διδασκάλους μέ σεβασμό ἀλλά ἀπορρίπτουν καί τὰ τυχόν συνειδητά ἢ ἀσυνειδητά λάθη τους μποροῦμε νά ἐλπίζουμε γιατί τούς ὀδηγεῖ στήν κρίση ὄχι στήν «κατάκριση» τῶν ὑπολοίπων.

Π.: Θεωρώντας τήν ἔννοια τοῦ ὕφους ὡς κάτι τρεπτό καί τεχνικό στή ψαλτική καί τήν ἔννοια τοῦ ἤθους ὡς κάτι σταθερό καί διαχρονικό πῶς αὐτά τὰ δύο τὰ ἐκφράζει ἓνας ψάλτης, ἓνας χοράρχης; Τί ἐννοοῦμε ὅταν μιλάμε γιά πολιτικό, ἀγιορεῖτικο ὕφος; Ποιά ἢ εἰδοποιός διαφορὰ αὐτῶν τῶν δύο

ἐννοιῶν;

Κ.Α.: Πολύ εὐστοχη ἡ τοποθέτησή σας γιά τήν ἔννοια τοῦ ὕφους ὡς κάτι τρεπτοῦ καί τεχνικοῦ. Ψάλλουν πολλοί σήμερα σάν τόν Ἰάκωβο Ναυπλιώτη ἢ τόν Διονύσιο Φιρφιρή; Ὑπάρχουν χοροί ψαλτῶν πού τούς ἀποτυπώνουν μέ ἀκρίβεια; Αὐτό δέ σημαίνει ὅμως ὅτι δέν ἔδιναν ἢ δίνουν τή δική τους ψαλτική παρουσία οἱ Κων. Πρίγγος, Θρ. Στανίτσας, Λ. Ἀστέρης ἢ οἱ Δανιηλαῖοι, οἱ Θωμάδες ἢ τόσοι χοροί ψαλτῶν πού μέ προσωπικό ἀγῶνα μαρτυροῦν ὑπέρ μίας μουσικῆς τῶν Ἀγγέλων.

Ἐδῶ ἀκριβῶς μποροῦμε νά ἐπισημάνουμε τήν ἔννοια τοῦ ἤθους «ὡς κάτι σταθερό καί διαχρονικό» ὅπως ἐσεῖς τονίζετε. Τό ἤθος τό θεωρῶ ὡς πηγὴ ἀπό τήν ὁποία ἀναβλύζουν ἢ τήρηση τοῦ τυπικοῦ, τό «ἀπό διφθέρας ψάλλωμεν», ἡ παραμονή στά κλασσικά κείμενα, τό ἀπλό καί λιτό ἰσοκράτημα, ἡ μεγάλοπρεπη ἀλλά σεμνή παρουσία στό ψαλτήρι, ἡ διατήρηση τοῦ παρδοσιακοῦ ἰσοκρατήματος, ἡ ψηλάφηση καί ἡ ἐντρύφηση στό ρεπερτόριο χιλιάδων μουσικῶν χειρογράφων, στά ἀποτελέσματα τῆς ἔρευνας πάνω στή θεωρία καί πράξη, ἡ ἀποφυγὴ τοῦ «ἐγώ» στήν ἐρμηνεία, στή διδασκαλία, στήν ἐκδοσὴ ἢ ἄρνηση

τῶν διασκευῶν, τῶν μακαμοειδῶν λέξεων καί ψαλμάτων, τῆς ἐμπορευματοποίησης τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης.

Τό Ἅγιον Ὅρος γνωρίζετε ὅτι ἀκόμα καί σήμερα διδάσκει, νουθετεῖ, ἀναπαύεται. Δέν μπορῶ νά ξεχάσω τά λεγόμενα τοῦ π. Ἐφραίμ τοῦ Κατουνακιώτη ὅτι κάποτε σέ ἀγρυπνία στό Ἑσυχαστήριον τῶν Δανιηλαίων ὅταν ἄκουσε τοὺς γεροντάδες νά ψάλλουν ἕνα κράτημα εἶδε τὴν παναγία νά νανουρίζει τόν Χριστό. Δέν μπορῶ νά ξεχάσω τόν μακαριστό Γεράσιμον Μικραγιαννανίτη, Ὑμνογράφου τῆς ΜΤΧΕ ὅταν μοῦ ἐφιστοῦσε τὴν προσοχή γιὰ τὴν πιστὴ τήρηση τοῦ τυπικοῦ λέγοντάς μου «τό τυπικὸ τό ὄρισε ἡ Ἐκκλησία γιὰ νά μᾶς ὀδηγήσει στὴν οὐσία» ἀλλοίμονο ἂν ὁ καθέννας κάνει ὅτι θέλει.

Δέν μπορῶ νά ξεχάσω τὴν ὁμολογία ὀνομαστοῦ Ἄρχοντος Πρωτοψάλτου ὅταν ἄκουσε νά ψάλλουν Ἄγιορεῖτες ἕνα μάθημά του καί ἐντυπωσιάστηκε «βέβαια ἐσεῖς ψάλλετε γιὰ τόν Θεό, ἐμεῖς γιὰ τόν κόσμον».

Δέν μπορῶ νά ξεχάσω τὴν εἰκόνα ἀγιορειτῶν ψαλτῶν μέ τό κομποσκοῖνι στό χέρι νά ψάλλουν ὀκτάηχα δοξαστικά, πληθώρα μαθημάτων καί τόν γλυκύ κόπο τῆς ἀγρυπνίας νά διαγράφεται ἀπ' τὴν «εὐλογία» τοῦ

Θεοῦ γιὰ τὴ συνεπῆ διακονία καί ἐκπλήρωση τοῦ χρέους. Δέν μπορῶ νά ξεχάσω τὴν ἀποδοχή τοῦ ἄλλου ὅταν μέ ξεχωριστὴ χαρὰ καί ἀγαλλίαση σέ κάθε πανηγυρίζουσα μονὴ δέχονται τοὺς προσκεκλημένους ψάλτες ἄλλων μονῶν, κελιῶν ἢ ἀκόμα καί τῶν κοσμικῶν ψαλτῶν.

Μέ ρωτᾶτε πὼς ἕνας χοράρχης, ψάλτης ἐπιτυγχάνει τὴ σχέση ὕφους-ἤθους. Δέν θά σταθῶ στόν σχολιασμό Κωνσταντινοπολίτικου, Πολίτικου, Σμυρναϊκοῦ, Ἀγιορείτικου Ἀθηναικοῦ ὕφους κ.λπ.

Ἕνας Ἀγιορείτης μοναχός, ὁ Δαμιανός Βατοπαιδινός δάσκαλος τῶν Πολιτῶν μουσικῶν ὑπῆρξε, ἀγιορεῖτες μοναχοὶ ψάλτες ἐπικοινωνοῦσαν μέ κοσμικούς ψάλτες, Ἑλλαδίτες ψάλτες διδάχτηκαν τὴν ψαλτικὴ ἀπὸ Κωνσταντινοπολίτες ψάλτες. Ὁ σοβαρὸς μελετητὴς μπορεῖ νά ἀντλήσει ἀπὸ μία πληθώρα ἠχογραφήσεων τίς τεχνικὲς ἐρμηνείας ἐνός μουσικοῦ κειμένου. Ἀξιοζήλευτες οἱ προσεγγίσεις τῆς παλαιᾶς γραφῆς, οἱ θεωρητικὲς ἐνασχολήσεις, οἱ διδακτορικὲς διατριβές, οἱ ἀνακοινώσεις σέ συνέδρια πάνω στὴ θεωρία καί πράξη τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

Τό ἦθος προϋποθέτει τό βίωμα, τὴν ταπείνωση ἀποτελεῖ τόν

ΛΙΕΥΣ

πνευματικό μανδύα ὄλων τῶν μουσικῶν δεδομένων πού συναποτελοῦν τήν ψαλτική τέχνη καί ἐπιστήμη.

Σεβαστός παλιός ἰσοκράτης, ἱεροψάλτης ἄρχων Ἀκτουάριος τῆς ΜτΧΕ ὁ ἱατρός Ἡλίας Πουγούνιας γράφει μέ παράπονο σέ ἄρθρο του ὅτι : «στίς ἐνορίες δέν ἀκούει τήν Θ' ὥρα, τό ψαλτήρι, τή στιχολογία «Θοῦ Κύριε», τό Μεσονυκτικό μέ τόν περίφημο Τριαδικό κανόνα, τά τροπάρια τῆς Λιτῆς, τά τροπάρια τοῦ Κανόνος, τήν στιχολογία τῶν Αἰνῶν, τά τυπικά, τούς μακαρισμούς».

Αὐτό δέν εἶναι ἔλλειψη ὕφους ἀλλά ἥθους. Ἀσυνέπειες ἀκόμα καί ἀπό παραδοσιακούς ψάλτες, μεγάλα ὀνόματα καί ὀφικιάλους...

Σέ ἄλλο κείμενο τοῦ ὁ Η.Π. ἀγανακτεῖ ὅταν ἀκούει συνάδελφο ἱεροψάλτη ἀντί νά ἀπαγγέλει τό «Πιστεύω» τό «Πάτερ ἡμῶν» νά τό τραγουδᾷ σέ διαφόρους ἦχους κατὰ τρόπο ἀπαράδεκτο. Θλίβεται ὅταν ἀκούει ἱερέα «νά συναγωνίζεται τόν ψάλτη του σέ ἀπαράδεκτους φωνητικούς ἀκροβατισμούς καί σέ κραυγές πού ἀπάδουν μέ τήν ἱερότητα τῆς στιγμῆς». Θλίβεται καί ἀγα-

νακτεῖ ὅταν ἀκούει ἱεροψάλτες νά ψάλλουν μέ ὕφος ἀνάρμοστο καί προκλητικό τά «Τριάδι» τῶν Χερουβικῶν, τά κρατήματα τῶν Κοινωνικῶν. Πολύ ὀρθά τούς στηλιτεύει «ξεχνοῦν ὅτι ὁ ἱερός ναός εἶναι τόπος προσευχῆς καί ὄχι θέατρο κοσμικό καί παλκοσένικο».

Καί στίς παραπάνω περιπτώσεις ἔχουμε ἔλλειψη ὄχι ὕφους ἀλλά ἥθους. Ἐτσι εὐκόλα δέν τηροῦμε τό παραδοσιακό Τυπικό, μέ τήν δικαιολογία πάντοτε ὅτι βιάζεται ὁ κόσμος, αὐτά δέν εἶναι γιά τίς ἐνορίες στόν κόσμο ἐνῶ μέ ἄνεση τραγουδᾷμε τά «Τριάδι», τά Τρισάγια...

Καί οἱ Μητροπολίτες, οἱ ἱερεῖς μας ἔχουν τίς δικές τους εὐθύνες. Πρέπει νά διδασχοῦν τό λιτό ὕφος τῶν ἐκφωνήσεων ἀλλά καί τῆς ἐμμελοῦς ἀπαγγελίας τῶν Εὐαγγελίων ὅπως αὐτό ἐκφέρεται στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί τό Ἀγιώνυμο Ὅρος. Δέν ἀρμολογεῖ Θεολογικά, λειτουργικά νά κηρύττουν ἢ νά διαβάζουν ἐγκυκλίους τήν ὥρα τοῦ Κοινωνικοῦ. Ἄς ἀνατρέξουν στά σχετικά κείμενα τοῦ σοφοῦ διδασκάλου τῆς Λειτουργικῆς Ἰ. Φουντούλη.

Χ Ρ Ο Ν Ι Κ Η

✨ Έορτή τῆς Πρωτοχρονιάς καί τοῦ Ἁγίου Βασιλείου

Τό πρωϊ τῆς Τετάρτης 1η Ἰανουαρίου 2014, πρώτη ἡμέρα τοῦ νέου ἔτους, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας, τέλεσε τήν πανηγυρική Θεία Λειτουργία τοῦ Ἁγίου Βασιλείου στόν ἐορτάζοντα Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως καί ἐν συνεχείᾳ τήν Δοξολογία ἐπί τῆ εἰσόδῳ ἡμῶν εἰς τόν νέον ἐνιαυτόν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου, μέ τή συμμετοχή τῶν Ἀρχόντων καί τοῦ πιστοῦ Λαοῦ.

Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι πά-

ντες οἱ εὐλογημένοι Ἐνορίτες καί οἱ συμμετέχοντες Τριπολίτες στίς ὡς ἄνω ἱερές Ἀκολουθίες ἀψήφισαν τόν βροχερό καιρό καί τό τσουχτερό κρύο καί βρέθηκαν στόν πανηγυρίζοντα Ἱερό Ναό, γιά νά λάβουν τήν εὐλογία τοῦ Ἁγίου.

Οἱ συμμετέχοντες στήν πανήγυρι ἐνθουσιαστήκαν μέ τίς ἐνέργειες τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου οἱ ὁποῖες σχετίζονται μέ τήν εὐπρέπεια, συντήρηση καί ἀνακαίνιση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῆς Τριπόλεως.

Ἱερό Ναό τῆς Τριπολιτσᾶς.

✦ Ἑορτή τῶν Θεοφανείων

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας μετέβη εἰς τό Παράλιον Ἴαστρος καί ἐτέλεσεν τήν Θείαν Λειτουργίαν καί τήν Ἀκολουθίαν τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ εἰς τόν Ἐνοριακόν Ἱερόν Ναόν Ἁγίου Βασιλείου Παραλίου Ἴαστρος.

Ἀμέσως μετά ἔγινε ἡ ρῆψις τοῦ Σταυροῦ στό λιμάνι τοῦ Ἴαστρος καί νεαροί ἔπασαν στά παγωμένα νερά γιά νά τόν πιάσουν. Τυχεροί ἦταν οἱ Γιάννης Σοῦρσος καί Παναγιώτης Μπόκολας πού ἔπιασαν ταυτόχρονα τό Σταυρό. Τούς εὐχόμεθα νά εἶναι βοήθειά τους.

Ὁ καιρός δέν ἦταν σύμμαχος

Τέλος μετά το πέρας τῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων πρὸς τιμὴ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας δέχθηκε τίς εὐχές κληρικῶν καί λαϊκῶν καί τῶν Ἀρχόντων τῆς Ἀρκαδίας στό Ἐπισκοπικό Οἶκημα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Τό ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης 1η Ἰανουαρίου 2014 ἐτελέσθη στόν ὡς ἄνω Ἱερό Ναό Μέγας Παναγυρικός Ἐσπερινός καί Ἱερά Παράκληση τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ἐνῶ τήν Πέμπτη 2α Ἰανουαρίου ἐτελέσθη Θεία Λειτουργία καί ἐν συνεχείᾳ Ἱερόν Μνημόσυνον διά τούς μακαριστούς Ἱερεῖς - Ἐφημερίους οἱ ὅποιοι διηκόνησαν ἐπαξίως τόν Μητροπολιτικό

άφοῦ ἡ βροχή δέν σταμάτησε καθόλου ἀλλά δέν πτόησε οὔτε αὐτούς πού βούτηξαν ἀλλά οὔτε καί τούς ἐπισκέπτες πού παρευρέθησαν στό Ἴαστρος γιά νά παρακολουθήσουν ἀπό κοντά τόν ἐορτασμό τῶν Θεοφανίων καί τοῦ Ἁγιασμοῦ τῶν ὑδάτων.

Παρόντες στόν ἐορτασμό ἦταν ὁ Ἀντιπεριφερειάρχης Ἀρκαδίας Βαγγέλης Γιαννακούρας, ὁ Δήμαρχος Βόρειας Κυνοουρίας Μανώλης Σκαντζός, οἱ Ἀντιδήμαρχοι κ.κ. Δ. Γκαῦρος, Π. Μαντᾶς, Γ. Σαβοῦρδος καί μέλη τῆς δημοτικῆς Ἀρχῆς, ὁ πρῶην Δήμαρχος Γ. Δαλιάνης, οἱ πολιτευτές τῆς Ν.Δ. στήν Ἀρκαδία Κώστας Βλάσης καί Βασίλης Κοντοζαμάνης.

Τό καλάδι τοῦ πτωχοῦ ἀδελφοῦ

Μία σημαντική προσφορά ἄκρως ἐθελοντική καί ἀνθρωπινή, ἔρχεται νά προστεθεῖ στίς ἤδη ὑπάρχουσες, ἐνισχύοντας τό καλάδι τοῦ πτωχοῦ ἀδελφοῦ στήν Τρίπολη, πού πολλές φορές ἔχει ἀναφερθεῖ ὅτι πρόκειται γιά μία σημαντική πρωτοβουλία ἀνθρωπισμοῦ ἀπό τήν πλευρά τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Νίκος Καπετάνιος, ἀγρότης ἀπό τό Ἄργος, προσέφερε 50 κλοῦβες πορτοκάλια στούς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι δέν μποροῦν νά ἐξασφαλίσουν τά ἀπαραίτητα γιά τή διαβίωσή τους. Τά πορτοκάλια προέρχονται ἀπό τά κτήματα τῆς Ἱερᾶς

Μονῆς Γοργοπηκόου Νεστάνης. Εἶναι σημαντικό, μᾶς λέει ὁ κ. Νίκος νά γίνονται ἀνάλογες πρωτοβουλίες ἀπό ὅλους καί ὅλοι νά βάζουν τό λιθαράκι τους γιά βοήθεια στούς συνανθρώπους μας. Πρόκειται γιά ἕνα ἄνθρωπο ὁ ὁποῖος δέν στάθηκε μόνο στίς ἐορτές ἀντάξιος τῆς πολυτιμῆς βοήθειάς του ἀλλά μαζί καί μέ ἄλλους καλοπροαίρετους ἀνθρώπους, εἴτε παραγωγούς εἴτε ἀπλούς ἐθελοντές προσφέρει τήν ἀρωγή του ἀπλόχερα ὅλους τούς μῆνες τοῦ χρόνου.

Ἡ κ. Ἑλένη Καγκλιῆ, ἐθελόντρια, ἀφοῦ μετέφερε τίς θερμές εὐχές τοῦ Σεβασμιώτατου Μητροπολίτου Μαντινείας καί Κυνοουρίας κ.κ. Ἀλέξανδρου, τόνισε ὅτι ἡ ἀγάπη ἀνθρώπου πρὸς συνάνθρωπο ἐντάθηκε κατὰ τίς ἐορτάσιμεςμέρες. Ὑπάρχουν καταγεγραμμένες οἰκογένειες, ὅπου κυρίως προσφέρεται ἡ βοήθεια, ἀλλά κι ἄλλες πολλές οἱ ὁποῖες μποροῦν νά ἀπευθυνθοῦν στίς Ἐνορίες μας γιά βοήθεια καί ἄμεσα νά ὑπάρχει ἀνταπόκριση σ' αὐτό τους τό αἶτημα. Οἱ οἰκογένειες πού ἀπευθύνονται γιά βοήθεια αὐξάνονται συνεχῶς καί ἔχουν καταγραφεῖ στήν Τρίπολη. Ὅμως μήπως οἰκογένειες τῆς διπλανῆς πόρτας, πολλές φορές νά περνοῦν ἀπαρατήρητες; Ἄς προσέξομε.

Ἡ ψυχολογία αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, μᾶς λέει ἡ κ. Ἑλένη, εἶναι ιδιαίτερα πεσμένη λόγῳ

ο Β.Κωνσταντόπουλου

τῶν συγκυριῶν πού διανύει ὅλη ἡ Χώρα ἀλλά καί τό κάθε σπιτί μεμονωμένα.

Νά ξανατονίσουμε σέ αὐτό τό σημείο, ὅτι ὅποιος συνδημότης μας ἐπιθυμεί νά προσφέρει τήν βοήθειά του μπορεῖ νά τό κάνει προσφέροντας τρόφιμα, ροῦχα, εἶδη καθαριότητας καί πολλά ἀκόμη.

Γιά τίς ὅποιες πληροφορίες, ἔρχεστε σέ ἐπαφή μέ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Γραφείου «ΤΟ ΚΑΛΑΘΙ ΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ», οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐδελοντές. Τό Γραφεῖο βρίσκεται κάτω ἀπό το Μητροπολιτικό Ναό τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, στήν κεντρική ὁμόφυμη πλατεία Τρίπολης ἀλλά καί

στούς ἄλλους ἐνοριακοὺς Ναοὺς. Ἡμέρες καί ὧρες λειτουργίας: Δευτέρα καί Πέμπτη 5:30-7:30μμ.

Ἡ ὁποία προσφορά σας θά φανεῖ ιδιαίτερα σημαντική γιά τοὺς συνάνθρωπούς μας πού ὑποφέρουν.

☀ **Ἱερό Μνημόσυνο γιά
τοὺς ἀειμνήστους
Ἀρχιερεῖς τῆς Μητροπόλεως
Μαντινείας καί Κυνουρίας**

Τήν Κυριακή 26ῆ Ἰανουαρίου 2014, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαντινείας καί Κυνουρίας, κ.κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, τέλεσε στόν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως, Ἀρχιερατική Θεία

ΛΙΘΕΥΣ

Λειτουργία καὶ Ἱερό Μνημόσυνο ὑπὲρ μακαρίας μνήμης καὶ αἰωνίου ἀναπαύσεως τῶν ἀειμνήστων Ἀρχιερέων τῶν Ἀρχιερατευσάντων στήν Ἱερά Μητρόπολη Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, τῶν Ἱερέων τῶν Ἱερατευσάντων εὐλαβῶς στόν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό ὡς καὶ πάντων τῶν κεκοιμημένων Εὐεργετῶν καὶ Δωρητῶν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

Τό ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου 25ης Ἰανουαρίου 2014, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, πλαισιούμενος ἀπὸ Ἱερεῖς τῆς πόλεως, τέλεσε τρισάγιο στό μνήμα τῶν Ἀρχιερέων μακαριστῶν Προκατόχων του, στό Κοιμητήριο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Μεταμορφώσεως Σωτήρος Τριπόλεως.

Τήν Κυριακή στήν Θεία Λειτουργία καὶ στό Ἱερό Μνημόσυνο συμμετείχαν μέ εὐλάβεια εὐσεβεῖς χριστιανοί, ἐνορίτες καὶ ἄρχοντες τοῦ τόπου, τιμώντας μέ αὐτό τόν τρόπο, ἀπό κοινοῦ τοὺς μακαριστοὺς Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς καὶ τοὺς εὐεργέτες τοῦ Μητροπολιτικοῦ μας Ναοῦ.

Τό Ἱερό αὐτό Μνημόσυνο τελεῖται κάθε χρόνο τόν μήνα Ἰανουάριο, ὡς ἐλάχιστο ἀντίδωρο διὰ τήν προσφορὰν τῶν μακαριστῶν Ἀρχιερέων καὶ πάντων τῶν κεκοιμημένων Εὐεργετῶν καὶ Δωρητῶν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Μαντινεί-

ας καὶ Κυνουρίας εἶναι ἡ ἱστορική κατάληξις ἀπὸ τήν συνένωσι τῶν πάλαι ποτέ διαλαμψαδῶν Ἐπισκοπῶν τῆς Ἀρχαδίας· Μαντινείας, Τεγέας, Ἀμυκλῶν, Τριπολιτσᾶς, Πίσσης καὶ Ρέοντος καὶ Πραστοῦ, πού πραγματοποιήθηκε τό ἔτος 1850 μέ τόν Πατριαρχικόν Τόμον τῆς Αὐτοκεφαλίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τίς Ἐπισκοπές αὐτές ἐποίμαναν στό διάστημα τῆς ὑπάρξεώς τους πολλοί εὐσεβεῖς Ἱεράρχες πού τά ὀνόματά τους εἶναι καταχωρημένα στίς Δέλτους τῆς ἐπουρανίου Βασιλείας καὶ στοὺς Ἐπισκοπικούς Καταλόγους τῆς Ἐκκλησίας καὶ προσευχόμεθα ὁ Θεός νά ἀναπαύει τίς ψυχές τους ἐν χώρᾳ ζώντων στόν Οὐρανό.

Ἀπό τοῦ ἔτους 1763 διεποίμαναν τήν Μητρόπολιν μας οἱ κάτωθι Ἀρχιερεῖς ὡς ἑξῆς:

ΙΩΑΚΕΙΜ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμυκλῶν (πρό τοῦ 1763)

ΑΝΘΙΜΟΣ Ἀρχιεπίσκοπος Τριπολιτσᾶς (1763- 1770)

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ Μητροπολίτης Ἀμυκλῶν καὶ Τριπολιτσᾶς (1793-1817)

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
Μητροπολίτης Ρέοντος
καί Πραστού (1812-1852)

Κατά τήν μαρτυρίαν τοῦ σοφοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, γεννήθηκε ἐκ γονέων Θεσσαλῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τήν 3ην Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1787.

Εἰσήλθεν ἀπό νεαρᾶς ἡλικίας εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καί ὑπό τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Ε' (α' 1801 - 1806, β' 1808) ἀνεδείχθη Μέγας Πρωτοσύγκελλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ὑπό δέ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Δ' (1809 - 1813) τό ἔτος 1812 ἐξελέγη Μητροπολίτης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρέοντος καί Πραστοῦ (Κυνουρίας).

Ὁ Διονύσιος ἦτο ἀνὴρ μέ

φωτεινήν διάνοιαν, ἔμπειρος καί δραστήριος. Προεπαναστατικῶς προετοίμασε τόν λαό τῆς Ἐπαρχίας του ἀλλά καί τῆς Πελοποννήσου ἐν γένει γιά τόν μεγάλο τοῦ Γένους ἀγώνα. Κατά δέ τούς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως ἀπεστάλη ὑπό τῶν Ἑλλήνων πρέσβυς εἰς τήν Κυβέρνηση τῆς Ἐπτανήσου, ἐπιστρέφας ἐκ τῆς ἀποστολῆς του ταύτης ἔλαβε ἐνεργό μέρος εἰς τόν ἀγώνα τοῦ Ἑθνους, παρευρέθη εἰς τὰς Ἑθνικάς Συνελεύσεις καί προσέφερε τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας του ἐν αὐταῖς.

Ἀντέδρασε καί ἀγωνίσθηκε μετὰ πείσματος κατὰ τῶν ἀπόψεων τοῦ Φαρμακίδου καί τῆς Ἀντιβασιλείας περί τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καί τοῦ χωρισμοῦ της ἀπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί διά τοῦτο ἐσυκοφαντήθη, κατετρέχθη καί ποικίλους ὑπέστη διωγμούς.

Διετέλεσε ἐπί μίαν πενταετίαν Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἀκολούθως Σύμβουλος αὐτῆς μέχρι τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας του.

Ἀπεβίωσε ἐν Ἀθήναις τήν 21ην Ἰανουαρίου 1852 καί ἐκηδεύθη δαπάναις τῆς Κυβερνήσεως ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πετράκη.

ΔΑΝΙΗΛ ὁ ἀπό Ἀκόβων, Μητροπολίτης Τριπολιτσᾶς (1819-1831)

Διαμαντής Παναγιωτόπουλος κατά κόσμον καλούμενος, γεννήθηκε εἰς τὴν Δημητσάνα περὶ τὸ ἔτος 1765. Ἦτο συγγενῆς τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' καὶ διετέρηε Σχολεῖο εἰς τὰ Λαγκάδια τῆς Γορτυνίας.

Τὸ ἔτος 1814 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Ἀκόβων (Γορτυνίας) καὶ μεταβάς εἰς Κωνσταντινούπολιν χειροτονήθηκε διαδοχικῶς ἐντὸς πενήτηντα ἡμερῶν Διάκονος, Ἱερεὺς καὶ Ἀρχιερεὺς, κατασταθεὶς ἀκολούθως Ἐπίσκοπος Ἀκόβων. Ὡς Ἐπίσκοπος ὁ Δανιήλ ὑπέφερε διότι ἡ Ἐπαρχία του ἦτο πτωχὴ καὶ δέν παρήχε εἰς αὐτόν ἐπαρκῆ τὰ μέσα συντηρήσεως καὶ ὡς ἐκ τούτου

ἐδυσκολεύετο νὰ ἐκπληροῖ τὰς πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑποχρεώσεις του καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτόν συνεχῶς ἐδέχετο παρατηρήσεις καὶ μωμφάς.

Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε', τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1819 προήγαγεν τὸν Ἐπίσκοπον Ἀκόβων Δανιήλ εἰς Μητροπολίτην Τριπολιτσᾶς. Ἀπὸ τῆς νέας του καὶ ἐπικαίρου ταύτης θέσεως ὁ Δανιήλ προσέφερε πολλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πατρίδα. Τὴν 18ην Φεβρουαρίου 1821 συνελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐγκλεισθεὶς μετὰ λοιπῶν Ἀρχιερέων καὶ Προκρίτων τῆς Πελοποννήσου εἰς τὰς φυλακάς τοῦ Σεραγίου ὑπέστη φοβεράν ἐξάμηνον δοκιμασίαν ἐν αὐταῖς.

Ἀπελευθερωθεὶς κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπολιτσᾶς ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸν Ἱερόν τοῦ Ἔθνους ἀγῶνα καὶ εὐρισκόμενος μέσα εἰς τὰς συγκρούσεις καὶ τὰ πάθη διαδραμάτισε σπουδαιότατον ρόλον συμφιλιωτοῦ καὶ συμβούλου, «ἵνα τὸ Ἔθνος τὸ Ἅγιον τῶν Χριστιανῶν μὴ ἀποτυφλωθὲν ὑπάγη εἰς ἀπώλειαν», ὡς διεκήρυττε. Διεδραμάτισεν ἐπίσης καὶ πρωτεύοντα ἐκκλησιαστικὸν ρόλον καὶ κατὰ τὴν Καποδιστριακὴν ἐποχὴ διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου μέλος τῆς πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς ἡ ὁποία περιηγήθη τὴν Πελοπόννησον καὶ ἐμελέτησε ἐκ τοῦ πλησίον τὴν Ἐκκλη-

ΛΙΕΥΣ

σιαστική κατάσταση.

Ἀπεβίωσε στήν Τρίπολη τήν 10ην Ὀκτωβρίου 1831.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ὁ ἀπό πρώην Τριπολιτσᾶς,
Μητροπολίτης Τριπολιτσᾶς
καί Μεγαλοπόλεως
(1833-1846)

Κατήγετο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καί ὑπηρετοῦσε ὡς προϊστάμενος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μηναΐ Ὑψωμαθείας.

Ὑπό τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ ΣΤ' κατά τόν Μάϊον τοῦ 1917 ἐξελέγη Μητροπολίτης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀμυκλῶν καί Τριπολιτσᾶς. Κατασταθεῖς εἰς τόν θρόνον τῆς Τριπολιτσᾶς παρέμεινε ἐν αὐτῷ μέχρι τό θέρους τοῦ 1819 ὅτε ἐνεπλάκη εἰς

τήν περιέργον ὑπόθεσιν τοῦ γάμου τοῦ ἐν Ἄστρει Ἱεροδιάκονου καί Διδασκάλου Προκοπίου Καρτσιώτη καί κατεδικάσθη ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κηρυχθεῖς ἔκπτωτος τοῦ Μητροπολιτικοῦ θρόνου τῆς Τριπολιτσᾶς.

Ὁ Διονύσιος παρέμεινε ἔκπτωτος μέχρι τήν 8ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1833 ὅτε διά τοῦ ὑπ' ἀριθ. 33/1833 Βασιλικοῦ Διατάγματος ἀπεκατεστάθη εἰς τόν χηρεύοντα θρόνον τῆς Τριπολιτσᾶς μέ τόν τίτλο Τεγεάτιδος Μαντινείας καί Μεγαλοπόλεως.

Ἀπεβίωσε ἐν Τριπόλει τό ἔτος 1846.

ΘΕΟΦΑΝΗΣ ὁ Σιατιστεύς
Ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καί
Κυνουρίας (1852-1868)

Ἐγεννήθη εἰς τό χωρίον Σελίτσα τῆς Σιάτιστας, διό

ΛΙΘΥΣ

καί Σιατιστεύς ἐπωνομάζετο. Ἐσπούδασεν ἐν Κυδωνίαις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παρά τῷ σοφῷ Κληρικῷ Γρηγορίῳ Σαράφῃ.

Κατά τὴν μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 ἔλαβε μέρος εἰς τὴν Κασσάνδραν ὡς πολεμιστῆς καί γραμματεὺς τοῦ Ἐμμανουὴλ Παπᾶ, κατελθὼν δὲ ἀκολούθως εἰς τὴν Νότιον Ἑλλάδα συμμετείχε στους κατά ξηρὰ καὶ θάλασσα ἀγῶνες τοῦ Ἑθνους.

Μετά τὴν ἀπελευθέρωση εἰσῆλθε εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ διορίσθη Διδάσκαλος τοῦ σχολείου τῶν Σπετσῶν. Ἐγένετο κατ' ἀρχὰς δεύτερος καὶ ἀκολούθως πρῶτος Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου.

Τὴν 21ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1852 ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἐνιαίας πλέον Ἀρχιεπισκοπῆς Μαντινείας καὶ Κυνουρίας καὶ παρέμεινε ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ θανάτου του ἐπισυμβάντος τὴν 3ην Μαρτίου του 1868.

Διὰ Διαθήκης του κατέλειπε τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς Ἱεροῦς Ναοὺς τῆς Τριπόλεως καὶ εἰς Φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα. Ἡ ἐφημερίδα ΑἴΩΝ γράφει: «Εἷς ἐκ τῶν ὀλίγων Ἱερωμένων τῶν μετεχόντων συστηματικωτέρας παιδείας τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπῆρξε ὁ Θεοφάνης. Παρευρίσκετο πανταχοῦ καὶ κατά ξηρὰν καὶ κατά θάλασσαν συ-

γκινδυνεύων μετὰ τῶν ἀοιδίμων προμάχων τοῦ Ἑθνους, χρησιμοποιοῦν τὰς γνώσεις του ἐπ' ὠφελείαν τῆς Πατρίδος. Ὡς Ἐπίσκοπος ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησι πᾶσαν τὴν περιουσίαν του καὶ ἐζήλωσε καὶ μετὰ θάνατον νὰ καταλείπη ἀγαθὴν ἀνάμνησιν εὐεργέτης φανείς.»

ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ Α΄ Ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνουρίας (1869-1903)

Κατὰ κόσμον Θεμιστοκλῆς Βίμπος ἐγεννήθη στήν Ἀθῆνα τὴν 10ην Σεπτεμβρίου 1832. Ἐφοίτησε εἰς τὴν κατά τοὺς χρόνους ἐκείνους ἰδρυθεῖσαν Ριζάρειον Ἱερατικὴν Σχολὴν καὶ ἀκολούθως ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Ρωσία ἔνθα φοίτησε εἰς τὴν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Κιέβου

πρῶτον καί εἰς τήν τοιαύτην τῆς Πετρούπολεως ἀκολουθῶς. Ἐκ τῆς Πετρούπολεως μετέβη εἰς τήν Λειψίαν ἐν τῇ ὁποία ἐσπούδασε τήν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν καί εἰδικεύθη εἰς τήν Ἑρμηνευτικὴν Θεολογίαν.

Τό ἔτος 1860 διωρίσθη Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί τό ἔτος 1866 εἰσῆλθεν εἰς τάς τάξεις τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου χειροτονηθεὶς Διάκονος καί Ἱερεύς.

Τήν 25ην Ἰανουαρίου 1869 ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Μαντινείας καί Κυνουρίας. Ἡ χειροτονία του ἐγένετο ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης συλλειτουργοῦντος καί τοῦ γέροντος Ἱερέως πατρός του. Ἐφημερίδα τῆς ἐποχῆς γράφει: «πόσον εἶδομεν εὐφραϊνόμενον καί ἀγαλλόμενον τόν Πρεσβύτερον Σπυρίδωνα Βίμπον, ὅστις ὡς ἀπλοῦς Ἱερεύς συνέπραττε κατὰ τήν Ἱεροτελεσίαν τῆς χειροτονίας τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ του εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Μαντινείας καί Κυνουρίας».

Ὁ Θεόκλητος Βίμπος διεκρίθη τόσον διὰ τήν μόρφωσίν του ὅσον καί διὰ τήν πολυποικίλον καί πολύπλευρον δρᾶσιν του καί ἐγένετο μιά Ἱεραρχική φυσιογνωμία ἡ ὁποία κατέλαβεν ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπεβίωσε ἐν Ἀθήναις τήν 30ην Δεκεμβρίου 1903.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ Α΄

**Μητροπολίτης Μαντινείας καί
Κυνουρίας (1906-1944)**

Ὁ Γερμανός Μεταξᾶς γεννήθηκε τό ἔτος 1869 εἰς τό χωρίον Ἀσπρογέρακας τῆς Κεφαλληνίας.

Μετά τάς ἐγκυκλίους σπουδᾶς του ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐνεγράφη εἰς τήν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης ἐν Κωνσταντινουπόλει, λόγῳ ὁμῶς καταστρεπτικῶν σεισμῶν ἡ Σχολή τῆς Χάλκης ἔπαυσε νά λειτουργεῖ καί ὡς ἐκ τούτου πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του μετέβη εἰς τήν Ρωσίαν καί ἐφοίτησε εἰς τήν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Κιέβου.

Τό ἔτος 1892 χειροτονηθεὶς Διάκονος καί Πρεσβύτερος ἐποθετήθη ἐφημέριος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας ἐν Σόφια τῆς Βουλγαρί-

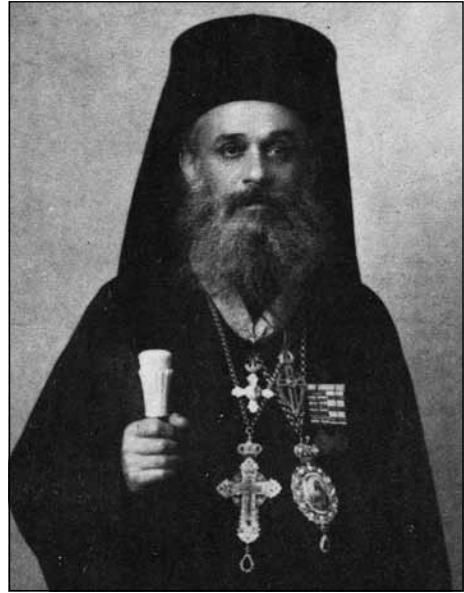
ας. Ἐπιστρέψας ἀκολούθως εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο Ἱεροκῆρυξ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυθήρων, τὸ δὲ ἔτος 1901 διορίστηκε Γραμματεὺς καὶ ἐν συνεχείᾳ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν 12ην Οκτωβρίου 1906 ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος καὶ κατεστάθη Μητροπολίτης Μαντινείας καὶ Κυνουρίας.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ἀνέπτυξε πλούσια ἐκκλησιαστικὴ δραστηριότητα. Καδιέρωσε τὴν μνήμην τῶν Ἁγίων Νεομαρτύρων Δημητρίου καὶ Παύλου ὡς ἑορτὴ πανδήμως τελουμένην ἐν Τριπόλει, ἵδρυσεν Φιλοπτώχους Ἀδελφότητα, Σχολὰς Ἀπόρων Κορασίδων, Ὀρφανοτροφεία καὶ Σχολεῖα ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μοναῖς Ἐπάνω Χρέπας καὶ Καλτεζῶν.

Συμμετασχὼν εἰς τὸ γνωστόν ἀνάθεμα ἐκηρύχθη τὸ 1917 ἔκπτωτος τοῦ θρόνου του καὶ ἐξωρίσθη εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν Ταλλαντίου τῆς Ἀργολίδος. Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ὁμοῦ τοῦ Βασιλέως καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλότητος εἰς τὴν χώραν ἀπεκατεστάθη καὶ οὗτος τὸ 1923 εἰς τὸν θρόνον του, ὅπου παρέμεινε μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου του ἐπισυμβάντος ἐν Τριπόλει τὴν 7ην Δεκεμβρίου 1944.

**ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ὁ ἀπὸ
Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως,
Μητροπολίτης Μαντινείας καὶ
Κυνουρίας 1945- 1949**

Κατὰ κόσμον Πέτρος Τζαβάρας, ἐκ Βαλτετσίου Μαντινείας καταγόμενος, ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1888.

Διάκονος καὶ Ἱερεὺς ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ὑδρας Προκοπίου τὸ ἔτος 1914.

Διετέλεσε Καθηγητὴς τῶν Θρησκευτικῶν, Ἐφημέριος ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Παύλου Ἀθηνῶν καὶ Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης. Τὸ ἔτος 1934 ἐξελέγη καὶ χειροτονήθηκε Μητροπολίτης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, παραμείνας ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ ἔτους 1945 ὅτε μετετέθη εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπο-

λιν Μαντινείας καί Κυνουρίας. Καίτοι ἐποίμανε τὰς Μητροπόλεις ταύτας κατά τήν περίοδο τῶν δυσχερῶν διά τό Ἔθνος στιγμῶν, ἐν τούτοις προσέφερε σπουδαίας ὑπηρεσίας εἰς τούς κατοίκους τούτων. Ἐν Τριπόλει παρέμεινε μέχρι τοῦ ἔτους 1949, ὅτε ἐκλήθη νά ποιμάνει τήν Ἱεράν Μητρόπολιν Κορινθίας.

Ὁ Προκόπιος ἦτο Ἱεράρχης ἰσχυράς θελήσεως, ἀκαταπόνητος καί εὐθαρσής, γνώστης τῶν διοικητικῶν προβλημάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἐπέδειξε ἀγωνιστικότητα εἰς τά ἐκάστοτε ἀνακύπτοντα ἐκκλησιαστικά θέματα, ὑπεραμνόμενος πάντοτε τοῦ συμφέροντος τῆς Ἐκκλησίας εἰς βάρους πολλάκις καί τοῦ ἀτομικοῦ του κύρους. Ὁ Θεός, ὅμως, εἶδε καί τό φρόνημα καί τήν προαίρεση τοῦ Ἱεράρχου τούτου καί εἰς τά ἐκκλησιαστικά ζητήματα διά τά ὅποια κατεκρίθη.

Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον τήν 3ην Δεκεμβρίου 1964 καί ἐτάφη εἰς τό Κοιμητήριον τῆς Κορίνθου.

**ΓΕΡΜΑΝΟΣ Β΄ ὁ ἀπό
Κεφαλληνίας, Μητροπολίτης
Μαντινείας καί Κυνουρίας
(1951-1964).**

Ὁ κατά κόσμον Γεώργιος Ρουμπάνης γεννήθηκε στό Πικέρι Μαντινείας τό 1880. Ἐφοίτησε στό Γυμνάσιο τῆς Τριπόλεως καί ἐν συνεχείᾳ ἀποφοίτησε ἀπό τήν Θεολογική Σχολή Ἀθηνῶν

τό 1908. Ἐκάρη Μοναχός ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Βαρσῶν ἀπό τόν μακαριστό προκάτοχό του Γερμανό Μεταξᾶ. Διάκονος χειροτονήθηκε τό 1909, τοποθετήθηκε Δ/ντής τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Τριπόλεως καί Ἱεροκῆρυξ τῆς Μητροπόλεως. Πρεσβύτερος χειροτονήθηκε τό 1910 ὑπό τοῦ ἰδίου Ἀρχιερέως. Ὑπηρέτησε ὡς Στρατιωτικός Ἱεροκῆρυξ, συνόδευσε τό 11ο Σύνταγμα Πεζικοῦ στούς νικηφόρους πολέμους τοῦ 1912-1913. Ἀρχιγραμματέας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπό τό 1921 μέχρι τό 1924 καθῶς καί ἀπό 1927 μέχρι τό 1934. Στίς 14 Ἰουνίου 1934 χειροτονήθηκε Μητροπολίτης Κεφαλληνίας. Στίς 25 Σε-

πτεμβρίου 1951 κενωθείσης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας ἀξιώθηκε νά ποιμάνει τόν εὐλογημένο λαό τῆς ἰδιαίτερης αὐτοῦ Πατρίδος. Ἐξελέγη Μητροπολίτης Μαντινείας καί Κυνουρίας τό ἔτος 1951 καί τήν 26ην Ὀκτωβρίου 1951 ἔγινε ἡ ἐνθρόνισή του στήν ἱστορική Τριπολιτσά. Μετά τήν δεκατριετή Θεοφιλή Ποιμαντορία του ἀπεδήμησεν πρός Κύριον τήν 21 Ἰανουαρίου 1964 στήν Ἀθήνα καί κηδεύτηκε πανδήμως στήν Τρίπολη. Ἀνέπτυξε πλούσια Ἐκκλησιαστική καί Ἐθνική δράση, ἦτο ἐξέχουσα προσωπικότητα στήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέ κύρος καί βαρύνουσα γνώμη. Προσωπικότητα ξεχωριστή ἡ ὁποία ἔφερε πάντοτε τήν σφραγίδα τῆς ἄκρας συντηρητικότητος.

ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ Β΄

Μητροπολίτης

Μαντινείας καί Κυνουρίας
(1965-1995)

Ὁ κατά κόσμον Νικόλαος Φιλιππαῖος γεννήθηκε στόν Πειραιᾶ τό 1918 ἀπό γονεῖς καταγομένους ἐκ Ναυπλίου. Σπούδασε Νομική καί Θεολογία στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Ἐκάρῃ Μοναχός στή Μονή Ταξιαρχῶν Ἐπιδαύρου τήν 4ην Δεκεμβρίου 1941, χειροτονήθηκε Διάκονος στίς 6 Δεκεμβρίου 1941 ὑπό τοῦ Μητροπολίτου Ἀργολίδος Ἰωάννου Παπασαράντου, ὑπη-

ρετήσας ἀπό τό 1941 ἕως τό 1945 ὡς Διάκονος, Ἱεροκῆρυξ καί Ὑπάλληλος στή Γραφεῖα τῆς Μητροπόλεως Ἀργολίδος. Ἐχειροτονήθη Πρεσβύτερος τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1945 ὑπό τοῦ Μητροπολίτου Ἀργολίδος Ἀγαθονίκου Παπασταματίου.

Ἐπηρέτησε ὡς Ἐφημέριος, στρατιωτικός Ἱεροκῆρυκας, Γραμματέας καί Ἀρχιγραμματέας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Μετεξεπαιδεύθη ἐπί τριετίαν εἰς Παρισίους στό Κανονικό Δίκαιο. Στίς 21 Νοεμβρίου 1965 στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Παλαιοῦ Φαλήρου χειροτονήθηκε Μητροπολίτης Μαντινείας καί Κυνουρίας. Ἐκοιμήθη στίς 9 Ἰανουαρίου 1995 στήν Τρίπολη, ὅπου καί ἐτάφη.

Κεκοιμημένοι Ἱερεῖς, Ἱερατεύσαντες εἰς τόν Μητρο-

ΛΙΣΤΑ

πολιτικόν Ἱερὸν Ναὸν Ἁγίου
Βασιλείου Τριπόλεως

Γεώργιος Σαμαρᾶς 1884-1931
Δημήτριος Βλασόπουλος 1884 -
1914

Παναγιώτης Σινόπουλος 1918
- 1959

Ἰωάννης Καραπαναγιώτης 1932
- 1959

Χρῆστος Τζιμούρης 1961-1988
Σωτήριος Ἀνδριανόπουλος 1959
- 1999

Εὐεργέτες καὶ Δωρητές τοῦ
Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ
Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως

Πετρόπουλος ἢ Λέμης Ἀπόστο-
λος, Μ. Εὐεργέτης (Τέμπλον,
Ἀρχιερατικός Θρόνος, Ἄμβων,
δάπεδον).

Σπετσερόπουλος Γεώργιος,
Μ. Εὐεργέτης (Ἀγιογράφησις
Τρούλλου Ναοῦ).

Σπετσερόπουλος Δημήτρι-
ος, Μ. Εὐεργέτης (Ἀγιογράφησις
Τρούλλου Ναοῦ).

Μητρ. Μαντινείας καὶ Κυνου-
ρίας Γερμανός Ρουμπάνης, Μ.
Εὐεργέτης (Οἰκία ἐν Ἀθήναις).
Οἰκονόμος Γεώργιος Ι. Σα-
μαρᾶς, Εὐεργέτης.

Ἱερεὺς Παναγιώτης Σινόπουλος,
Εὐεργέτης.

Σπύρος Π. Σωτηροπου-
λος, Εὐεργέτης.

Ἰωάννης Κ. Δρίνης, Εὐεργέτης.
Ἀγγελικὴ Ἰω. Δρίνη, Εὐεργέτης.
Ἀγγελικὴ Β. Τσερετοπούλου,

Εὐεργέτης.

Ἄννα Ι. Μαλλιαροπούλου,
Εὐεργέτης.

Ἀγγελικὴ Α. Νικολοπου-
λου, Εὐεργέτης.

Δόξα Γ. Βασιλείου, Εὐεργέτης.

Αἰκατερίνη Γ. Καρατζᾶ, Εὐερ-
γέτης.

Εὐστάδιος Γ. Μηνόπουλος,
Εὐεργέτης.

Ἀσημίνα Χ. Λαζαροπούλου,
Εὐεργέτης.

Μιχαὴλ Ι. Κοντονικολάκος,
Εὐεργέτης.

Κλουκίνα Ἀναστασία καὶ Κων/
νος, Μ. Δωρηταί.

Συκαρᾶ Τρισεύγενη καὶ Χριστό-
φορος, Μ. Δωρηταί.

Μουμούζης Ι., Δωρητής.

Σαμπράκος Γ., Δωρητής.

Κερασσόπουλος Δημ., Δωρητής.

Μουρούκα Φωτεινὴ, Δωρήτρια.

Βαρβερόπουλος Γ., Δωρητής.

Πετρόπουλος ἢ Λέμης Ι., Δωρη-
τής.

Δημητρόπουλος Γ.Χ., Δωρητής.

Μητσόπουλος Π., Δωρητής.

Ζερβόπουλος Β., Δωρητής.

Μιχαλόπουλος Κ.Χ., Δωρητής.

Μιχαλοπούλου Χαΐδω Κ., Δω-
ρήτρια

Μπάκος Π., Δωρητής.

Δεκάζος Ν., Δωρητής,

καὶ πάντων τῶν μέ οἰονδή-
ποτε τρόπο συνεργησάντων καὶ
προσφερόντων ἐκ τοῦ ὑστερή-
ματος τῶν ἢ τοῦ περισσεύμα-
τος αὐτῶν, εἰς τὴν ἀνέγερσιν
τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ καὶ εὐεργετησά-
ντων τὴν Ἐνορίαν τοῦ Μητρο-

ΛΙΘΥΣ

πολιτικού Ἱεροῦ Ναοῦ, αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῶν.

Χειροθεσία Πρωτοπρεσβυτέρου

Στό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας τῆς Κυριακῆς 26-1-2014 ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας ἀπένειμε τό ὄφφίκιο τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου στόν εὐλαβή καί δραστήριο Ἐφημέριο - Προϊστάμενο τῆς Ἑνορίας τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως π. Ἰωάννη Κ. Σουρλίγγα. Ὁ π. Ἰωάννης ἐργάζεται μέ συνέπεια καί μέ πιστότητα ὅλα αὐτά τά χρόνια στήν Τοπική Ἐκκλησία, ἐξυπηρετεῖ ἀόκνως τίς λειτουργικές ἀνάγκες τῆς Ἑνορίας του στήν Τρίπολη καί τῶν Ἑνοριῶν Πάπαρι καί Δάφνης Μα-

νιατίου, τοῦ πρώην Δήμου Βαλτετσίου, διακονεῖ στά Γραφεῖα τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως ὡς Λογιστής τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως καί εἶναι Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Διοικήσεως καί Διαχειρίσεως τῆς Ἱεράς Μονῆς Γοργοεπηκόου Νεστόνης Μαντινείας. Μέ τή βοήθεια τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου μας, τῶν συνεργατῶν τοῦ Ἐκκλησιαστικῶν Συμβούλων, τῶν συνεφημεριῶν, τῶν ἐθελοντῶν καί ὄλων τῶν ἐνοριτῶν ἔχει καταστήσει τόν Ναό τοῦ Ἁγίου Βασιλείου σημεῖο ἀναφορᾶς ἀντάξιο τῆς ἱστορίας του, ὕστερα ἀπό τίς ἐργασίες ἀνακαινίσεως τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν καί ὄχι μόνο. Μάλιστα, στό πρόσωπο τοῦ π. Ἰωάννου σήμερα τιμήθηκε καί ἡ πρεσβυτέρα του Ἑλένη καί τά

δύο τέκνα τους καθώς και όλοι οί συνεργάτες αὐτοῦ τόσο στήν Ἐνορία τῆς Τριπόλεως ἀλλά καί στά χωριά πού ἐξυπηρετεῖ λειτουργικά, ὅσο καί οἱ Ἐνορίτες τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ. Ὅλοι οἱ συμμετέχοντες στή Θεία Λειτουργία μέ προεξάρχοντα τόν Σεβ. Μητροπολίτη μας ἀνεφώνησαν τό «Ἀξίος» γιά τόν π. Ἰωάννη.

Πρό τῆς χειροδεσίας του ὁ π. Ἰωάννης εἶπε

Σεβασμιώτατε ἅγιε Δέσποτα,

Πέρασαν μέ τήν χάρη τοῦ Θεοῦ δεκαοκτώ ἔτη ἀπό τό ἔτος 1996 ὅπου ἐκ τῶν ἁγίων χειρῶν Σας ἔλαβα τόν πρῶτο τῆς Ἱερωσύνης βαθμό, καί μέ προσλάβατε Διάκονό Σας.

Δεκατέσσαρα χρόνια ἀριθμοῦν ἀπό τόν Δεκέμβριο τοῦ 2001 ὅπου στόν Ἱερό Ναό Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Τριπόλεως μέ καταστήσατε μέ τήν εὐλογία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Λειτουργό καί Ὑπουργό τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Θυμᾶμαι ἀκριβῶς στήν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία μου, τά λόγια Σας, τά ὁποῖα ἄγγιξαν τήν καρδιά μου καί λειτουργοῦν ὡς πυξίδα στήν πορεία καί τό δρόμο πού ἀκολουθῆσα.

Ἀναφέρατε τότε χαρακτηριστικά: «ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός εἶπε, ὅτι «ὅπου ἐγώ εἰμί, ἐκεῖ καί ὁ διάκονος ὁ ἐμός ἔσται» καί «εἴ τις ἐμοί διακονεῖ,

τιμήσει αὐτόν ὁ Πατήρ». Συνεχίσατε λέγοντας, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἔχει ἐφαρμογή σήμερα σέ σένα, τόν Διάκονον τοῦ Ἐπισκόπου» καί παρακάτω σημειώσατε: «ἡ διακονία σου ἦταν μιά διακονία ἄξια τῆς τιμῆς. Καί γι' αὐτό σήμερα ἐρχεται ἡ ὥρα τῆς τιμῆς καί ἡ ἀμοιβή τοῦ ἐργάτου τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου».

Σήμερα δέ ἡ Σεβασμιότητά Σας, ἐπέλεξε αὐτήν τήν ξεχωριστή ἡμέρα ὅπου προσευχόμεθα ὅλοι γιά τήν ἀνάπαυση τῶν μακαριστῶν προκατόχων Σας Ἀρχιερέων, τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν μακαριστῶν Ἱερέων καί τῶν εὐεργετῶν καί δωρητῶν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, νά μοῦ ἀπονεμίετε τό ὀφφίκιο τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου. Δηλαδή νά ἄρω καί νά λάβω ὡς ἄλλος Κυρηναῖος τόν Τίμιον Σταυρόν, ὄχι ἐπί τόν ὄμιον μόνο ἀλλά καί ἐπί τοῦ στήθους.

Ἡττημένος γιά πολλοστή φορά ἐκ τοῦ θείου καί ἱεροῦ δελήματος μέ καρδίαν πάλλουσαν ἀπό ἱερόν φόβον, ἴσταμαι αὐτήν τήν στιγμήν πρό τοῦ φρικτοῦ βηματος, καί τῆς Ὑμετέρας ἀγιότητος, ἐπί τῇ συντελέσει τοῦ εὐσήμου γεγονότος τῆς προχειρίσεώς μου εἰς Πρωτοπρεσβύτερον τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἔρχονται τούτην τήν ὥρα στό μυαλό μου τά λόγια του Κυρίου μας: «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν καί ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ καί ἀκολουθήτω μοι».

ΛΙΘΟΣ

Ἀναγνωρίζουμε ὅτι αἱροντες τόν Σταυρό, ἀκολουθοῦμε τόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό.

Ἄν ἀκολουθοῦμε τόν ἑαυτό μας, δέν μποροῦμε νά ἀκολουθοῦμε Ἐκεῖνον.

Σεβασμιώτατε,

Ὁ Σταυρός πού σήμερα θέτετε ἐπί τοῦ στήθους μου, ὑπενθυμίζει τό χρέος τῆς διακονίας μου πού γιά νά εἶναι ἀληθινή καί ἀγιασμένη δέν μπορεῖ παρά νά περνᾷ μέσα ἀπό τό μαρτύριο καί τήν μαρτυρία τοῦ Σταυροῦ.

Νά εἶναι Σταυροαναστάσιμη.

Αὐτήν τήν Σταυροαναστάσιμη πορεία πού Σεῖς τόσα χρόνια βιώνετε καί ἀκολουθεῖτε σέ ὑπερμέγιστο βαθμό, καλοῦμαι καί ἐγώ ὁ ἐλάχιστος νά ἀκολουθήσω.

Ὅλα αὐτά τά χρόνια καί ὡς Διάκονος καί ὡς Ἱερέυς ἔζησα

τόν παλμό Σας καί τήν ἀγωνία Σας, γιά τό ποιμνιό Σας, τά Ἱδρύματα καί τά Μοναστήρια τῆς Μητροπόλεώς μας.

Αἰσθάνθηκα πολλές φορές τό βάρος τοῦ δικοῦ Σας Σταυροῦ, ἀλλά καί τήν εὐκολία μέ τήν ὁποία πορεύεσθε καθημερινά στόν δικό Σας Γολγοθά.

Ἀναγνώρισα στό πρόσωπό Σας τόν ἄξιον διάδοχον τῶν μακαριστῶν προκατόχων Σας, οἱ ὁποῖοι καί αὐτοί σήκωσαν τό δικό τους Σταυρό.

Ἐνθυμοῦμαι μία ἀπό τίς πολλές συζητήσεις μας, Σεβασμιώτατε, μοῦ εἶπατε κάτι πολύ ὁμορφο καί βαθιά ἐκκλησιολογικό. «Πρέπει» μοῦ τονίσατε νά εἶσαι ἄξιος Κληρικός, γιατί ὡς Ἐπίσκοπος πατῶ στους ὄμους κάθε Κληρικοῦ μου κι ὅσο αὐτός ἀνεβαίνει

πνευματικά τόσο ανεβαίνω και
 ἐγώ και μέ αυτό τον τρόπο ἐλα-
 φρώνεται ὁ σταυρός μου».

Κατανοοῦμε λοιπόν ὅτι
 ὁ Σταυρός τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ
 γιά τή χριστιανική πίστη και γιά
 ὅλους ἐμᾶς ἓνα κορυφαῖο σύμ-
 βολο θυσίας και ἀγιασμοῦ, διότι
 ἡ σημασία του εἶναι πραγματικά
 τεράστια.

Ὁ Σταυρός μαζί μέ τήν Ἀνά-
 σταση λειτουργοῦν ὡς δύο βασι-
 κοί ἄξονες πάνω στους ὁποίους
 κινεῖται ἡ ζωή τῶν πιστῶν
 χριστιανῶν.

Ἡ Ἀνάσταση ἔπεται τοῦ Σταυ-
 ροῦ και προϋποθέτει τό Σταυρό,
 και ὁ Σταυρός προμηνύει τήν
 Ἀνάσταση.

Χωρίς Σταυρό δέν γίνεται
 Ἀνάσταση. Πάνω σέ αὐτές τίς
 ἀρχές στηρίζεται ἡ θεολογία τοῦ
 Σταυροῦ και ἡ σπουδαία σημα-
 σία του γιά τή ζωή τῆς Ἐκκλη-
 σίας μας.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος τονίζει
 συχνά στίς θεόπνευστες ἐπιστο-
 λές του ὅτι ὁ Σταυρός τοῦ Χρι-
 στοῦ εἶναι γι' αὐτόν και γιά τήν
 Ἐκκλησία καύχηση. «Εμοί δέ μή
 γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μή ἐν τῷ
 Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ», διότι «ὁ λόγος γάρ ὁ
 τοῦ Σταυροῦ τοῖς μέν ἀπολλυ-
 μένοις μωρία ἐστὶ τοῖς δέ σωζο-
 μένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστι».

Ὁ Σταυρός πρὶν τή μεγάλη
 σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ
 ἦταν ἓνα φονικό ὄργανο ἐκτέ-
 λεσης κακούργων. Ἀφότου ὁμως

ὁ σαρκωμένος Θεός πέθανε ὡς
 κακούργος πάνω στό ἐγκάρσιο
 ξύλο, αὐτό κατέστη πηγή ἀπο-
 λυτρώσεως. Ἀπό μέσο θανατώ-
 σεως μεταβλήθηκε σέ ἀκένωτη
 πηγή ζωῆς.

Μέ αὐτό τό φωτεινό σύμβολο
 μέ ἐξοπλίζετε ἀπό σήμερα στό
 στῆθος μου, δια νά τό ἔχω ὄπλο
 κατά τοῦ διαβόλου, καθὼς και
 νά τό χρησιμοποιοῦ γιά διάυλο
 εὐλογίας πρὸς τοὺς χριστιανούς.
 Ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ ἀποτε-
 λεῖ τήν ἐνοποιό δύναμη τῆς
 ἀνθρωπότητας.

Ἄν τό ξύλο τῆς γνώσεως
 τοῦ καλοῦ και τοῦ κακοῦ στήν
 Ἐδέμ ἔγινε πρόξενος κακοῦ και
 ἔχθρας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους,
 τό ξύλο τοῦ Σταυροῦ ἔγινε ση-
 μεῖο ἐπανενώσεως τῶν ἀνθρώ-
 πων στό Σῶμα τοῦ Κυρίου
 Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τά δύο ἐγκάρσια
 ξύλα, πού συνδέτουν τό σύμβο-
 λο τοῦ Σταυροῦ, συμβολίζουν
 τήν ἔνωση τῶν ἀνθρώπων μέ τό
 Θεό (κάθετο ξύλο) και τήν ἔνω-
 ση τῶν ἀνθρώπων μεταξύ τους
 (ἐγκάρσιο ξύλο).

Φυσικά ἡ ἔνωση τῶν ἀνθρώ-
 πων περνᾷ ἀναγκαστικά ἀπό
 τή σχέση τους μέ τό Θεό. Τό
 ἐγκάρσιο ξύλο παριστᾷ, ἐπί-
 σης, τά δύο χέρια τοῦ Ἐσταυρω-
 μένου Λυτρωτῆ μας, τά ὁποῖα
 εἶναι ἀνοιγμένα γιά νά ἀγκαλιά-
 σουν ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπότη-
 τα, ὅπως ἀκριβῶς Σεβασμιώτατε
 και ἐσεῖς ἔχετε πάντοτε ἀνοιγ-
 μένα τά χέρια Σας ἀγκαλιάζο-

ΛΙΘΕΥΣ

ντας καθημερινά τό ποιμνιο Σας καί τούς ἐν δοκιμασίαις καί θλίψεσιν εὐρισκομένους συνανθρώπους Σας.

Τό σύμβολο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εἶναι ἡ φοβερή δύναμη κατά τῶν ἀντίθεων δυνάμεων. Μέχρι τό σταυρικό θάνατο τοῦ Χριστοῦ, χρησιμοποιεῖτο γιά τήν καταστροφή καί τό θάνατο ὡς ὄργανο τοῦ κακοῦ. Σήμερα ὁμως εἶναι τό ἰσχυρόν ὄπλον κατά τοῦ Διαβόλου

«Κύριε ὄπλον κατά τοῦ διαβόλου τόν Σταυρόν Σου ἡμῖν δέδωκας, φρίττει γάρ καί τρέμει μή φέρων καθορᾶν αὐτοῦ τήν δύναμιν, ὅτι νεκρούς ἀνιστᾶ καί θάνατον κατήργησεν».

Τό σύμβολο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ εἶναι τό θαυμαστό φυλακτήριο τῶν πιστῶν. Οἱ πι-

στοί φέρουν μέ καμάρι αὐτόν ὡς πολύτιμο καί ἀποτελεσματικό φυλακτήριο κατά τοῦ κακοῦ, ἀλλά καί ὡς ὁμολογία τῆς πίστεως τους στήν μεγάλη ἀπολυτρωτική θυσία τοῦ Χριστοῦ.

Στρέφω τό βλέμμα μου στό ἐκθαμβωτικό φῶς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ προκειμένου νά διαλύσω κάθε σκοτεινό κενό τῶν ἁμαρτιῶν τῆς ψυχῆς μου, ἀλλά καί τῶν ψυχῶν καί τοῦ ποιμνίου μου τό ὁποῖο ὁ Κύριος μου ἐμπιστεύτηκε.

Δέν ἔχω πολλές ἐπιλογές, ἀποδέχομαι πάραυτα τή λυτρωτική δύναμη τοῦ Σταυροῦ καί τόν Σταυρό μέ τόν ὁποῖο Σεῖς σήμερα μέ ἐξοπλίζετε, καί συνεχίζω νά βαδίζω ἀσθενής κατά τό ἀνθρώπινον, ἀργά καί σταθερά στόν δικό μου Γολγοθᾶ. Δέν

θέλω νά παραμείνω δοῦλος τῆς ἀμαρτίας καί ἐργάτης τοῦ κακοῦ παίρνοντας στόν λαιμό μου ὅπως λέγει καί ὁ λαός, τό εἰς ἐμέ ἐμπιστευθέν ποιμνιο.

Ἡ κλήση πρὸς τή λύτρωση εἶναι πάντα ἀνοιχτή γιά ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, φτάνει νά πάρουμε ἔστω καί ἀργά τήν μεγάλη ἀπόφαση καί νά τήν ἀποδεχτοῦμε.

Ὁ Κύριος μᾶς περιμένει. Ἀποδέχομαι καί ἐγώ σήμερα ὁ ἐλάχιστος τήν χαριτόβρυτον Θεία Χάρη καί τήν ξεχωριστή εὐλογία ἐκ τῶν τιμίων χειρῶν Σας ἁγιε Δέσποτα.

Σεβασμιώτατε,
ἅγιοι Πατέρες, Διάκονε,
εὐλογημένοι μου ἐνοριῖτες,

Θά ἤθελα αὐτήν τήν σημαντική ὥρα τῆς ζωῆς μου νά ἀναπέμψω ὀλοκάρδια δοξολογία καί εὐχαριστία πρὸς τόν ἅγιο Βασίλειο καί τόν Τριαδικό Θεό διά τήν τιμή καί τήν εὐλογία πού μοῦ χάρισαν γιά μία ἀκόμη φόρα.

Δέν θέλω νά ἀρκεστῶ σέ εὐχαριστίες προσωπικές τούτην τήν ὥρα, παρά μόνο χρέος μου εἶναι νά εὐχαριστήσω ἐξαιρετικά τόν Σεβ. Πατέρα καί Ποιμενάρχη μας, τόν Σεβ. Μητροπολίτη Μαντινείας καί Κυνουρίας κ.κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ, διά τήν τιμή καί τήν ἐμπιστοσύνη πού δείχνει γιά μία ἀκόμα φορά στό πρόσωπο μου καί νά τόν διαβεβαιώσω ὅτι δά ἐργαστῶ ἀνελ-

λιπῶς μέ σκοπό τήν σωτηρία τοῦ Λαοῦ τήν στήριξη τῶν χριστιανῶν ἀλλά καί τήν συντήρηση καί ἀνακαίνιση τῶν Ναῶν καί τῶν Μονῶν τῶν ὁποίων τυγχάνω ὑπεύθυνος.

Ἄλλωστε εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστό ὅτι μέ τήν δική Σας πρωτοβουλία Σεβασμιώτατε καί τόν δικό Σας ἀγῶνα βρισκόμαστε σήμερα μέσα σέ ἕναν ἀνακαινισμένο Μητροπολιτικό Ναό, γεγονός τό ὁποῖο πλέον χαροποιεῖ τοὺς ἐνοριῖτες μας, ἀλλά καί ὅλους τοὺς Ἀρχάδες, οἱ ὁποῖοι εἶναι περήφανοι γιά τό ξεχωριστό αὐτό μνημεῖο πού μας ἄφησαν οἱ πρόγονοί μας.

Σᾶς εὐχαριστῶ ὅλους γιά μία ἀκόμα φορά, γιά τήν παρουσία σας σήμερα ἐδῶ, ζητῶ τήν προσευχή σας, ἔτσι ὥστε ἐν ὑγείᾳ πρῶτα ὁ Θεός νά καταστῶ καθάρῳ δοχεῖο τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου καί ἄξιος Λειτουργός τοῦ ἐπιγείου ἤ καί τοῦ ἐπουρανίου Θυσιαστηρίου. Ἀμήν.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΙΕΡΕΩΣ ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΣΟΥΡΛΙΓΓΑ

Ὁ Ἱερεὺς Ἰωάννης Σουρλίγγας, τοῦ Κωνσταντίνου καί τῆς Γεωργίας, ἐγεννήθη εἰς Ἐλαιοχώριον (Μάσκληνα) Ἀρχαδίας τήν 17ην Δεκεμβρίου 1975. Ὁ πατήρ του κατάγεται ἐκ τοῦ χωρίου Ἄετοχώριον Κυνουρίας (Γαλιτενά), ἡ δε μητέρα του ἐκ τοῦ χωρίου Ἐλαιοχώριον (τό γένος Ἰωάννου Κουρλιμπίνη). Ἐκτός

ΛΙΘΥΣ

αὐτοῦ εἰς τόν εὐρύτερο οἰκογενειακό του κύκλο συμπεριλαμβάνονται και ἄλλοι ἑγγαμοὶ Ἱερεῖς καθὼς καὶ δύο Μοναχοί, πού ἐμόνασαν ὁ μὲν πρῶτος στήν Ἱερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Καστρῖου Κυνουρίας καὶ ὁ δεύτερος εἰς τήν σκήτην Ἀγίας Ἄννης «ΡΟΥΒΑΛΙΑΝΩΝ» Ἀγίου Ὁρους.

Ἔλαβε τὰ ἐγκύκλια γράμματα ἀρχικῶς εἰς τό χωρίον Ἐλαιοχώριον καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς Τρίπολιν. Εἶναι ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς Ἡλεκτρονικῶν τοῦ Ο.Τ.Ε. καὶ τῆς Δ' τάξεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Κορίνθου. Ὁμιλεῖ λίαν καλῶς τήν Ἀγγλική γλῶσσα. Ἠργάσθη ὡς

ἐκπαιδευόμενος ἠλεκτρονικός κατά τὰ ἔτη 1992-1993 στό 306 ΕΒΤ στρατιωτικό ἐργοστάσιο βάσεως τηλεπικοινωνιῶν Μενιδίου. Ἠργάσθη ἐπί τριετίαν ὡς τεχνικός κέντρων τοῦ Ο.Τ.Ε. εἰς Πειραιᾶν, θέσιν ἐκ τῆς ὁποίας παραιτήθη τό ἔτος 1996, μέ σκοπόν νά χειροτονηθῇ Ἱερεύς. Τήν 8ην Σεπτεμβρίου 1996 ἐνυμφεύθη τήν Ἑλένην Ἀνδρέου

Καγκλῆ, μεθ' ἧς ἀπέκτησαν δύο τέκνα, τήν Γεωργία τό 1997 καὶ τόν Κων/νον τό 2001. Ἐχειροτονήθη ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ.κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Διάκονος, τήν 29ην Δεκεμβρίου 1996, εἰς τόν Ἱερόν Ναόν Ἀγίου Γεωργίου Ἐλαιοχωρίου καὶ

Πρεσβύτερος, τήν 2αν Δεκεμβρίου 2001, εἰς τόν Ἱερόν Ναόν Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Τριπόλεως. Ἔλαβεν ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ.κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ τό ὄφικιον τοῦ Ρεφερενδαρίου τήν 30ην Αὐγούστου 2005 καὶ τόν Χρυσοῦν Σταυρόν τῆς Ἱεράς

Μητροπόλεως τήν 23ην Ἰουλίου 2006 διά τό σημαντικό ἔργο συντηρήσεως καὶ ἀνακαινίσεως τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ Μονῶν τό ὁποῖο ἔχει ἐπιδείξει σέ τόσο μικρό χρονικό διάστημα. Τήν 31ην Μαρτίου 2013 ἔλαβεν τήν Πνευματικήν Πατρότητα. Τήν 26ην Ἰανουαρίου 2014 εἰς τόν Μητροπολιτικόν Ἱερόν Ναόν Ἀγίου Βασιλείου Τριπόλεως ἔλα-

ΛΙΕΥΣ

βεν παρά τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαντινείας καί Κυνουρίας κ.κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ τό ὀφθίκιον τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου. Διηκόνησε ἐπί ἔν ἔτος ὡς Διάκονος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Τριπόλεως καί ἐν συνεχείᾳ ὡς Διάκονος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Μεταμορφώσε-

ως Σωτήρος Τριπόλεως. Ἀπό τῆς εἰς Πρεσβύτερον χειροτονίας του ἐτοποθετήθη ἐφημέριος τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως, ὅπου διακονεῖ μέχρι τῆς σήμερον. Τό ἔτος 2011 προήχθη στή θέσει τοῦ Προϊσταμένου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Βασιλείου Τριπό-

λεως καθὼς καί τυγχάνει μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως.

Παραλλήλως ἐξυπηρετεῖ τίς λειτουργικές ἀνάγκες τῆς Ἑνορίας Ἁγίου Νικολάου Πάπαρι 2001 – 2014 καί τίς λειτουργικές ἀνάγκες τῆς Ἑνορίας Προφήτου Ἡλιοῦ Δάφνης Κουτρομπου-

χίου – Μανιατίου Μαντινείας 2009-2014. Προεδρεύει ἀπό τοῦ ἔτους 2006 τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γοργοπηκόου Νεστάνης Μαντινείας. Ἀπό τό ἔτος 1997 ἐργάζεται εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καί Κυνουρίας καί ἀπό τοῦ ἔτους 2002 ὡς Λογιστής αὐτῆς.

Εἶναι μέλος τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἐπάνω Χρέπας καί τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Προδρόμου Καστρίου Κυνουρίας. Ὑπηρέτησε ὡς μέλος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Δημοτικοῦ Κοιμητηρίου Τριπόλεως 2003-2007 καί 2007-2010 καί μέλος τῆς Δ.Σ. σέ θέματα στηρίξεως ἀνηλικῶν τῆς Νο-

μαρχίας Ἀρκαδίας 2002-2008. Συμμετεῖχε κατά τό ἔτος 2004 στήν Συνοδική Ἐπιτροπή Εὐρωπαϊκῶν Θεμάτων στά Καλάβρυτα, ἐπίσης κατά τό ἔτος 2005 συμμετεῖχε στό Πανελλήνιο Σεμινάριο ὑπευθύνων λογιστῶν μέ θέμα «Δημόσιο Λογιστικό» τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στήν Πάτρα. Τό 2013 συμμετεῖχε στό Πα-

ΛΙΘΥΣ

νελλήνιο Συνέδριο ὑπευθύνων Ἱερέων Νεότητας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στήν Χαλκίδα. Εἶναι ὑπεύθυνος τοῦ Ἑνοριακοῦ Φιλανθρωπικοῦ Προγράμματος «ΤΟ ΚΑΛΑΘΙ ΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ» τῆς Μητροπόλεως Μαντινείας καί Κυνουρίας. Ὑπηρέτησε ἐπί διετίας ὡς ἐκλεγμένο μέλος τοῦ Συλλόγου Καστριῶν Τριπόλεως 2007-2009. Τέλος ἐργάζεται ἀόκνως πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως 2011-2013, καθὼς καί ἐπέδειξε σημαντικό ἔργο συντηρήσεως καί ἀνακαινίσεως στίς ἐνορίες Πάπαρι, Δάφνης Μανιατίου ἀλλά καί τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γοργοπηκίου Νεστάνης Μαντι-

νείας μετὰ τῶν Ἱερῶν Μετοχιῶν αὐτῆς ὅπως καί ἐπὶ τῆς Προεδρίας του ἐπετεύχθη ἡ ἐπ'ἀνδρωσις τῆς Μονῆς μέ πέντε νέους Μοναχοῦς, 2013.

✨ Ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

Σύμπασα ἡ οἰκουμένη, ἡ μαθητιώσα νεολαία καί οἱ ὅπου γῆς Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ ἐόρτασαν καί φέτος τὴν Μνήμην τῶν Τριῶν μεγίστων φωστῆρων τῆς Τρισηλίου Θεότητος.

Δέν πρόκειται γιὰ κάποιους ἄγνωστους Ἁγίους, ἀλλὰ πρόκειται γιὰ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες, τὸν Ἅγιο Γρηγόριο, τὸν Μέγα Βασίλειο καί τὸν Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο.

Τοὺς λαμπροὺς αὐτοὺς προ-

ΛΙΕΥΣ

στάτες και φωστῆρες τῆς Παιδείας μας, ἐόρτασε λαμπρά και ἡ Ἱερά Μητρόπολη Μαντινείας και Κυνουρίας, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου μας κ.κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Ἀνήμερα τῆς ἐορτῆς Πέμπτη 30ῆ Ἰανουαρίου 2014 ἐτελέσθη Ἀρχιερατική Θεία Λειτουργία στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Δημητρίου Τριπόλεως, παρουσία τῶν Διδασκόντων και Διδασκομένων τῶν Σχολείων τῆς Τριπόλεως, ἀπό ὅλες τίς βαθμίδες τῆς Ἐκπαίδευσως παρουσία τῶν γονέων, τῶν κηδεμόνων, τῶν ἐφόρων και πάντων τῶν συντελούντων στήν κατά Θεόν ἐπίδοσιν τῶν μαθητῶν μας. Παρόντες στήν Θεία Λειτουργία ἦταν οἱ Ἄρχοντες τοῦ Νομοῦ και τῆς Περιφέρειας και οἱ διδάσκαλοι τῶν παιδιῶν μας.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας, στήν ὁμιλία του ἀπευθύνθηκε κυρίως στά παιδιά μας και τόνισε τήν ἀνάγκη τῆς μορφώσεως τῶν νέων μας ἀλλά και τῶν μεγαλύτερων. Συνεχίζοντας εὐχήθηκε οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Ἱεράρχες νά εἶναι στό πλευρό τῶν ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος, νά καθοδηγοῦν και νά φωτίζουν τούς καθηγητές και τούς διδασκάλους, ὥστε νά ἐμπλουτίζουν και νά αὐξάνουν τίς γνώσεις τῶν μαθητῶν γιατί τά παιδιά μας εἶναι ἡ ἐλπίδα μας, ἡ ἀπαντοχή μας και τό μέλλον μας, γι' αὐτό κάνουμε τά πάντα ὅλοι μας νά βοη-

θήσουμε και νά στηρίξουμε τήν νεολαία μας.

Ἄξιζει νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ παρουσία τῶν μαθητῶν ἦταν παρά πολύ μεγάλη και αὐτό μᾶς δίνει δύναμη νά συνεχίσουμε τόν ἀγώνα μας σάν Ἐκκλησία και Πολιτεία και νά περπατήσουμε στά ἀνεξίτηλα ἀχνάρια πού μᾶς ἄφησαν οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Ἱεράρχες σάν ὁδηγό.

Στό τέλος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας μοίρασε ὡς εὐλογία σέ ἕκαστο μαθητή ἀπό ἕνα βιβλιαράκι μέ τόν βίο τῶν ἐορταζόντων Ἁγίων.

Ἑορτή τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος

Μέ κάθε λαμπρότητα ἐόρτασε και φέτος ἡ Ἑνορία τοῦ Ἁγίου Τρύφωνα Τριπόλεως τήν ἐορτή τοῦ Ἁγίου της.

Τήν Παρασκευή 31ῆ Ἰανουαρίου 2014, παραμονή τῆς ἐορτῆς ἐτελέσθη μέγας πανηγυρικός Ἑσπερινός μέ ἀρτοκλασία.

Ἡ συμμετοχή τοῦ κόσμου τῶν Ἑνοριτῶν και τῶν Τριπολιτῶν στήν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ ἦταν μεγάλη. Οἱ φιλέοργοι χριστιανοί μας προσήλθαν στόν πανηγυρίζοντα Ἱερό Ναό και συμμετείχαν στήν ἑσπερινή Ἀκολουθία ἀψηφώντας τίς ἄσχημες καιρικῆς συνθῆκες και τό ψῦχος.

Ἀνήμερα τῆς ἐορτῆς ἐτελέσθη ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου και ἐν συνεχείᾳ ἡ πανηγυρική Θεία Λειτουργία.

Τό στάδιο τῶν ἐργασιῶν ἀποπερατώσεως τοῦ νέου Ἱεροῦ Ναοῦ τόσο ἐσωτερικά ὅσο καί ἐξωτερικά προχωρεῖ μέ γοργούς ρυθμούς καί τό ἀποτέλεσμα εἶναι πέραν κάθε προσδοκίας.

Οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοί δίνουν τό παρόν καί προσφέρουν ἀπό τό ὑστέρημά τους γιά νά χτιστεῖ ἕνα ἀκόμη λιθαράκι καί νά ἀποπερατωθεῖ ὁ Ἱερός Ναός τοῦ Ἁγίου Τρύφωνα ὁ ὁποῖος θά ἐξυπηρετεῖ τούς ἐνορίτες τῆς νεοσύστατης αὐτῆς Ἐνορίας.

Ἀξίζουν πολλά συγχαρητήρια στόν Αἰδ. Ἐφημέριο τῆς Ἐνορίας Ἁγ. Τρύφωνα Τριπόλεως, π. Γεώργιο Ἀντωνόπουλο καί στό περί αὐτόν Ἐκκλησιαστικό Συμβούλιο, ὅπως καί σέ ὅλους αὐτούς πού προσέφεραν καί προσφέρουν χρέμα-

τα γιά τήν ἀποπεράτωση αὐτοῦ τοῦ θαυμασίου καί εὐλογημένου ἔργου, τό ὁποῖο ὅταν ὀλοκληρωθεῖ θά εἶναι ἕνα ἀκόμη ἀπάνεμο λιμάνι των ψυχῶν τῶν χριστιανῶν τῆς Τριπολιτσᾶς.

 **Εἰς αἰώνιον μνημόσυνον
ΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ**

Τήν Τρίτη 4 Φεβρουαρίου 2014 συμπληρώθηκαν ἑκατόν ἐβδομήκοντα ἕνα χρόνια ἀπό τήν 4ην Φεβρουαρίου 1843, ἡμέρα κατά τήν ὁποῖαν ὁ ἡρωικός ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ παρέδωσε τήν ψυχή του στά χέρια τοῦ Θεοῦ.

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἱστορικής αὐτῆς ἐπετείου, ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Μαντινείας καί Κυνουρίας, πραγματοποιοῦ-

ησε στό Μητροπολιτικό Ίερό Ναό τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Τριπόλεως τήν Κυριακή 2 Φεβρουαρίου 2014 ἐκδήλωσιν τιμῆς καί μνήμης γιά τό θρυλικό Γέρο τοῦ Μοριᾶ.

Τό ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μαντινείας καί Κυνουρίας κ.κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ χοροστάτησε στήν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ καί τέλεσε Ἱερό Μνημόσυνο ὑπέρ συγχωρήσεως, ἀναπαύσεως, τιμῆς καί μνήμης τοῦ γενναίου Στρατηγοῦ.

Ἀμέσως μετά ὁ κ. Γεώργιος Ζαχαρόπουλος (Ἐκκλησιαστικός Ἐπίτροπος τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ) καί ὁ κ. Ἡλίας Χαλκιάς (Καθηγητής Φιλολογος), ὁμίλησαν ἐμπεριστατωμένα γιά τόν Πολέμαρχο Θεόδωρο

Κολοκοτρώνη, ὁ μὲν γιά τήν πορεία καί τή βιοτή τοῦ Γέρου τοῦ Μοριᾶ μέχρι τό 1821, ὁ δέ γιά τήν πνευματικότητα, τήν ἐκκλησιολογική καί χριστιανική πορεία τοῦ μακαριστοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη.

Τήν ὄλη ἐπιτυχημένη ἐκδήλωση ἔκλεισε ἡ Χορωδία Τριπόλεως μέ τόν Χοράρχην αὐτῆς, κ. Μιχαήλ Γαργαλιώνην μέ τήν ἄριστη ἐκτέλεση τραγουδιῶν ἀφιερωμένων στήν ξεχωριστή αὐτή μορφή τοῦ φλογεροῦ Ἑλληνα ἐλευθερωτοῦ τῆς Πατρίδος μας καί καμάρι τῆς Τριπολιτσᾶς.

Τέλος ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας εὐχαρίστησε τοὺς ὁμιλητές καί τοὺς διοργανωτές τῆς ἐκδηλώσεως, καθὼς καί τοὺς συμμετέχοντες Τριπολίτες οἱ ὁποῖοι προσῆλθαν, προσευχήθηκαν καί

ΛΙΘΕΥΣ

ἀπέδωσαν τιμή στή μνήμη τοῦ Γέρου τοῦ Μοριᾶ, Θεοδώρου Κολοκοτρώνη.

☀️ Ὁ Δεσπότης στό χωριό Πλατάνα Κυνουρίας

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαντινείας καί Κυνουρίας κ.κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, τήν παραμονή τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς χοροστάτησε στόν πανηγυρικό Ἐσπερινό τῆς Ἐνορίας τοῦ χωρίου Πλατάνας Κυνουρίας, πού βρίσκεται στό μέσον σχεδόν τῆς ὁδοῦ Τριπόλεως Ἄστρους.

Ἱερεῖς καί εὐλαβεῖς χριστιανοί προσέτρεξαν καί τίμησαν μέ τήν παρουσία τους τήν πανήγυρι τῆς Ἐνορίας, λαμβάνοντας ἔτσι τήν χάρη καί τήν εὐλογία τοῦ Θεανθρώπου καί Σωτῆρος πάντων Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ὑπερευλογημένης Μητρὸς του, τῆς Παναγίας μας.

Ὁ Ἐφημέριος τῆς Ἐνορίας Πλατάνας π. Κων/νος Λαμπίρης ἔχει ἐπιδείξει παραδειγμα-

τικό ζήλο καί ἔχει φροντίσει μέ τούς λοιπούς φορεῖς τοῦ τόπου γιά τόν εὐπρεπισμό τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ. Προσκυνητές ἀπό τήν Κυνουρία καί τήν Ἀργολίδα παρευρέθησαν στήν πανήγυρι τῆς Ἐνορίας Πλατάνας.

☀️ Τεσσαρακονθήμερον Μνημόσυνον Ἱερέως

Ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου, Κυριακή 2 Φεβρουαρίου 2014, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαντινείας καί Κυνουρίας κ.κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ πλαισιούμενος ἀπό κληρικούς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας ἐλειτούργησε εἰς τόν Ἐνοριακόν Ἱερόν Ναόν Ἁγίου Νικολάου Ἄστρους καί ἐτέλεσε τό τεσσαρακονθήμερον μνημόσυνον τοῦ μακαριστοῦ Ἱερέως Ἀθανασίου Ἀναγνωστόπουλου. Ἄς εἶναι αἰωνία του ἡ μνήμη.

☀️ Άνοιξε τό Τριώδιον

Τριώδιον εἶναι τό λειτουργικόν βιβλίον πού ἀποτελεῖται ἀπό ὕμνους, ἱερές Ἀκολουθίες καί Συναξάρια τῆς περιόδου πού προετοιμάζουν τούς Χριστιανούς γιά τό ἅγιο καί ἱερό Πάσχα.

Ἡ περίοδος τῆς προετοιμασίας αὐτῆς, ἀρχίζει ἀπό τήν Κυριακή τοῦ Τελώνου καί τοῦ Φαρισαίου καί λήγει τό ἀπόγευμα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Ὁ ὄρος Τριώδιο (ἀπό τίς λέξεις «τρία» καί «ὠδή») ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι πολλοί ἀπό τούς Κανόνες τῶν Ἀκολουθιῶν πού περιέχονται σέ αὐτό ἔχουν μόνο τρεῖς ὠδές: τήν 1η, 8η καί τήν 9η πάντοτε, ὕστερα δέ μία ἀπό τίς πέντε πρώτες.

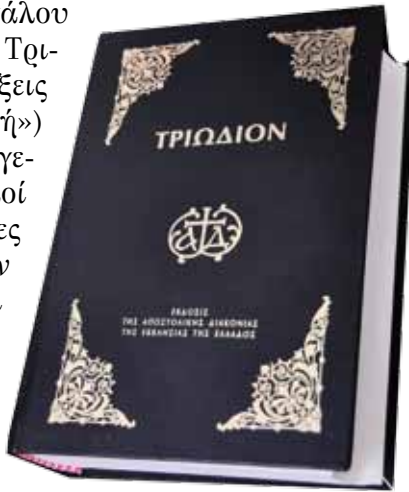
Τό Τυπικό τῆς Ἐκκλησίας μας ὀρίζει ὅτι τό Σάββατο στόν Ἑσπερινό τοῦ Τελώνου καί τοῦ Φαρισαίου, ὁ δεξιός Ἱεροψάλτης κατέρχεται ἀπό τό ἀναλόγιό του καί λαμβάνει τό Τριώδιο πού βρίσκεται κάτω ἀπό τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ στό τέμπλο, κάνει τρεῖς μετάνοιες προσκυνᾷ τόν Κύριο καί πηγαίνει ξανά στό ἀναλόγιο του ὅπου καί ἀρχεται ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ.

Ἡ πρώτη Κυριακή τοῦ Τρι-

ωδίου εἶναι ἀφιερωμένη στήν ἄκρως διδακτική παραβολή τοῦ Τελώνου καί τοῦ Φαρισαίου, τήν ὁποία ὁ Κύριος διηγήθηκε προκειμένου νά διδάξει τήν ἀρετή τῆς ταπεινώσεως καί νά στηλιτεύσει τήν ἔπαρση καί τήν ὑποκρισία μέ μοναδικό σκοπό τήν σωτηρία τῶν ψυχῶν μας.

Ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς, μέ τρόπο ἀπλό καί κατανοητό, μᾶς μεταφέρει τήν παραβολή αὐτή ὡς ἐξῆς: «Εἶπεν ὁ Κύριος τήν παραβολήν ταύτην· ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τό Ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καί ὁ ἕτερος τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος σταθεῖς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο· ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι

ὅτι οὐκ εἰμί ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καί ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δις τοῦ Σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Ὁ τελώνης μακρόθεν ἐστῶς οὐκ ἤθελεν οὐδέ τούς ὀφθαλμούς εἰς τόν οὐρανόν ἐπάραι, ἀλλ' ἔτυπεν εἰς τό στήθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεικναιμένος εἰς τόν οἶκον αὐτοῦ ἢ γάρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ

δέ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται» (Λουκ. 18,10-14).

Οἱ Φαρισαῖοι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἐκπροσωποῦσαν τὴν ὑποκρισία, τὴν ἐγωιστικὴ αὐτάρχεια καὶ ἔπαρση, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀπομάκρυνσή τους ἀπὸ τὸν δρόμο τοῦ Θεοῦ. Ἀποκομμένοι ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη ἰουδαϊκὴ κοινωνία, ἀποτελοῦσαν, λαθεμένα, τὸ μέτρο συγκρίσεως τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἠθικῆς γιὰ τοὺς Ἰουδαίους. Ἀντιθέτως οἱ τελῶνες ἦσαν ἡ προσωποποίηση τῆς ἀδικίας καὶ τῆς ἁμαρτίας. Ὡς εἰσπράκτορες φόρων οἱ τελῶνες διέπρατταν ἀδικίες, κλοπές, ἐκβιασμούς, τοκογλυφίες καὶ ἄλλες εἰδεχθεῖς ἀνομίες καὶ γι' αὐτὸ δικαιολογημένα τοὺς μισοῦσε ὁ λαός.

Δύο ἀντίθετοι τύποι τῆς κοινωνίας, οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦσαν τίς δύο αὐτές τάξεις, ἀνέβηκαν στό Ναό νά προσευχηθοῦν. Ὁ πρῶτος, ὁ κατ' ὄνομα καὶ χαρακτηρισμό εὐσεβής, ἔχοντας τὴν αὐτάρχεια τῆς δῆθεν εὐσεβείας του ὡς δεδομένη, στάθηκε μὲ ἔπαρση μπροστά στό Θεό καὶ ἄρχισε νά ἀπαριθμεῖ τίς ἀρετές του. Τίς ἐξέδετε προκλητικώτατα μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε ἀπαιτοῦσε, θά λέγαμε, ἀπὸ τὸ Θεό νά τὸν ἐπιβραβεύσει γι' αὐτές. Γιὰ νά πετύχει τὸ στόχο του καὶ νά πιστεύει ὅτι εἶναι ἀρεστός στό Θεό ἔκανε σύγκριση τοῦ ἑαυτοῦ του μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ ἰδιαίτερα, τὴν συγκεκριμένη στιγμή, μὲ

τὸν συμπροσευχόμενο στό Ναό τελῶνη.

Ἀντίθετα, ὁ ἁμαρτωλὸς τελῶνης, συναισθανόμενος τὴν δεινὴ του κατάσταση καὶ γνωρίζοντας τὰ λάθη καὶ τὰ πάθη του, μὲ συντριβὴ καὶ ταπείνωση ζητᾶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, πιστεύοντας ὅτι μόνο μὲ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νά βρεῖ τὴ λύτρωση καὶ τὴν ἀγαλλίαση τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδιάς του. Αὐτὴ ἡ μετάνοιά του τὸν δικαιώνει μπροστά στό Θεό. Γίνεται δεκτὴ ἡ προσευχή του, σέ ἀντίθεση μὲ τὸν ὑποκριτὴ Φαρισαῖο, τοῦ ὁποῖου ἡ προσευχὴ ὄχι μόνον δέν ἔγινε δεκτὴ, ἀλλὰ σώρευσε στὸν ἑαυτό του περισσότερο κρίμα καὶ περισσότερες ἁμαρτίες, ἐξαιτίας τῆς ἐγωπάθειάς του.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας ὄρισαν νά εἶναι ἡ πρώτη Κυριακὴ τοῦ Τριωδίου ἀφιερωμένη στή διδακτικὴ αὐτὴ παραβολὴ τοῦ Κυρίου γιὰ νά συνειδητοποιήσουν οἱ πιστοὶ πὼς ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἡ ἀγιάτρευτη ρίζα τοῦ κακοῦ στὸν ἄνθρωπο. Αὐτὴ τὸν κρατᾶ μακριὰ ἀπὸ τὴν ἁγιαστικὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ἡ ταπείνωση εἶναι τὸ σωτήριο ἀντίδοτο τῆς καταστροφικῆς πορείας, στήν ὁποία ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο ἡ ἐγωπάθεια.

Οἱ ἐβδομάδες πού μᾶς ὁδηγοῦν πρὸς τὸ ἅγιο Πάσχα εἶναι οἱ ἐξῆς:

Ἡ πρώτη, ἡ Κυριακὴ τοῦ Τελῶνου καὶ τοῦ Φαρισαίου πού

ΛΙΘΕΥΣ

προτρέπει τούς Χριστιανούς νά εἶναι ταπεινοί ὅπως ὁ τελώνης καί ὄχι ὑπερήφανοι ὅπως ὁ Φαρισαῖος.

Ἡ δευτέρα, εἶναι ἡ Κυριακή τοῦ Ἀσώτου, πού μᾶς διδάσκει τήν ἀξία τῆς μετάνοιας καί τό μεγαλεῖο τῆς συγχωρήσεως.

Ἡ τρίτη, εἶναι ἡ Κυριακή τῆς Ἀπόκρεω, ὅπου ἀναφέρεται στήν Δευτέρα Παρουσία, στήν κρίση πού θά λάβει χώρα, καθώς καί στήν χριστιανική ἀγάπη. Ὀνομάζεται Ἀπόκρεω ἐπειδή εἶναι ἡ τελευταία ἡμέρα πού οἱ Χριστιανοί ἐπιτρέπεται νά φᾶνε κρέας.

Ἡ τέταρτη, εἶναι ἡ Κυριακή τῆς Τυροφάγου ἢ Τυρινή. Ἀναφέρεται στήν ἐξορία τῶν πρωτοπλάστων ἀπό τόν Παράδεισο. Λέγεται δέ Τυροφάγου γιατί ὅλη τήν ἐβδομάδα καταλύεται τό τυρί καί τό ψάρι.

Ἡ ἐπόμενη μέρα ἀπό τήν Κυριακή τῆς Τυροφάγου ἢ Τυρινῆς εἶναι ἡ Καθαρά Δευτέρα, ἡ ἀρχή τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ὅπου εἶναι μία περίοδος νηστείας, προσευχῆς, καί περισυλλογῆς πού μᾶς προετοιμάζει γιά τή Μεγάλη Ἑβδομάδα καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου. Ὀνομάζεται Τεσσαρακοστή γιατί μιμεῖται τήν σαρανταήμερη νηστεία πού ἔκανε ὁ Ἰησοῦς Χριστός μας. Ἐπίσης λέγεται Μεγάλη γιά νά ξεχωρίζει ἀπό τήν νηστεία τῶν Χριστουγέννων.

Εὐχόμεθα ἐκ βάδους καρδί-

ας γιά ὅλους ἐμᾶς, κληρικούς καί λαϊκούς, τούς ὅπου γῆς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς, αὐτή ἡ Κυριακή νά εἶναι ἡ ἀπαρχή τῆς μετάνοιας μας καί ἡ διδακτική αὐτή παραβολή νά γίνεи τό ἐφαλτήριο μιᾶς νέας πνευματικῆς ζωῆς ἀπαλλαγμένης ἀπό τίς πολλές μας ἀμαρτίες, μία πνευματική ζωή ὁμοιάζουσα πρὸς κλίμακα ἀπό γῆς πρὸς οὐρανό, ἡ ὁποία θά ὀδηγήσει ὅλους μας στόν Βασιλέα καί Ἀναστάντα Κύριο μας, ὁ ὁποῖος μᾶς προσμένει γιά νά μᾶς σκεπάσει «ὄν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τά νοσσία ἐαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας».

✦ **Ἑορτή τοῦ Ἁγίου Χαράλαμπος**

Τό μικρό χωριό Πάπαρι

ΛΙΕΥΣ

Ἀραδιάς ἐόρτασε μέ κάθε λαμπρότητα τή μνήμη τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους.

Ἡ ἐορτή τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους θυμίζει στους κατοίκους τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ, τήν εὐεργεσία πού δέχτηκαν ἀπό τόν Ἅγιο καί τή βοήθεια τήν ὁποία προσέφερε στους παλαιότερους κατοίκους τῆς Πατρίδος μας ἀπαλλάσσοντάς τους ἀπό φοβερή ἀσθένεια.

Ἡ εὐγνωμοσύνη καί ἡ ὑποχρέωση τῶν κατοίκων τῆς Ἐνορίας Ἁγίου Νικολάου Πάπαρι πρὸς τόν Ἅγιο Χαράλαμπο φανερώθηκε καί φέτος μέ τή συμμετοχή τῶν πιστῶν στίς Ἱερές Ἀκολουθίες πρὸς τιμή του.

Τήν Κυριακή 9η Φεβρουαρίου 2014, στήν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ χοροστάτησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μαντινείας καί Κυνουρίας κ.κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ὁ ὁποῖος ὁμίλησε στους εὐσεβεῖς χριστιανούς σχετικά μέ τήν ἐορτή.

Ἀνήμερα τῆς ἐορτῆς, Δευτέρα 10η Φεβρουαρίου 2014, μετά τό πέρας τῆς πανηγυρικῆς Θείας Λειτουργίας ἀκολούθησε ἡ λιτάνευση τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης τοῦ Ἁγίου καί τῶν ἁγίων Λείψανων αὐτοῦ στους δρόμους τοῦ χωριοῦ.

Εὐχόμεθα ὁ Ἅγιος Χαράλαμπος νά σκέπει πάντας καί νά εἶναι βοηθός σέ ὅλους.

Τήν παραμονή καί μετά τό πέρας τοῦ Ἑσπερινοῦ ὁ Σεβ.

Μητροπολίτης μας εὐλόγησε τήν κοπή τῆς Πρωτοχρονιάτικης Βασιλόπιτας τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου νέων Πάπαρι «ΤΟ ΟΡΕΣΘΑΣΙΟΝ» στό Πνευματικό Κέντρο τοῦ χωριοῦ.

Τήν μνήμη τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους ἐόρτασαν ἐπίσης λαμπρῶς στήν Ἱερά μας Μητρόπολη, ἡ Ἐνορία Χωτούσης, τό Ἐξωκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους Τριπόλεως πού βρίσκετε λίγο ἔξω ἀπό τήν Τρίπολη στήν ὁμώνυμη θέση Ἅγιος Χαράλαμπος, τό χωριό Λουκά Μαντινείας, τά Μετόχια τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς Μητροπόλεως μας, τῆς Μονῆς Σίντζας, τῆς Μονῆς Μαλεβῆς εἰς Κορακοβούνιον Κυνουρίας, τῆς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Κυνουρίας στό Στόλο τῆς Κυνουρίας, τῆς Μονῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου εἰς Κανδήλαν Μαντινείας, καθώς καί τό ἱερό Παρεκκλήσιο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γοργοπηκόου Νεστάνης Μαντινείας.

 **Χειροτονία
εἰς Πρεσβύτερον
τοῦ Ἱεροδιακόνου**

π. Σταύρου Δελημανώλη

Στόν κατάμεστο ἀπό ἐντόπιους καί ἐπισκέπτες εὐσεβεῖς πιστούς ἱερό ναό Ἁγίου Βασιλείου Παραλίου Ἄστρους λειτούργησε τήν Κυριακή τοῦ Ἀσώτου 16-2-2014 ὁ Μητροπολίτης Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. Ἀλέξανδρος, συλλειτουργούντων

τοῦ πρωτοσύγκελλου τῆς Μητροπόλεως Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Ντούλια καί τοῦ ἱερέα τοῦ ναοῦ π. Παναγιώτη Κούρου. Κατά τή διάρκεια τῆς Ἀρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας, μέ κάθε πίστη στό τελετουργικό τοῦ μυστηρίου ἀλλά καί μέ τήν δέουσα μεγαλοπρέπεια, ὁ Μητροπολίτης κ. Ἀλέξανδρος χειροτόνησε σέ πρεσβύτερο ἱερέα τόν διάκονο π. Σταῦρο Δελημανώλη.

Μέσα σέ κλίμα ἰδιαίτερης χαρᾶς ἀλλά καί ἔντονης συγκίνησης, συγγενεῖς, φίλοι καί συμπατριῶτες τοῦ νεοφώτιστου ἱερέα ἀναφώνησαν μέ εὐλικρίνεια καί ἐνθουσιασμό «Ἄξιος» δίνοντας τίς θερμότερες εὐχές τους στόν πατέρα Σταῦρο γιά τήν συνέχεια τοῦ ἱερατι-

κοῦ του βίου. Τόν ἐνθουσιασμό καί τό δέος τῶν παρευρισκομένων γιά τήν τέλεση τοῦ μυστηρίου ἐνίσχυσε τό γεγονός πώς γιά περισσότερα ἀπό ἕκατό χρόνια (σύμφωνα καί μέ μαρτυρίες ζώντων γερόντων) δέν εἶχε πραγματοποιηθεῖ ἀντίστοιχο τελετουργικό στό Παράλιο Ἄστρος, ὅποτε ἡ συγκεκριμένη Κυριακή (16/2/2014 τοῦ Ἀσώτου) καταλαμβάνει πλέον ξεχωριστή θέση στήν τοπική ἐκκλησιαστική -καί ὄχι μόνο- ἱστορία.

Ἐνώπιον τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Ἀλεξάνδρου, τῶν ὑπολοίπων σεβαστῶν πατέρων καί τῶν λαϊκῶν συμμετεχόντων, ὁ π. Σταῦρος ἐκφώνησε λόγο ἐκ βάθους ψυχῆς, ἐκδηλώνοντας τόσο τήν ἀφοσίωσή του

ΛΙΘΟΣ

τόν οἶκο τοῦ Θεοῦ. «Δέν ἔρχομαι γιά νά πάρω ἀπό τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀλλά γιά τά δώσω κάθε περίσσευμα τῶν δυνάμεών μου» ἀνέφερε χαρακτηριστικά μαρτυρώντας πώς «ἡ ἱερωσύνη ὑπῆρχε πάντα στήν σκέψη του» ἀπό τά παιδικά χρόνια καί βιώματα. Ὁ π. Σταῦρος Μακάρισε τήν μνήμη τεθνεώτων ἀρχιερέων καί ἱερέων ὅπως τοῦ Μακαριστοῦ Μητροπολίτη Μαντινείας καί Κυνουρίας κυροῦ Θεοκλήτου καί τοῦ ξεχωριστοῦ γιά τόν ἐκκλησιαστικό καί κοινωνικό βίο τοῦ Παραλίου Ἄστρου ἀειμνήστου Ἱερομονάχου Ἀνθίμου, ἐνῶ ἀποκάλεσε τόν Μητροπολίτη κ. Ἀλέξανδρον «πνευματικό του πατέρα, ποιμενάρχη καί καθοδηγητή». Ὁ νέος ἱερέας δέν παρέλειψε νά εὐχαριστήσῃ ὅλους ὅσους καλολόγησαν τήν ἱερατική του ιδιότητα καί ιδιαίτερα μέλη τῆς οἰκογένειάς του εἴτε ἀπό τήν παρούσα εἴτε ἀπό τήν αἰώνια ζωή.

στόν ἱερατικό βίο καί τήν Ὁρθόδοξη ἐκκλησιαστική παράδοση, ὅσο καί στά πρόσωπα καί τά γεγονότα πού σημάδεψαν τήν πορεία τῆς μέχρι σήμερα ζωῆς του καί τόν ὀδήγησαν μέ ἀκρίβεια ἀκόμη πιό κοντά στόν λόγο καί

